

PAMPILI YA MUBUSO WA NAMIBIA YE LUKULUHILE

N\$12.80

WINDHOEK 1 Lyatamanyi 2003

No. ya 2926

ZE MWAHALI

LITEMUSO ZA MUBUSO

No ya 33 Kutatekwa kwa Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No ya 5 wa 2002):

No ya 34 Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No ya 5 wa 2002): Kutatekwa kwa Kalulo ya 18

No ya 35 Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No ya 5 wa 2002): Kutatekwa kwa Kalulo ya 28 (3)

No. ya 36 Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No ya 5 wa 2002): Kutatekwa kwa Kalulo ya 28 (2)

No. ya 37 Milao ye ezizwe kakuya kaMulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No. ya 5 wa 2002)

Litemuso za Mubuso

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

No. ya 33

2003

**KUTATEKWA KWA MULAO WA KUCINCWA KWA MUBU WA SIZO,
2002 (MULAO WA NO. YA 5 WA 2002)**

Kakuya kaKalulo ya 47 ya Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No ya 5 wa 2002), ni singanyekwa kuli Mulao o bulezwi u ta kala kusebeza kalizazi la patalazo ya Zibiso ye mwaPampili ya Mubuso.

H POHAMBA

**LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA
NI SIKULUHO**

Windhoek, 24 Yowa 2003

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

NO.ya 34

2003

MULAO WA KUCINCWA KWA MUBU WA SIZO
(MULAO WA NO YA 5 WA 2002): NO. 5 WA 2002):
KUTATEKWA KWA KALULO YA 18

Kakuya kaKalulo ya 18 ya Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No. ya 5 wa 2002), ni singanyeka kuli Mulao o bulezwi u ta kala kusebeza kalizazi la patalazo ya Zibiso ye mwaPampili ya Mubuso.

H. POHAMBA**LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA
NI SIKULUHO**

Windhoek, 24 Yowa 2003

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

NO.YA 35

2003

MULAO WA KUCINCWA KWA MUBU WA SIZO
(MULAO WA NO.YA 5 WA 2002):
KUTATEKWA KWA KALULO YA 28 (3)

Kakuya kaKalulo ya 28 (4) ya Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No. ya 5 wa 2002), ni singanyeka kuli kalulo ya 28 (3) ya Mulao o bulezwi u ta kala kusebeza kalizazi la patalazo ya Zibiso ye mwaPampili ya Mubuso.

H. POHAMBA**LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA
NI SIKULUHO**

Windhoek, 24 Yowa 2003

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

NO.YA 36

2003

MULAO WA KUCINCWA KWA MUBU WA SIZO
(MULAO WA NO YA 5 WA 200):
KUTATEKWA KWA KALULO YA 28 (2)

Kakuya kaKalulo ya 28 (4) ya Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No. ya 5 wa 2002), ni singanyeka kuli kalulo ya 28 (2) ya Mulao o bulezwi u ta kala kusebeza kalizazi la patalazo ya Zibiso ye mwaPampili ya Mubuso.

H. POHAMBA**LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA
NI SIKULUHO**

Windhoek, 24 Yowa 2003

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

NO.YA 37

2003

MILAO YE EZIZWE KAKUYA KAMULAO WA KUCINCWA KWA
MUBU, 2002 (MULAO WA NO YA 5 WA 2002)

Likwambuyu wa Likolo la Mibu, Buino bo Bunca ni Sikuluho kakalulo 45 ya Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No. ya 5 wa 2002), u tomile milao ye li teñi mwaMukoloko

H.POHAMBA**LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA
NI SIKULUHO**

Windhoek, 24 Yowa 2003

MUKOLOKO**KUKOLOHANYWA HANDE KWA MILAO
MAKALELO**

1. Litaluso

KALULO YA I**LISWANELO ZA KULUWA MUBU WA SIZO**

2. Kupo ya swanelo ya kuluwa mubu wa sizo
3. Butuna bwa mubu bo bufiteleza bo bukonwa kufiwa kakuya ka swanelo ya kuluwa mubu wa sizo
4. Za butokwa ze amana ni kufiwa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo
5. Kuñoliswa kwa liswanelo za kuluwa mubu wa sizo ni liñolo la bupaki la kuiñolisa kuba ni liswanelo za kuluwa mubu wa sizo.
6. Kufeliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo.
7. Kupo ya kuamuhelwa ni kuñoliswa kwa swanelo ye amilwe kuyona mwaKalulo ya 28 (1) ya mulao.
8. Kuñoliswa kwa kuamuhelwa kwa swanelo ye amilwe kuyona mwaKalulo ya 28 (1) ya Mulao ni liñolo la bupaki la kuiñolisa kaza swanelo yeo
9. Mukopano wa kufumana buniti kuamana ni kupo ya kuamuhelwa ni kuñoliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu ye amilwe mwaKalulo ya 28 (1) ya Mulao
10. Likakalezo ze filwe kuamana ni kufeliswa kwa limunanu za bayahi ba balumelezwi kuba mwasibaka sa mubu wa makopanelo

KALULO YA II**LISWANELO ZA KULUWA KAKULUMELELWA
KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA**

11. Kupo ya swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela
12. Kupo ya swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano

ye cwalo i fela kuamana ni za njimo mwasibaka se si kwande a sibaka se silumelezwi

13. Butuna bwa mubu bo bufiteleza bo bukunwa kufiwa kakuya kaswanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela
14. Kusinganyekwa kwa mali a swanelwa kulifwa bakeñisa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela hamohocwalo ni kumbweshafazwa ko kubile teñi
15. Likakalezo ze sebeza kuamana ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela
16. Kuñoliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao ni liñolo la bupaki la kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela.
17. Kupo ya kuamuhelwa ni kuñoliswa kwa swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 35 (1) ya Mulao ni kufiwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kakuya kaMulao
18. Mukopano wa kufumana buniti kuamana ni kupo ya kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa ye amilwe mwaKalulo ya 35 (1) ya Mulao
19. Sisupo sa simubuso se sibonisa buluwi bwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo ha i fela

KALULO YA 111

LIPATISISO ZA MAKALELO ZE TIISEZA NITI YA LISWANELO ZE LI TEÑI

20. Pampili ya temuso kapa zibiso ye amana ni kuba teñi kwa lipatisiso za makalelo ni Pampili ya pizo
21. Kufa temuso kapa zibiso ni pizo kuamana ni kuyo ba teñi fapil'a katengo ka patisiso
22. Kuba teñi kwa Patisiso ya makalelo
23. Kufa temuso kapa zibiso ki ba katengo kuamana ni piho ya katengo ka patisiso

KALULO YA IV**ZA KAMITA**

24. Kupo ya kucinca swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela
25. Kufitisa buipilezo fahalimu a katulo ya Mulena, Kuta ya Sizo kapa Katengo
26. Kusaamiwa ki ze amana ni kusiwa kwa makwakwa a mwamubu wa sizo
27. Mihato ye swanela ya kupo ya kulumelelwa kuyaha lukwakwa mwamubu wa sizo ni mayemo a kona kuba teñi a sa tokwi kulumelelwa ko kucwalo
28. Mihato ye swanela ya Patisiso ye swanela kuezwa ki Katengo kamulelo wa kusinganyeka kaza kupo, kungelela cwalo kubizwa kwa lipaki
29. Mihato ye swanela kulatelelwa ha ku lumelwa taba ku ya fa katulo mwahal'a maneku a sa lumelelani
30. Mayemo a mo li swanela kuezezwa lika mwamubu wa sizo kuamana ni kubatwa kwa milafo kapa butale kapa kukwalula kwa mukoti
31. Kulwanisa ni kusileleza kukukuluka ni kuululuka kapa kuyepeha kwa mubu
32. Silelezo ya limbule za mafulelo a limunanu
33. Kulifa mali kwa batu bao liswanelo za bona za kuluwa mubu kapa kusebelisa mubu wa sizo li felisizwe bakeñisa kuli ba amuhilwe mubu ufi ni ufi kalibaka la tato ya sicaba
34. Ze amana ni za mikwakwa, maabwa kapa linukana, likota ni sebeliso ya mezi, mabumbu, lizupa ni macwe mwamubu wa sizo
35. Musebezi wa Muñoli wa katengo
36. Kulundulwa kwa batu ba baluwile mubu wa sizo
- 37 Milatu kapa lifoso ni likoto
38. Litifo ze swanela kulifiwa
39. Kufeliswa/kuzwiswa kwa milao
Ñambeko ya 1
Ñambeko ya 2

MAKALELO

Litaluso

1. Mwamilao ye, haisi haiba ze mwahali li supeza kanzila ye ñwi, linzwi lifi ni lifi kapa pulelonyana i li ze filwe taluso mwaMulao li shimbile taluso yeo, mi –“Mulao” i talusa Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 (Mulao wa No. ya 5 wa 2002);

“mubu wa njimo” i talusa mubu wa njimo sina mo u taluselizwe mwaKalulo ya 1 ya Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Njimo (ye tisa masheleñi), 1995 (Mulao wa No ya 6 wa 1995);

“mulena” ki kungelela Mueteleli wa sicaba sa sizo sina kamo i taluselizwe mwaKalulo ya 1 ya Mulao wa Likuta za Sizo, 2000 (mulao wa No. ya 25 wa 2000);

“simunanu se situna” i talusa komu kaufela ye hulile, lihaci (pizi ya mwahae), mbongolo kapa limbema;

“simunanu se sinyinyani” i talusa ngu kaufela ye hulile, puli kapa kulube; ni “kuñola” i siñi muñolo.

KALULO YA 1

LISWANELO ZA KULUWA MUBU WA SIZO

Kupo ya swanelo ya kuluwa mubu wa sizo

2. (1) Kupo ni kupo ye ya kakalulo ya 22 (1) ya Mulao o amana ni kufiwa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo i na ni kufiwa kaswanelo ya kuluwa mubu wa sizo mi i na ni kuezwa kamukwa wa Pampili ya 1 ye filwe mwaÑambeko ya 1 mi i na ni kulumelwa mwalikalulo ze talu kuMulena.

(2) Litaba kaufela ze tokwahala mwaPampili ya 1 li na ni kufiwa teñi kakutala.

(3) Pili ku si ka fiwa kale swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ufi ni ufi, Mulena kapa Kuta ya Sizo i na ni kubeya lika patalazo mwanako ye bata kueza mazazi a supile falibala la lizibiso le li famaofisi Kuta ya sizo-

(a) kakufa –

(i) libizo la mukupi;

- (ii) kakalezo ya butuna bwa mubu o kupilwe;
 - (iii) sibaka ko u fumaneha mubu o kupilwe; ni
 - (iv) mufuta wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo wo kupilwe; ni
- (b) kukupa maneku a tabela kuli a fitise kuhana kwa ona kuMulena kapa Kuta ya Sizo kuamana ni kupo mwahal'a mazazi a supile.

(4) Mulena kapa Kuta ya Sizo i kona kutahisa litaba ze fumaneha mwazibiso ye amilwe mwamulaonyana wa (3) u swanela kupatalazwa mwamutende ufi ni ufi o baliwa mwasibaka sa sizo kapa kupatalazwa fawayilesi ifi ni ifi ye patalaleza mwasibaka sa sizo seo.

Butuna bwa mubu bo bufiteleza bo bukonwa kufiwa kakuya kaswanelo ya kuluwa mubu wa sizo

3. (1) Kakulatelela kalulo ya 23(1) ya Mulao ni milaonyana wa (2), butuna bwa mubu o konwa kufiwa kakuya kaswanelo ya kuluwa mubu wa sizo ha u swaneli kufitelela liyekele ze 20.

(2) Haiba mukupi u kupa mubu wa butuna bo bufitelela butuna bo bubulezwi mwamulaonyana wa (1), Mulena kapa Kuta ya Sizo ba na ni kubiha taba kuLikwambuyu i li kuli a kone kufa kemelo ya hae kakuñola sina mo ku shashululezwi mwaKalulo ya 23 (1) ya Mulao.

Za butokwa ze amana ni kufiwa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo

4. Mulena kapa Kuta ya Sizo ye file swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kakuya kakalulo ya 22 ya Mulao, i swanela kuli mwahal'a mazazi a 30 kuzwa fo i fezwi swanelo ya kuluwa mubu wa sizo, i fe kopi kapa pampili ye swana ni ya pili ya pampili ya kukupela kwakatengo, hamohocwalo ni lika ze tatama ze amana ni kufiwa kwa swanelo ya kuluwa mubu-

- (a) mufuta wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ye filwe;
- (b) sibaka ko i fumaneha kalulo ya mubu ye filwe;
- (c) butuna bwa kalulo ya mubu ye filwe mwamasikweya mita kapa liyekele za teñi; ni
- (d) haiba kuli mukupi u fumani kale tuso ya kusebelisa mubu o muñwi, ha kuna taba kapa ki mubu wa sizo kapa cwañi, kungelela cwalo butuna, sibaka ko u fumaneha ni musebezi wa sebelisa mukupi mubu o cwalo.

Kuñolwa kwa liswanelo za kuluwa mubu wa sizo ni liñolo la kuiñolisa kuba ni liswanelo za kuluwa mubu wa sizo.

5. (1) Katengo ka na ni kubuluka bupaki bo buñozwi kuamana ni kufiwa liswanelo za kuluwa mubu wa sizo i li ze nyakisizwe ki katengo ni kukenya mwabuka ze tatama kuamana ni swanelo ye ñwi ni ye ñwi ya kuluwa mubu wa sizo-

- (a) libizo, ki muñi (muuna/musali), ki wa naha mañi ni lizazi la kupepwa la mutu ya filwe swanelo ya kuluwa mubu wa sizo;
- (b) libizo la ya nyalani ni mutu ya bulezwi mwatimana ya (a) ni batu ba bañwi ba pila mwasibaka sa hae;
- (c) mufuta wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ye filwe;
- (d) sibaka ko i fumaneha kalulo ya mubu ye filwe;
- (e) butuna bwa kalulo ya mubu ye filwe mwamasikweya mita kapa liyekele za teñi; ni
- (f) libizo la silalo sa sizo ni sikiliti mo u fumaneha mubu.

(2) Liñolo la bupaki la kuñoliswa kuba ni swanelo ya kuluwa mubu wa sizo le liamilwe kulona mwaKalulo ya 25 (1) (b) li na ni kufiwa ku ya filwe swanelo ya kuluwa mubu kamukwa wa Pampili ya 2 ye filwe mwaÑambeko ya 1.

Kufeliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo

6. (1) Kuekeza ku ze bulezwi mwaKalulo ya 27 (1) (a) ni (b) za Mulao Mulena kapa Kuta ya Sizo i kona kufelisa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo, kungelela swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28(1) ya Mulao-

- (a) haiba kuli mubu u sebeliswa kanzila ye sa swani ni libaka le u fezwi;
- (b) haiba kuli mubu u siilwe kuba lihula mwahal'a lilimo ze talu ze itatelezi;
- (c) haiba kuli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ne i fumanwi kamukwa wa bupumi kapa i si kakuya kaMulao; ni kuli
- (d) haiba swanelo ya kuluwa mubu wa sizo o bulezwi ne u kile wa fiwa kale mutu yo muñwi kakuya kaMulao wo, mi swanelo ya kuluwa mubu o cwalo ne isi ka feliswa kakuya kaMulao wa kakalezo ufi ni ufi

(2) Mulena kapa Kuta ya Sizo ye felisize swanelo ya kuluwa mubu wa sizo i na ni kufa katengo bupaki bo butatama bo buamana ni kufeliswa ko kucwalo-

- (a) libizo, ki muñi (muuna/musali), ki wa naha mañi ni lizazi la kupepwa la mutu ya amuhilwe swanelo ya kuluwa mubu wa sizo;
- (b) libizo la ya nyalani ni mutu ya bulezwi mwatimana ya (a) ni batu ba bañwi ba bautiwa mwasibaka sa hae;
- (c) mufuta wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ye felisizwe;
- (d) sibaka ko i fumanaha kalulo ya mubu ye felisizwe;
- (e) butuna bwa kalulo ya mubu ye cwalo mwamasikweya mita kapa liyekele za teñi;
- (f) libizo la silalo sa sizo ni sikiliti mo u fumanaha mubu;
- (g) lizazi leo swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ne i kile ya feliswa; ni
- (h) libaka le litisize kufeliswa kwa swanelo ye cwalo

(3) katengo ka na ni kuñola kufeliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo o cwalo mwabuka ye amilwe kuyena mwaMulao wa 5 (1).

Kupo ya kuzibahazwa ni kuñoliswa kwa swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28 (1) ya Mulao

7. (1) Kupo ni kupo kakuya kakalulo ya 28 (2) ya mulao wa kuzibahazwa ni kuñoliswa wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo o li teñi o amilwe mwakalulo ya 28 (1) ya Mulao ni kuli haiba kwa swanela, ku lumelelwe kusiya cwalo lukwakwa lwa mufuta ufi ni ufi lo lu famubu o bulelwa za ona, mi kuna ni kuezwa kamukwa wa Pampili ya 3 ye filwe mwaÑambeko ya 1 mi i na ni kulumelwa mwalikalulo ze talu.

(2) Litaba kaufela ze tokwahala mwaPampili ya 3 li na ni kufiwa cwalo kakutala mwateñi kapa kuliñomelela kwateñi.

(3) Liñolo la Mulena kapa Kuta ya Sizo le liamilwe kulona mwakalulo ya 28 (5) ya Mulao li na ni kuba ni litaba ze ama za kuli-

- (a) ha kuna taba kapa kupo i yemelwa ki Mulena kapa Kuta ya Sizo; ni
- (b) kuli taba ifi ni ifi yeo Mulena kapa Kuta ya Sizo i tabela kutahisa fapil'a katengo

(4) Pili kuzibahazwa ni kuñoliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu o amilwe mwamulaonyana (1) katengo kana ni kubeya lika patalaza mwanako ye bata kueza mazazi a supile falibala la lizibiso famaofisi-

(a) kakufa-

(i) libizo la mukupi;

(ii) kakalezo ya butuna bwa mubu o amana ni kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa mubu o kupilwe;

(iii) sibaka ko u fumaneha mubu o amana ni kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa mubu o kupilwe; ni

(iv) mufuta wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo o kupilwe kuli u lumelelwa; ni

(b) kukupa maneku a tabela kuli ba fitise kuhana kwa bona kwakatengo mwahal'a mazazi a supile kuamana ni kupo.

(5) Katengo ka kona kutahisa kuli litaba ze li mwazibiso ye amilwe kuyona mwamulaonyana wa (3) li patalazwe mwamutende kaufela o baliwa mwasikiliti seo kapa kupatalazwa mwawayilesi kaufela ye patalaleza mwasikiliti seo.

Kuñoliswa kwa kuamuhelwa kwa swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28 (1) ya Mulao ni liñolo la bupaki la kuiñolisa kaza swanelo yeo

8. (1) Buka mo ka swanela kuñola katengo kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ye amilwe kuyona mwakalulo 28 (1) ya Mulao sina mo i shashululezwi mwakalulo 28 (7) ni za teñi, i na ni kuba ni lika ze tatama-

(a) libizo, ki wa kalulo mañi (muuna kapa musali), ki wa naha mañi ni lizazi la kupepwa la mutu ya filwe swanelo ya kuluwa mubu;

(b) libizo la ya nyalani ni mutu ya bulezwi mwatimana ya (a) ni batu ba bañwi ba bautiwa mwasibaka sa hae;

(c) mufuta wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ye filwe;

(d) sibaka ko i fumaneha kalulo ya mubu ye amana ni swanelo ya kuluwa mubu ye amuhezwi;

(e) butuna bwa kalulo ya mubu o amana ni swanelo ya kuluwa mubu ye amuhezwi kale; ni

(f) kuli haiba kusiwa kwa lukwakwa lo lu famubu ku lumelezwi, mufuta wa lukwakwa lo lucwalo ni butuna bwa mubu o lu potolohile lukwakwa.

(2) Liñolo la bupaki bo busupeza kuñoliswa kwa kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa mubu ko kuamilwe za teñi mwakalulo ya 28(1) ya Mulao li na ni kufiwa ku ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kamukwa wa Pampili ya 4 ye filwe mwaÑambeko ya 1.

Mukopano wa kufumana buniti kuamana ni kupo ya kuamuhelwa ni kuñoliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu ye amilwe mwakalulo ya 28 (1) ya Mulao

9. (1) Haiba katengo kakuya kakalulo ya 28 (9) ya Mulao ka atula kuli mukopano wa kufumana buniti o amilwe kuona mwakalulo yeo u na ni kuba teñi, muñoli wa katengo u na ni kuzibisa mukupi kakuñola –

- (a) libaka le litisa kuli ku be ni mukopano wa kufumana buniti;
- (b) lizazi, nako ni sibaka koo mukopano wa kufumana buniti u ta bela teñi;
- (c) kutahisa bupaki bo buñozwi kapa kuetelela bupaki kakubulela kwa mukopano wa kufumana buniti i li bo buyemela tiisezo ya taba ya hae;
- (d) kuikolwisisa kuli paki kaufela ya bata kubiza kuli i tuse kutiiseza buniti bwa hae, u ta be a bile teñi famukopano wa kufumana buniti.

(2) Famukopano wa kufumana buniti, muinasitulo wa katengo-

- (a) u na ni kufa litaba za bupaki kamukana bo bulwanisana kuamana ni mubu kapa libaka le litisa kuli buniti bwa tahisa mukupi bu tahise ñoñoleho, mi
- (b) u kona kutisa bupaki bo buñozwi kapa kubiza lipaki kuli li to paka kuamana ni taba ye inezwi famukopano wa kufumana buniti.

(3) mukupi ya bulelwa-

- (a) u kona kubuzaka lipuzo kumutu ufi ni ufi ya file bupaki kakubulela kapa ya file bupaki bo buñozwi sina mo ku amezwi mwamulaonyana wa (2) (b); mi
- (b) u kona kufa ni kuetelela bupaki, kungelela bupaki bo buñozwi, i li bo buyemela sa bulela kapa kakuhana sitatimende sa bupaki kaufela bo buñozwi kuli a ki sa niti kapa bupaki bo buamilwe kubona mwatimana ya (a).

(4) Muinasitulo wa Katengo u kona kukonkisa kapa kutiiseza paki ufi ni ufi ya taha pil'a katengo.

(5) Muinasitulo ni limembala ze ñwi za katengo kakulumelelwa ki yena, ba kona kubuza lipuzo kumutu ufi ni ufi ya fa bupaki.

(6) Kasumulaho a bupaki kaufela se bu filwe, mukupi u na ni kufiwa sibaka sa kungungeka katengo kuamana ni bupaki mi ha kuna taba kapa kupo i ta fiwa kapa cwañi.

(7) Ha se ku fitilwe kwamafelelezo a mukopano wa kufumana buniti, Katengo ka tameha kunga buiketelo kakuya kakalulo ya 28 (10) ya Mulao, i li bo buswanela kuba -

- (a) bo buñozwi;
- (b) bo bunyatezwi ki muinasitulo wa katengo; ni
- (c) bo butahisizwe patalaza famukopano wa kufumana buniti.

(8) Katengo ka kona cwalo kanako ifi ni ifi kulilimanisa mukopano wa kufumana buniti bwa taba kuli u kale kalizazi (deti) ye cwalo, nako ni sibaka kakuya kamo ka ta bonela katengo kapa ka mwa ta bonela muñoli wa katengo kakulumela liñusa kaposo ya mañolo a ñolisizwe kwamaneku kaufela a amiwa ki taba ye.

Likakalezo ze filwe kuamana ni kufeliswa kwa limunanu za bayahi ba lumelezwi kuba mwasibaka sa mubu wa makopanelo.

10. (1) Kakuya kamulaonyana wa (2), Muyahi ya lumelezwi kamulao ya amilwe mwakalulo ya 29 (1) ya Mulao ha swaneli kulumelela limunanu ze tuna ze fitelela 300 kapa limunanu ze nyinyani ze fitelela 1800 kuli li fule mwasibaka sa mubu wa sizo wa makopanelo kanako ifi ni ifi ye filwe.

(2) Muyahi ya lumelezwi kamulao ya amilwe mwamulaonyana wa (1) i li muña sibaka sifi ni sifi sa njimo ya sikuwa kapa mukalimi ya kalimile kusebelisa sibaka sifi ni sifi sa njimo ya sikuwa ha swaneli kulumelela simunanu sa mufuta ufi ni ufi kufula mwasibaka sa mubu wa sizo wa makopanelo o bulelwa.

(3) Ha kuna mutu yo muñwi, kwande a muyahi ya lumelezwi kamulao ya bulelwa mwamulaonyana wa (1), kapa mutu ya yemela Muyahi ya cwalo, ya kona kutisa kapa ya ta susuezwa kutisa simunanu sifi ni sifi mwasibaka sa sizo sa makopanelo, haisi haiba mutu ya cwalo u se a filwe kale liswanelo za kufuliseza teñi ki Mulena kapa Kuta ya Sizo kakuya kakalulo 29 (3).

(4) Mutu kaufela ya tula milaonyana ya (1), ni (2) ni (3) u fumana mulatu wa kufiwa koto.

KALULO YA II

LISWANELO ZA KULUWA KAKULUMELELWA KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA

Kupo ya swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela

11. (1) Kupo ni kupo kakuya kakalulo ya 31 (1) ya Mulao ye amana ni swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i na ni kuezwa kamukwa wa Pampili ya 5 ye filwe mwaÑambeko ya 1 mi i swanela kulumelwa mwalikalulo ze talu.

(2) Litaba kamukana ze tokwahala mwaPampili ya 5 li na ni kufiwa teñi kakutala kapa kuñomelelwa teñi kapa kutamelelwa teñi.

(3) Pili swanelo ifi ni ifi ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i si ka fiwa kale katengo kana ni kubeya lika patalazo mwanako ye bata kueza mazazi a supile falibala la lizibiso le li famaofisi-

(a) kakufa-

(i) libizo la mukupi;

(ii) kakalezo ya butuna bwa mubu o kupilwe;

(iii) sibaka ko u fumaneha mubu o kupilwe; ni

(iv) mufuta wa swanelo ye kupilwe ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela; ni

(b) kukupa maneku a tabela kuli a fitise kuhana kwa ona kuMulena kapa Kuta ya Sizo kuamana ni kupo ye cwalo mwahal'a mazazi a supile.

(4) Katengo ka kona kutahisa litaba ze fumaneha mwazibiso ye amilwe kuyona mwamulaonyana wa (3) u swanela kupatalazwa mwamutende ufi ni ufi o baliwa mwasibaka sa sizo kapa kupatalazwa fawayilesi ifi ni ifi ye patalaza mwasibaka sa sizo seo.

Kupo ya swanelo ya kuluwa mubu wa njimo ya sikuwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li sibaka se sikwande a sibaka se silumelezwi

12. (1) Kupo ni kupo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 30 (3) ya Mulao wa kulumelelwa kuba ni swanelo ya kuluwa mubu wa njimo ya sikuwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li sibaka se sikwande a sibaka se silumelezwi i tameha kueziwa kamukwa wa Pampili ya 6 ye filwe mwaÑambeko ya 1 mi i tameha kulumelwa mwalikalulo za mapampili a malalu.

(2) Litaba kaufela ze tokwahala faPampili ya 6 li na ni kufiwa teñi kakutala kapa kuñomelelwa teñi kapa kutamelelwa teñi.

Butuna bwa mubu bo bufiteleza bo bukonwa kufiwa kakuya kaswanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

13. (1) Kakulatelela kalulo ya 31 (3) ya Mulao ni mulaonyana wa (2), butuna bwa mubu o amana ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i kona kufiwa kono i sa fiteleli liyekele ze 50.

(2) Haiba kuli mukupi u kupa butuna bwa mubu bo bufitelela butuna bo buamilwe kubona mwamulaonyana wa (1), Katengo kana ni kulibisa taba ye cwalo kuLikwambuyu kuli a yo fa kemelo ya hae kakuñola sina kamo ku shashululezwi mwakalulo ya 31 (3) ya Mulao.

Kusinganyekwa kwa mali a swanelwa kulifiwa bakeñisa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela hamohocwalo ni kumbweshafazwa ko kubile teñi,

14. (1) Tifo ye swanela kulifiwa kuamana ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela hamohocwalo ni kumbweshafazwa. kwa sibaka haiba i bile teñi, kuamana ni kalulo ya mubu o talusizwe mwakalulo ya 32 (2) ya Mulao, i na ni kusinganyekwa ki Katengo kuamana ni-

- (a) sebeliso ye leliwe kapa mulelo wo i kupelwa swanelo ya kuluwa mubu;
- (b) eko ya kumbweshafaza sibaka, haiba i bile teñi, fakalulo ya mubu;
- (c) butuna bwa kalulo ya mubu o amana ni swanelo ya kuluwa mubu o so filwe; ni

(d) nako ye ka ngiwa kuamana ni swanelo ye filwe ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela.

(2) Katengo ka kona mwamuhato wa kona wa kubona kuli masheleñi a amilwe kuona mwa mulaonyana wa (1) ku sebeliswa mutu ya kona kufa teko ye si swanela kuleka sika (mutatubi).

(3) Bakeñisa mulao wo mutu ya kona kufa teko ye si swanela kuleka "mutatubi" i talusa

(a) muyemeli kaufela ya bona za liluo ya iñolisize kuba cwalo kakuya kaMulao wa Buyemeli bwa Liluo, 1976 (Mulao wa No. ya 112 wa 1976);

(b) mubatisisi kaufela kapa caziba wa kulalwa kwa miyaho, kaufela mo i kona kubela, ya iñolisize kuba cwalo kakuya kaMulao wa Babatisisi ni Bocaziba ba za Kulala Miyaho, 1979 (Mulao wa No. ya 13 wa 1979); kapa

(c) mutu kaufela ya beilwe kuba cwalo ki Likwambuyu kakuñola bakeñisa taba ye cwalo.

Likakalezo ze sebeza kuamana ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

15. (1) Likakalezo ze tatama li sebeza kaswanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela –

(a) ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kapa mutu kaufela ya beilwe ki yena famusebezi ha koni kusebelisa mubu kanzila ya mufuta ufi ni hape -

(i) kwande a sebeliso ye ne u kupezwi ni kulumelelwa, ku sina kulumelelwa sinca ko kuezizwe ki Katengo pili nako ye cwalo i si ka fita kale;

(ii) kakutula Mulao wa Lino ze kola, 1998 (Mulao wa No. ya 6 wa 1998) kapa mulao kaufela o pangilwe kakuya kaza teñi;

(iii) kakutula mulao kaufela o amani ni kulima, kuluwa, kufana kapa kuitenga mwabulukuluhi bwa kuikezeza lino kapa milyani ye lyanganisa booko;

(b) Likwambuyu kapa mutu kaufela ya lumelezwi ki yena kakuñola u kona kuitenga mwakutatuba mubu kapa muyaho ufi ni ufi kusona sibaka seo nako ifi ni ifi kalibaka la kuikolwisisa kuli ya filwe mubu

u latelela milao kaufela kapa likakalezo kapa kusinganyeka kapa kukutela kusinganyeka miseto ya mubu;

- (c) ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela u na ni kubabalela ni kusileleza limapo za sinkonkwani i li ze supeza mululwani wa mubu mi u na ni buikalabelo bwa tifo ya kulukisa kapa kuyaha sinca likonkwani ze cwalo i li ze se fenyizwe ki licinceho za linako kapa kusinywa ni kubeya likonkwani ze cwalo ze nca i li ze sinyehile, kulateha kapa kubeiwa kusili, kakulaelwa ki Mulena kapa Kuta ya Sizo, kaufela mo ku kona kubela;
- (d) ha kuna mikwakwa kapa likululu le lipumahanya sibaka ni kusebeliswa ki sicaba le lili teñi ni kale kapa le lipumahanya mubu le li ka kwaliwa kapa mane kuhanela batu, lifolofolo ni limotikala kuipitela mutakafululele, haisi haiba kuli kukwala kapa kutibela ko kucwalo ku lumelwa ki batu ba bana ni maata a swanela;
- (e) Katengo ka kona kufelisa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela haiba-
- (i) swanelo ya kuluwa mubu ne i kile ya fiwa kamafosisa;
- (ii) swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela ne i kile ya fumanwa kabupumi kapa ne ku sina batu ba baswanela ha fiwa mubu o cwalo,
- (iii) ya sweli swanelo ya kuluwa mubu-
- (aa) u palelwa kulatelela likakalezo ze zamaelela ni swanelo ya kuluwa mubu ye ne filwe; kapa
- (bb) u palelwa kulifa tifo ya na swanela kulifa mwahal'a milifelo ye mibeli ya na swanela kulifa i li ze amilwe kuzona mwakalulo ya 32 (1) (c) ya Mulao kuamana ni mubu;
- (cc) kupalelwa kulifa masheleñi a amana ni milifelo ye lifiwa kalinako kakuya kabuitamo bo buñozwi kakuya kamulao wa kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela, mwahal'a mazazi a 30 kasumulaho a kufiwa taelo ya kueza cwalo kakuñola kuli mutu a life tifo ye cwalo kwakatengo;

-
- (iv) ha se ku filwe sisupo se sikolwisisa Katengo-
- (aa) kuli mubu ha u sa sebeliswa kanzila yeo ne u fezwi; kapa
- (v) haiba ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela u fumanehile kuba ni mafosisa a bukwenuheli bwa mubuso kapa lushembo lwa kulyanganisa sicaba;
- (f) Likwambuyu u kona kufelisa swanelo ye ne filwe ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni mubu wa za njimo o kwande a sibaka se sifilwe kakuya kakalulo ya 30 (3);
- (g) pisinisi kaufela ye amana ni seo ne i fezwi swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitelela tumelelano ye cwalo i fela pisinisi ye cwalo i fela i na ni kupetwa ki ya na filwe swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela, kapa haisihaiba ki kampani kapa swalisano ye fakaufi, i konwa kufiwa cwalo ki muokameli kapa membala wa teñi, haisihaiba Katengo kapa Likwambuyu u file kemelo kakuñola kuli mutu ufi ni ufi u kona kueza musebezi wo cwalo;
- (h) ha kupilwe kueza cwalo ki Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo, ya filwe swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni muyaho ufi ni ufi famubu-
- (i) pili a si ka ina kale famuyaho o cwalo, u na ni kuñolisa muyaho o cwalo kubainshuwalesi kuamana ni za mulilo kamasheleñi a swanela mi Likwambuyu u kona kuzibisa ze cwalo kakuñola ni kufa buluwi bwa liñolo la inshuwalesi ye cwalo ni kulifa kabunako kalizazi le liswanela i li kuncafaza tifo ya teñi kasilimo ni kufa sisupo sa kuli mutu u lifile kakuya ka kakalezo yeo kuLikwambuyu;
- (ii) kubabalela muyaho wo cwalo kanzila ye tabisa Likwambuyu;
- (iii) ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kapa mutu kaufela ya li famusebezi wa hae ha koni kutuba kapa kubeya muyaho u sili ka kuekeza kwamuyaho ufi ni ufi kapa siluo sifi ni sifi sa Mubuso ku sina kufiwa maata a cwalo ki Likwambuyu kakuñola pili taba ye cwalo i si ka ezahala kale.

(2) Haiba kuli katengo se ka singanyekile kale kuli kalulo ya mubu o amani ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela o ne u kile wa fiwa, u swanela kubatisiswa, katengo ka kacwalo ka kona kusinganyeka nzila kapa mufuta wa patisiso ye swanelwa kuezwa mwataba ye cwalo.

Kuñoliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao ni liñolo la bupaki la kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

16. (1) Katengo ka na ni kubuluka buka mo ku ñozwi lika, i li ye amilwe kuyona mwakalulo ya 33 (1) (a) ya Mulao, kuamana ni za kufiwa liswanelo za kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li ye nyakisiswa ki Katengo ni kuñola litaba ze tatama kuamana ni ye ñwi ya swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela-

- (a) libizo, ki wa kalulo mañi (muuna kapa musali) ki wa naha mañi ni lizazi la kupepwa kwa mutu ya filwe swanelo ya kuluwa mubu;
- (b) mabizo a ba banyalani ni yena ni kuba mwapabalelo ya mutu ya bulezwi mwatimana ya (a);
- (c) mufuta wa swanelo ye filwe ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela;
- (d) sibaka ko i fumanaha kalulo ya mubu ye amani ni swanelo ye filwe ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela;
- (e) butuna bwa kalulo ya mubu ye cwalo mwamasikweya mita kapa liyekele i li bo buamana ni swanelo ye filwe kale ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela;
- (f) nako ye ta ngiwa kuamana ni swanelo ye filwe ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela;
- (g) libizo la sibaka sa sizo ni sikiliti mo u fumanaha mubu; ni
- (h) litaba ze amana ni buitamo bo buñozwi bwa tumelelano ye ñwi ni ye ñwi ye lumeleza kukolota masheleñi kwapanga, kuba mwasebeliso ya mutu yo muñwi kapa mwabukoba kapa swanelo ye swana ni yeo i li ye ñolisizwe fahalimu a mubu kakuya kaMulao wa Kuñoliswa kwa Buitamo bo Buñozwi Kakuya Kamulao, 1937 (Mulao wa No. ya 47 wa 1937) kapa mulao ufi ni ufi o muñwi;

(2) A -

- (a) liñolo la bupaki la kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela i li ye amana ni musebezi o muñwi kwande a za njimo ze siyo mwasibaka se silumelelanwi kasona li na ni kuba kamufuta wa Kalulo A ya Pampili ya 7 ye filwe mwaÑambeko ya 1;
- (b) liñolo la bupaki la kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela ye amana ni musebezi wa njimo kwande a sibaka se silumelelanwi kasona li na ni kuba kamufuta wa Kalulo B ya Pampili ya 7 ye filwe mwaÑambeko ya 1;

ni kuli liñolo tota la bupaki li na ni kufiwa kuya filwe swanelo ya kuluwa mubu kanako ya liñolisa la swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela.

Kupo ya kuamuhelwa ni kuñoliswa kwa swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 35 (1) ya Mulao ni kufiwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela kakuya kaMulao

17. (1) Kupo ni kupo ye ya kakalulo ya 35(2) ya Mulao wa kuzibahazwa kwa swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo 35 (1) ya Mulao ni kufiwa kwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela kakuya kaMulao ni kuli mo ku konahala, kulumelelwa kusiya cwalo lukwakwa lwa mufuta ufi ni ufi lo lu famubu, kuna ni kuezwa kamukwa wa Pampili ya 8 ye filwe mwaÑambeko ya 1 mi i na ni kulumelwa mwalikalulo ze talu.

(2) Litaba kaufela ze tokwahala mwaPampili ya 8 li na ni kufiwa cwalo kakutala mwateñi kapa kuliñomelela teñi.

(3) Liñolo la Mulena kapa Kuta ya Sizo le liamilwe kulona mwakalulo 35 (5) ya Mulao li na ni kuba ni litaba ze ama za kuli-

- (a) ha kuna taba kapa kupo i yemelwa ki Mulena kapa Kuta ya Sizo, ni
- (b) kuli taba ifi ni ifi yeo Mulena kapa Kuta ya Sizo i tabela kutahisa fapil'a katengo.

(4) Pili kuzibahazwa ni kufiwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela i li ye amilwe kuyona mwamulaonyana wa (1) i li wo katengo ka tameha kubeya lika patalaza mwanako ye bata kueza mazazi a supile falibala la lizibiso famaofisi-

(a) kakufa-

- (i) libizo la mukupi;
- (ii) kakalezo ya butuna bwa mubu o amana ni kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa mubu o kupilwe;
- (iii) sibaka ko u fumaneha mubu o amana ni kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa mubu o kupilwe; ni
- (iv) mufuta wa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li o kupilwe kuli u lumelelwe ni kufiwa, ni

(b) kukupa maneku a tabela kuli a fitise kuhana kwa ona kwakatengo mwahal'a mazazi a supile kuamana ni kupo.

(5) Katengo ka kona kutahisa kuli litaba ze li mwazibiso ye amilwe kuyona mwamulaonyana wa (3) li patalazwe mwamutende kaufela o baliwa mwasikiliti seo kapa kupatalazwa mwawayilesi kaufela ye patalaleza mwasikiliti seo.

(6) Haiba kupo ye amilwe kuyona mwamulaonyana wa (1) i filwe, muñoli wa katengo u tameha kufa kumukupi liñolo la bupaki bwa kuluwa mubu wa sizo kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kamukwa wa Kalulo ya A ya Pampili ya 7 ye filwe mwaÑambeko ya 1 ni kuñolwa, mwabuka ya mukoloko wa mabizo o amilwe kuona mwaMulao wa 16 (1) kuamana ni bupaki bo bufilwe mulao wa 16 (1).

Mukopano wa kufumana buniti kuamana ni kupo ya kuamuhelwa kwa swanelo ya kuluwa ye amilwe mwaKalulo ya 35 (1) ya Mulao

18. (1) Haiba Katengo kakuya kakalulo ya 35 (10) ya Mulao ka atula kuli mukopano wa kufumana buniti o amilwe kuona mwakalulo yeo u na ni kuba teñi, muñoli wa Katengo u na ni kuzibisa mukupi kakuñola-

- (a) libaka le litisa kuli ku be ni mukopano wa kufumana buniti;
- (b) lizazi, nako ni sibaka koo mukopano wa kufumana buniti u ta bela teñi;
- (c) kutahisa bupaki bo buñozwi kapa kuatelela bupaki kakubulela kwa mukopano wa kufumana buniti i li bo buyemela tiisezo ya taba ya hae; ni
- (d) kuikolwisisa kuli paki kaufela ya bata kubiza kuli i tuse kutiiseza buniti bwa hae, u ta be a bile teñi famukopano wa kufumana buniti.

(2) Famukopano wa kufumana buniti, muinasitulo wa Katengo-

(a) u na ni kufa litaba za bupaki kamukana bo bulwanisana kuamana ni mubu kapa libaka le litisa kuli buniti bwa tahisa mukupi bu tahise ñoñoleho, sina kamo ku kona kubela, ni kuli

(b) u kona kutisa bupaki bo buñozwi kapa kubiza lipaki kuli li pake kuamana ni taba ye inezwi famukopano wa kufumana buniti.

(3) Mukupi -

(a) u kona kubuzaka lipuzo kumutu ufi ni ufi ya file bupaki kakubulela kapa ya file bupaki bo buñozwi sina mo ku amezwi mwamulaonyana wa (2) (b); mi

(b) u kona kufa ni kutelela bupaki, kungelela bupaki bo buñozwi, i li bo buyemela sa bulela kapa kakuhana sitatimende sa bupaki kaufela bo buñozwi kuli a ki sa niti kapa bupaki bo buamilwe kubona mwatimana ya (a)

(4) Muinasitulo wa Katengo u kona kukonkisa kapa kutiiseza paki ufi ni ufi ya taha pil'a katengo.

(5) Muinasitulo ni limembala ze ñwi za katengo ba kona kubuzaka lipuzo kumutu ufi ni ufi ya fa bupaki.

(6) Kasumulaho a bupaki kaufela se bu filwe, mukupi u na ni kufiwa sibaka sa kungungeka katengo kuamana ni bupaki mi ha kuna taba kapa kupo i ta fiwa kapa cwañi.

(7) Ha se ku fitilwe kwamafelelezo a mukopano wa kufumana buniti bwa taba, Katengo ka tameha kunga buiketelo kakuya kakalulo 35 (11) ya Mulao, i li bo buswanela-

(a) kuba bo buñozwi;

(b) bo bunyatezwi ki muinasitulo wa katengo; ni

(c) bo butahisizwe patalazo famukopano wa kufumana buniti bwa taba.

(8) Katengo ka kona cwalo kanako ifi ni ifi kulilimanisa mukopano wa kufumana buniti bwa taba kuli u kale kalizazi (deti) ye cwalo, nako ni sibaka kakuya kamo ka ta bonela katengo kapa ka mwa ta bonela muñoli wa katengo kakulumela liñusa kaposo ya mañolo a ñolisizwe kwamaneku kaufela a amiwa ki taba ye.

Sisupo sa simubuso se sibonisa buluwi bwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela-**19. Haiba-**

- (a) swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela, kwande a swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i li ye amana ni za njimo mwasibaka se sikwande a sibaka se silumelezwi, mi swanelo ye cwalo se i filwe kumukupi ni kuli mukupi kakuya kaswanelo ye fitilwe kuyona kakuya kasisupo sa simubuso se sibonisa buluwi bwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela ni katengo kamukwa wa Kalulo A ya Pampili ya 9 i li ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1 ;
- (b) swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kuamana ni za njimo mwasibaka se sikwande a sibaka se silumelezwi, mi swanelo ye cwalo se i filwe kumukupi, mukupi ya cwalo u tameha kakuya kaswanelo ye cwalo ye fitilwe kuyona ni Likwambuyu kakuya kasisupo sa simubuso se sibonisa buluwi bwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kamukwa wa Kalulo ya B ya Pampili ya 9 i li ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1.

KALULO YA 111**LIPATISISO ZA MAKALELO ZA KUFUMANA BUNITI BWA KUBA NI LISWANELO ZE LI TEÑI****Pampili ya temuso kapa zibiso ye amana ni kuba teñi kwa lipatisiso za makalelo ni pampili ya pizo**

20. (1) Zibiso ye amilwe kuyona mwakalulo ya 37 (3) ya Mulao i tameha kufiwa kamukwa wa Pampili ya 10 ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1.

(2) Pizo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 37 (4) ya Mulao i tameha kufiwa kamukwa wa Pampili 11 ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1

Kufa temuso kapa zibiso ni pizo kuamana ni kuyo ba teñi fapil'a katengo ka patisiso.

21. (1) Zibiso kapa temuso ye amilwe kuyona mwakalulo ya 37 (3) ya Mulao i tameha kufiwa ki muinasitulo wa katengo ka patisiso-

- (a) kakuliisa ni kulifa kumutu ya bulezwi kulona, kapa
- (b) haiba a sa fumanwi, li isiwe ni kufiwa kumutu ya li fasibaka sa pila kusona kwa sebeza kapa ko kuna ni pisinisi ya hae i li mutu ya bonahala kuba wa lilimo ze fitelela 16 i li ya pila fasibaka sa pila kusona kapa ya sebeza fasibaka sa sebeza kusona ni yena.

(2) Kukuta kwa mutu ya na isize temuso kapa zibiso kapa pizo ye amilwe kuyona mwaKalulonyana ya (1) ki kubona kuli taba ye cwalo i petahalile, i li kuli haiba mutu ya filwe temuso kapa zibiso ye cwalo a palelwa kuba teñi kwapatisiso ya makalelo, i ta fiwa kwapatisiso mi i ta ba sisupo sa pili sa kuli taba ye cwalo ne i petahalile.

(3) Temuso kapa pizo ye amilwe kuyona mwaKalulonyana ya (1) i tameha kufiwa kumutu ya amiwa ki taba yeo i li kuli a be ni yona kasibili ha ku konahala i be mazazi a 30 pili lizazi le litomezwi patisiso ya makalelo li si ka fita kale.

Kuzamaisa patisiso ya makalelo

22. (1) kanako ya patisiso ya makalelo, muinasitulo wa katengo ka patisiso-

- (a) u tameha kubalela mutu ya amiwa ki patisiso ye swanela kuba teñi kapa kumutu ya bizizwe sina kamo ku taluselizwe mwakalulo ya 37 (4) ya Mulao sina kamo ku ta bela kaufela, bupaki bufi ni bufi, kungelela bupaki bo buñozwi, i li bo katengo ka patisiso ka kona kuba ni bona kuamana ni -
 - (i) kuina kapa kuyaha, kusebelisa ni kuzamaisa kwa mubu ki mutu ya tisize kuli kube ni patisiso ye cwalo;
 - (ii) kuba teñi kwa lukwakwa famubu o bulelwa; kapa
 - (iii) taba ifi ni ifi ye singanyekilwe mwakalulo 37 (2) (c) ya Mulao, sina kamo ku ta bela kaufela, mi u kona kuetelela bupaki bwa kubulela mwataba ye;
- (b) u tameha kuli kanako ya patisiso ya makalelo a buze lipuzo za katengo ka patisiso kumutu yo; mi

- (c) u tameha kukupa mutu yo, haiba ki nto ye konahala, kutahisa buka kapa bupaki bo buñozwi kwakatengo ka patisiso i li bo mutu ya cwalo na kupilwe kapa kulemuswa kuli a bu tise.
- (2) Kasamulaho a mukupi sa alabile lipuzo za mufuta ufi ni ufi za buzizwe kapa sa tahisize buka kapa bupaki bwa mufuta ufi ni ufi bo buñozwi, sina kamo ku ta bela kaufela, kuli mukupi-
- (a) u kona kubuzaka mutu ufi ni ufi ya file bupaki kakubulela kapa ya tahisize bupaki bo buñozwi; mi
- (b) u kona kufa ni kuetelela bupaki, kungelela bupaki bo buñozwi, i li kutiiseza bupaki bwa hae kapa kukanana kwa hae kuli bupaki bufi ni bufi bo buñozwi bo buamilwe mwaKalulonyana ya (1) (a) (i) kuisa ku (iii) ha ki bwa niti.
- (3) Muinasitulo ni limembala ze ñwi za katengo ka patisiso ba kona kubuzaka lipuzo kumutu ufi ni ufi ya fa bupaki.
- (4) Kasamulaho a bupaki kaufela se bu filwe mukupi u swanela kufiwa sibaka sa kungungeka ba katengo ka patisiso kaza bupaki kuamana ni bupaki bwa hae bwa kuli mubu o bulelwa ki wa hae kapa ki ya na ni swanelo ya kuluwa lukwakwa lo lu fasibaka sa mubu seo.
- (5) Ha ku fitiwa kwamafelelezo a patisiso, katengo ka patisiso ka tameha kufa buiketelo bo buswanela, i li bo buswanela kuba-
- (a) bo buñozwi
- (b) bo bunyatezwi ki muinasitulo wa katengo ka patisiso
- (c) bo butahisizwe patalazo fasibaka sa patisiso.
- (6) Kasamulaho a kuambola mwakatengo, katengo ka patisiso kanako ifi ni ifi kakona kulilimanisa patisiso ifi ni ifi ni kukala kalizazi, nako ni sibaka ze ta singanyekwa ki katengo ka patisiso kapa muinasitulo i li zeo li ta lumelelwa kamukwa wa liñusa kaposo ya mañolo a ñolisizwe kwamaneku kaufela a amiwa ki taba ye.

Kufiwa kwa temuso kapa zibiso ki ba katengo kuamana ni piho ya katengo ka patisiso

23. Temuso ye amilwe kuyona mwakalulo ya 37 (9) ya Mulao-

- (a) i tameha kufiwa kamukwa wa Pampili ya 12 i li ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1; mi

- (b) i tameha kufiwa ki muñoli wa Katengo kapa mutu ya lumelezwi kakuñola ki muñoli-
- (ii) haiba a sa fumanehi, li isiwe ni kufiwa kumutu ya li fasibaka sa pila kusona kapa sibaka kwa sebeza kapa ko kuna ni pisinisi ya hae i li mutu ya bonahala kuba wa lilimo ze fitelela ze 16 i li ya pila fasibaka sa pila kusona kapa ya sebeza fasibaka sa sebeza kusona ni yena.

KALULO YA IV ZA KAMITA

Kupo ya kucinca swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

24. (1) Mukupi ni mukupi wa-

- (a) kucincwa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ku tameha kuezwa kamukwa wa Pampili ya 13 i li ye shashuluzwi hande mwaÑambeko;
- (b) kucincwa kwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela ku tameha kuezwa kamukwa wa Pampili ya 14 i li ye shashuluzwi hande mwaÑambeko,

mi li tameha kulumelwa mwalikalulo za mapampili a malalu.

(2) Litaba kamukana ze tokwahala mwaPampili ya 12 ni 13 li tameha kufiwa kakutala mwateñi kapa kuli ñomelela teñi.

(3) Ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li ya tabela kucinca swanelo ya kuluwa mubu ye cwalo, u tameha kuñomelela liñolo tenyeme la bupaki bwa swanelo ya kuluwa mubu kwakupo

(4) Haiba kuli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo i cincizwe sina mo ku singanyekezwi mwakalulonyana ya (1) (a), katengo -

- (a) ka tameha kuñola litaba kaufela ze amilwe kuzona mwaMulao wa 5 (1) kuamana ni mucinci mwabuka ya mukoloko wa mabizo ye amilwe za yona mwateñi, mi
- (b) ka tameha kufa kumucinci, kanako ya kucinca, liñolo la bupaki le lisupeza kuñolwa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kamukwa wa Pampili ya 2 i li ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1.

(5) Haiba kuli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i cincizwe sina kamo ku singanyekezwi mwaKalulonyana ya (1) (b), katengo -

- (a) ka tameha kuñola litaba kamukana ze amilwe kuzona mwaMulao wa 16 (1) kuamana ni mucinci mwabuka ya mukoloko wa mabizo ye amilwe za yona kuyona, mi
- (b) ka tameha kufa mucinci kanako ya kucinca, liñolo la bupaki bwa kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kamukwa wa Kalulo A ya Pampili ya 7 ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1.

Kufitisa buipilezo fahalimu a katulo ya Mulena, Kuta ya Sizo kapa Katengo

25. (1) mutu kaufela ya tabela kufitisa buipilezo fahalimu a katulo ya Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo, sina kamo ku ta bela kaufela, u tameha kutahisa buipilezo kuMuñoli ya Inelezi mwahal'a mazazi a 30 kuzwa fo ku tumuselizwe katulo ye cwalo kapa kusicwalo i tahiswe kuyena.

(2) Muñoli ya Inelezi kapili -pili mo ku konahalela kaufela u tamehile

-

- (a) kasamulaho sa amuhezwi buipilezo kakuya kamulaonyana wa (1) kuli a lemuse Likwambuyu kaza teñi kuli ku ketwe katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe ki Likwambuyu sina mo ku singanyekezwi mwakalulo ya 39 (1) ya Mulao;
- (b) kasamulaho Likwambuyu sa ketile katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe, u ta fa buipilezo bo bucwalo kwakatengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe.

(3) Buipilezo bo buamilwe kubona mwamulaonyana wa (1) bu tameha kuñolwa mi bu na ni kutahisa-

- (a) litaba kabutungi ze amana ni za buipilezo;
- (b) mutomo kaufela o libani ni za buipilezo; ni
- (c) bayemeli kaufela ba tabela mukupi wa buipilezo kuli ba be teñi kanako ya mukopano wa kufumana buniti bwa taba ya buipilezo.

(4) Tifo ye filwe mwaÑambeko ya 2 kuamana ni za buipilezo i tameha kukolohana kapa kutahalela cwalo ni kupo ya buipilezo.

(5) Katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe ka tameha kuteeleza ku za buipilezo mwahal'a mazazi a 30 kuzwa lizazi (deti) le ka amuhela kupo ya buipilezo.

(6) Buiketelo bwa katulo kaufela ye ngilwe ki katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe kakuya kakalulo ya 39 (6) ya Mulao ki mafelelezo mi i tama maneku kaufela.

Kusaamiwa ki ze amana ni kusiwa kwa makwakwa a mwamubu wa sizo

26. Lukwakwa kaufela i li lo kanako ya kutateka kusebeza kwa Mulao lu fumanehile kuba teñi mwamubu wa sizo mi i li lo lusebelisizwe kupotoloha minzi, milaka ya likomu, likungu za manwelo a likomu kapa masimu lu kona kusiala mwasibaka sa mubu se sibulelwa.

Mihato ye swanela ya kupo ya kulumelelwa kuyaha lukwakwa mwamubu wa sizo ni mayemo a kona kuba teñi a sa tokwi kulumelelwa ko kucwalo.

27. (1) Kupo kaufela ya kuyaha lukwakwa mwamubu wa sizo i tameha kuezwa kamukwa wa Pampili ya 15 i li ye shashuluzwi hande mwaÑambeko ya 1 mi i tameha kulumelelwa mwalikalulo za mapampili a malalu.

(2) Litaba kaufela ze tokwahala fapampili ya 15 li tameha kufiwa kakutala kuyona kapa kuñomelelwa kuyona.

(3) Ha kuna kulumelelwa ko kutokwahala ha ku yahiwa lukwakwa haiba ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela u bata kuyaha lukwakwa lwa kupotolosa minzi, milaka ya likomu, likungu za kunwela mezi kapa masimu.

(4) Haiba lukwakwa lwa mufuta ufi ni ufi lu fumaneha mwamubu wa sizo kakutula kalulo ya 44 (1) ya Mulao, Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo, sina kamo ku ta bela kaufela, ka kona kuzibisa kapa kulemusa kakuñola ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela -

(a) kuzwisa lukwakwa lo lucwalo kapa kutahisa kuli lu zwiswe, mwahal'a nako ye sa fiteleli mazazi a 30, sina Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo, sina kamo ku ta bela kaufela, ba kona kusinganyeka se si ka ezahala, mi nako ye cwalo i tameha kotaluswa mwatemuso ye cwalo;

(b) i li kuli, haiba lukwakwa lu sa zwisiwi mwahal'a nako ye amilwe

kuyona mwatimana (a), Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo ba ta zwiwa lukwakwa kapa kutahisa kuli lukwakwa lu zwiwiwe, ni kuli lisinyehelo kaufela ze ta ba teñi kuamana ni za teñi li ka swana za batelwa ku ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wo cwalo.

(5) Haiba kuli ya sweli swanelo ya kuluwa mubu ya amilwe za hae mwamulaonyana wa (4) a palelwa kuzwiwa lukwakwa kapa kutahisa kuli lu zwiwiwe mwahal'a nako ye amilwe kuyona mwamulaonyana wo, Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo kasibili ka kona kuzwiwa lukwakwa kapa kutahisa kuli lukwakwa lu zwiwiwe.

(6) Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo ka kazwisize lukwakwa kapa kakatahisize kuzwiwiwa kwa lukwakwa sina kamo ku singanyekezwi mwamulaonyana wa (5), ba kona kulekisa lisebeliso ze ne sebelisizwe ha ku yahiwa lukwakwa i li kuli ku kutiswe lisinyehelo kaufela ze ta fumanwa ki Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo.

(7) Ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li ya kupile kulumelelwa kuyaha lukwakwa sina mo ku singanyekezwi mwamulaonyana wa (1) u tameha kuñomelela kwakupo kalulo ya bubeli ya liñolo la bupaki bwa kuluwa mubu.

Mihato ye swanela kulatelelwa ha ku lumelwa taba ku ya fa katulo mwahal'a maneku a sa lumelelani

29. Katengo ka kaamilwe kukona mwakalulo ya 30 (5) ya Mulao ka katabela kulumela taba ku ya fa katulo mwahal'a maneku a sa lumelelani, ka tameha kulumela taba kamukwa wa Pampili ya 16 i li ye shashuluzwi hande mwaNambeko ya 1, mi ka tameha kuñomelela kwaPampili yeo kalulo ya bubeli ya kupo.

Mayemo a mo li swanela kuezewa lika mwamubu wa sizo kuamana ni kubatwa kwa milafo kapa butale kapa kukwalula kwa mukoti.

30. (1) Kakuya kaMulao wa Milafo (Kubata Milafo ni Kukwalula Mikoti), 1992 (Mulao wa No. ya 33 ya 1992), mutu kaufela ya bata kuitenga mwakubata milafo kapa kukwalula mikoti sina kamo ku singanyekezwi mwaMulao wo, mwamubu wa sizo, u tameha kufa temuso, pili a si ka eza kale kupo ya mufuta kaufela kakuya kaMulao wo, kuMulena, Kuta ya Sizo ya sicaba sa sizo ni katengo, kuamana ni mulelo wa hae wo amana ni ze bulezwi fahalimu.

(2) Mulena, Kuta ya Sizo ni katengo ze amilwe kuzona mwamulaonyana wa (1) ba tameha kufa kelezo ya bona kuamana ni kupo yeo kumutu ya bulezwi za hae mwamulaonyana wo, mi mutu ya cwalo u tameha kulumelela kelezo ni kemelo ye cwalo kwakupo.

(3) Haiba Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo ze amilwe kuzona mwamulaonyana wa (1) ba fa kelezo ya kuli kupo ye bulezwi mwamulaonyana wa (1) i si ke ya amuhelwa, Likwambuyu wa Likolo la Mikoti ni Maata a Mulilo wa Gesi kapa ya Filwe Maata a Kuzamaisa za Mikoti, sina kamo ku ta bela kaufela, ba kona kusafa kemelo kwa kelezo ya Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo ya kuli kupo i si ke ya amuhelwa, haiba ba na ni maikuto a kuli kupo i na ni kufiwa.

Kulwanisa ni kusileleza kukukuluka ni kuululuka kapa kuyepaha kwa mubu

31. (1) Kakuya kaMulao wa Pukelezo ya Mubu, 1969 (Mulao wa No. ya 76 wa 1969), ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i felu u tameha kusebelisa ni kuzamaisa hande mubu i li kuli ku be ni silelezo-

(a) ya ululuko kapa kukuluko ya mubu; kapa

(b) ya butata bwa mufuta ufi ni ufi bwa mubu i li bo butisa kapa kukona kutisa mukwa o kona kutahisa mufuta kaufela wa ululuko kapa kusilafaza mezi kakuubela kapa kububa kwa mushabati,

mi u tameha kuli nako kaufela a latelele litokwahalo kaufela za Liluko la Njimo ni kakalezo kaufela ya mulao ye amana ni kulwanisa ni kusileleza kuululuka ni kukuluka kapa kuyepaha kwa mubu.

(2) Kakuya kamulaonyana wa (3), haiba kuli mubu ufi ni ufi wo amilwe kuona mwamulaonyana wa (1) kapa kalulo ifi ni ifi ya teñi i li o sebeliswa cwalo kapa kulimiwa i li kuli u tise kapa u kone kutisa kukuluka kapa kuyepaha kwa mubu, Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo, sina kamo ku ta bela kaufela, u kona kulilimanisa kapa kufelisa mayemo a cwalo kakuñola liñolo le liya ku ya sweli li swanelo kaufela za kuluwa mubu o cwalo.

(3) Lilimaniso ya mufuta ufi ni ufi kapa kufeliswa kwa mayemo a amilwe kuona mwamulaonyana wa (2) kukonwa kuezwiwa cwalo kasamulaho Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo, sina kamo ku ta bela kaufela,-

(a) ba file ya sweli swanelo sibaka sa kuli a teelezwe kuamana ni lilimaniso kapa kufeliswa kwa mayemo a cwalo; mi

(b) ha se ba kupile kelezo kuLikwambuyu ya na ni buikalabelo bwa za njimo.

Silelezo ya limbule za mafulelo a limunanu

32. Kakuya kaMulao wa Pukelezo ya Mubu, 1969, ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela, u tameha kusebelisa ni kuzamaisa hande mubu o bulelwa kakuya kamanzila a lumelezwi kaza njimo mwasibaka se sibulelwa mi nako kaufela u tameha kulatelela litokwahalo kaufela za Liluko la Njimo ni kakalezo kaufela ya mulao ye amana ni kusebeliswa, kupumuliswa ni kuciswa kamulilo kwa mafulisezo.

Ze amana ni za mikwakwa, maabwa kapa linukana, likota ni sebeliso ya mezi, likota, lizupa ni macwe mwamubu wa sizo

33. (1) Ha kuna likululu kapa mukwakwa o mutuna o sebeliswa ki nyangela i li wo kanako ya kutateka kwa milao kapa kasamulaho wa kutateka kwa milao ye i li o ta yahiwa kakuya kamulao i li o pazulula mwahal'a mubu wa sizo o ta cincwa kapa kukwaliwa, kwande a kuezwa cwalo ki ba bana ni maata a swanela.

(2) Ha kuna mutu ni yo mu kana ya ta sitatalisa sicaba kanzila ifi ni ifi kuli si atumele sibaka sa mezi se sili mwamubu wa sicaba, kapa kuhanisa kapa kulika kuhanisa mutu ufi ni ufi kuka mezi kapa kunwisa limunanu fasibaka se sicwalo, kapa kutahisa lika ze maswe kapa kusinya mezi falibaka za mezi ze cwalo kapa kuba ni muisilingo kuamana ni mo li sebeleza lika ze cwale ka sikelenge sa moya, kainjini ka mezi, paipi ya mezi, damu kapa tanka ya mezi kapa siluo sifi ni sifi se sitomilwe teñi kapa kuyahiwa ni kubabalelwa mwasibaka sa mubu wa sizo o cwalo i li ze ezelizwe limunanu kapa ze ñwi ze amana ni kufiwa kwa mezi.

(3) Bayahi ba sibaka sifi ni sifi sa mubu wa sizo ba balumelezwi kamulao ba swanela, ku si na tifo ni ye kana-

- (a) kuka mezi mwasimbule sifi ni sifi se sili mwasibaka sa mubu wa sizo; ni
- (b) kusebelisa likota, mubu macwe kapa lizupa le lifumaneha mwasibaka sa mubu wa sizo,

i li kuamana ni za kusebelisa mwasibaka.

(4) Muyahi wa sibaka sifi ni sifi sa mubu wa sizo ya lumelezwi kamulao i li ya bata kuka mezi mwasimbule sifi ni sifi sa mubu wa sizo kapa kusebelisa likota, mubu, macwe kapa lizupa le lifumaneha mwasibaka sa mubu wa sizo kanzila ye ñwi ye shutana ni ya sebeliso ya mwasibaka, u tameha kufumana tumelelo ye zwa kuMulena kapa Kuta ya Sizo ya sibaka seo.

Musebezi wa muñoli wa katengo

34. Kuekeza kwamusebezi kaufela o limbekilwe fahalimu a muñoli wa katengo kakuya kaMulao, kapa milao ye, muñoli wa Katengo u tameha-

- (a) kuba mwamayemo a ya bona za sikwama sa katengo;
- (b) kufa sebelezo ya buñoli kwakatengo ni kubuluka litaba ze ñozwi kaza mikopano ya katengo;
- (c) kutahisa kuli buiketelo bo bungilwe ki katengo bu sebeliswe; ni
- (d) kuzamaisa limembala za babeleki ba babona kaza kamaiso ya katengo.

Kulundulwa kwa batu ba baluwile mubu wa sizo

35. Mutu kaufela yo isi Mulena, Kuta ya Sizo kapa katengo ya kona kulundula mutu yo muñwi ya yahile mwamubu wa sizo i li wo a na ni swanelo ya kuyaha kuona, mutu ya cwalo u ngiwa kuba ni mulatu.

Lifoso/milatu ni likoto

36. (1) Mutu kaufela ya fumaneha kuba ni mulatu kakuya kamilao ye, u swanela tifo ya masheleñi a sa fiteleli N\$4 000 kapa kupika tolongo ya nako ye sa fiteleli silimo kapa sibeli sa zona i li tifo ni kupika tolongo.

(2) Mutu kaufela ya fumanehile kuba ni mulatu kakuya kamilao ye, mi i li yo kasumulaho a kufumana mulatu cwalo u zwelapili hape ni mikwa ye swana ni ya fumanezi mulatu, u na ni mulatu wa kuzwelapili ni foso mi ha fumanwi mulatu u swanela tifo ye sa fiteleli N\$50 kakuya kalizazi ni lizazi la zwelapili kufosa mulatu o swana kapa kulumelela mulatu o swana kuzwelapili.

Litifo ze swanela kulifiwa

37. Litifo ze filwe mwaÑambeko ya 2 li lifiwa kakuya kakezo, taba kapa sika ze fumaneha teñi.

Kufeliswa/kuzwiswa kwa Milao

38. Milao ye tumusizwe kapa kupatalazwa ki Mushaa wa No. R. 188 wa 11 Sikulu 1969 i felisizwe kapa kuzwisiwa.

ÑAMBEKO YA 1

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 1

KUPO YA SWANELO YA KULUWA MUBU
(Kalulo ya 22 ni Mulao wa 2)

KuMulena

Sikanto sa Simubuso:

Sicaba sa Sizo

Sa.....

Sikiliti:.....

ilalanda:

Na,

ya nyatezwi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazo.....
ki muñi (muuna/musali)

.....buyahi

libizo la ya nyalani ni yena

mabizo a ba bali mwapabalelo ya mutu.....

ba bapila.....

(u fe keyala ko ba pila)

(u fe keyala ya poso),

ni fitisa kupo ya swanelo ya ku.....

.....
 (u fe swanelo ya kulumelelwa kuluwa kalulo ya kulima kapa swanelo ya kuluwa kalulo ya kupila teñi/kuyaha kapa liswanelo ze ñwi za kuluwa mifuta ye miñwi ya kuluwa mubu wa sizo kakufiwa nako i li ze amuhezwi ni kataluswa hande ki Likwambuyu mwatemuso ya Pampili ya Mubuso)

kuamana ni:

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o kupilwe

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo:

.....

(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo.....

Kanako ya cwale mubu u sweli kusebeliswa kwa ku

.....
 Kana ki kuli kuna ni mutu yo muñwi ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kuamana ni kalulo yeo ya mubu? Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki "Eeni":

(a) U fe libizo ni keyala ya mutu ya bulelwa, hamohocwalo ni mufuta wa swanelo ya sweli:

.....

(ñomela kapa lamateka teñi mukoloko o muñwi haiba sibaka ki se sinyinyani).

(b) Kana ki kuli mutu ya sweli swanelo ye cwalo u lumezi kusiya swanelo ya hae ya kuluwa mubu o cwalo?

Eeni q Baatili q

(c) Kana ki kuli kuna ni se silifiwa mwataba ye cwalo?

Eeni q Baatili q

(d) Kana ku bile ni litukiso ze swanela za kufa buino bo bunca kumutu ya cwalo?

Eeni q Baatili q

Kana ki kuli mukupi u na ni kalulo ya mubu o muñwi u sili wa filwe kakuya kaMulao kapa kana ki kuli mukupi u yahile famubu o muñwi wa sizo kakuya kaswanelo ya kuluwa ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28(1) ya Mulao?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, u fe kakutalusa mo inezi kalulo ya mubu yeo:

.....

.....

.....

ni za swanelo ya kuluwa

.....

Ni tiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti ni kuli li lukile.

Tifo, ye cwale ka N\$, i lifilwe kale, i li ye ni fezwi pampilinyana ya bupaki ya

no.Lizazi (deti) la kufiwa-

.....

Kunyatela kwa Mukupi

.....

Lizazi/Deti

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 2

LIÑOLO LA BUPAKI LA KUÑOLISA KUBA NI SWANELO YA
KULUWA MUBU WA SIZO
(Kalulo ya 25 ni Mulao wa 5)

KU TIISEZWA NITI YA KULI

.....
(Ku taluswa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo o filwe)

u filwe ku

.....
(mabizo a mutu ya filwe swanelo ya kuluwa mubu kaufela ona)

wa sibaka sa

.....
keyala kwa pila mutu ya filwe swanelo ya kuluwa mubu)

kuamana ni

.....
(kalulo ya mubu ye amiwa ki swanelo ya kuluwa mubu ye filwe)

ya butelele bo bueza

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 3

**KUPO YA KUAMUHELWA NI KUÑOLISWA KWA SWANELO YE LI
TEÑI YA KULUWA MUBU WA SIZO O AMILWE ZA ONA
MWAKALULO YA 28 (1) NI KULUMELELWA KUBA TEÑI KWA
LUKWAKWA**

(Kalulo ya 28 ni mulao wa 7)

KuMulena

Sikanto sa simubuso

Katengo ka Mubu wa Sizo

ka.....

Sikiliti:.....

Silalanda:.....

Na,

ya nyatezi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazo
ki muñi (muuna/musali)-

.....buyahi.....

libizo la ya nyalani ni yena

.....

mabizo a ba bali mwapabalelo ya mutu.....

.....

.....

ba bapila.....

.....

(u fe keyala ko ba pila)

.....
 (u fe keyala ya poso)

ni fitisa kupo ya kuamuhelwa kwa.....

.....
 lo lu liteñi ni kale

(u fe swanelo ya kulumelelwa kwa kalulo ya kulima kapa swanelo ya kulumelelwa kwa kalulo ya kupila teñi/kuyaha teñi)

i li ye ne kile ya fiwa kuna ka la.....kuamana ni :

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o kupiwa

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo:

.....

(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo

.....

Kanako ya cwale mubu u sweli kusebeliswa kwa

.....

Kana ki kuli kuna ni mutu yo muñwi ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kuamana ni kalulo yeo ya mubu?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”:

U fe libizo ni keyala ya mutu ya bulelwa, hamohocwalo ni mufuta wa swanelo ya sweli:

.....

.....

.....

.....

(ñomela kapa lamateka teñi mukoloko o muñwi haiba sibaka ki se sinyinyani)

(b) Kana ki kuli mutu ya sweli swanelo ye cwalo u lumezi kusiya swanelo ya

hae ya kuluwa mubu o cwalo? Eeni q Baatili q

(c) Kana ki kuli kuna ni se silifiwa mwataba ye cwalo?

Eeni q Baatili q

(d) Kana ku bile ni litukiso ze swanela za kufa buino bo bunca kumutu ya cwalo?

Eeni q Baatili q Ha i tokwahali q

* Ni ñomelela kapa tamelela pampili ya bupaki ye tatama i li kuyemela ni kutiiseza ze ni bulela.

.....

.....

.....

.....

Muñali, mu fumane ze ñomelezwi teñi ze zwa kuMulena kapa Kuta ya Sizo ya sicaba sa sizo, kakufa litaba kaufela ze tokwahala.

Mubu ne u kile wa potoloswa lukwakwa sina cwalo:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(u taluse mo lu potolohiselizwe lukwakwa, haiba lu teñi)

*Ni fitisa kupo ya ka ya kulumelelwa kusialisa lukwakwa lwa ka kaufela kapa kalulo ya

lukwakwa lo lubulelwa: *

.....

.....

.....

.....

Ni tiiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti ni kuli li lukile. Tifo, ye

cwale ka N\$-....., i lifilwe kale, i li ye ni fezwi pampilinyana ya bupaki ya no.....lizazi la kufiwa

.....

Kunyatela kwa Mukupi Lizazi

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 4

LIÑOLO LA BUPAKI LA KUÑOLISWA KUAMUHELWA KWA
SWANELO YE NE LI TEÑI YA KULUWA MUBU WA SIZO I LI YE
AMILWE ZA YONA MWAKALULO YA 28(1)
(Kalulo ya 28 ni Mulao wa 8)

KU TIISEZWA NITI YA KULI

.....
(Ku taluswa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo o filwe)

kuamana ni

.....
(kalulo ya mubu ye amiwa ki swanelo ya kuluwa mubu ye filwe)

ya butelele bo bueza

.....
u lumelezwi kuli u luiwe ki

.....
(mabizo a mutu ya filwe swanelo ya kuluwa mubu wa sizo ye bulelwa)

ya pila fasibaka sa

.....
(keyala kwa pila mutu ya filwe swanelo ya kuluwa mubu)

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 5

KUPO YA SWANELO YA KULUMELELWA KAMULAO KUFITELA
TUMELELANO YE CWALO I FELA
(Kalulo ya 31 ni mulao wa 11)

KuMulena Sikanto sa simubuso:

Katengo ka Mubu wa Sizo

ka.....

Sikiliti:.....

Silalanda:.....

Na,
ya nyatezi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazo
ki muñi (muuna/musali)-

buyahi.....libizo la ya nyalani ni yena.....

mabizo a ba bali mwapabalelo ya mutu.....

ba bapila.....

(u fe keyala ko ba pila)

(u fe keyala ya poso)

ni fitisa kupo ya swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

.....
(u fe mulelo o kupela swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela)

kuamana ni:

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o kupiwa

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo:

.....
.....

(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo.....

Kanako ya cwale mubu u sweli kusebeliswa kwa.....

Kana ki kuli Kuta ya Sizo i file maata kwa kufa swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela?

Eeni q Baatili q

(U ñomele kwateñi pampili ya bupaki kuamana ni taba ye)

Kana ki kuli kuna ni mutu yo muñwi ya sweli swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”:

- (a) U fe libizo ni keyala ya mutu ya bulelwa, hamohocwalo ni mufuta wa swanelo ya sweli:

.....

.....

.....

.....

(ñomela kapa lamateka teñi mukoloko o muñwi haiba sibaka ki se sinyinyani)

- (b) Kana ki kuli mutu ya sweli swanelo ye cwalo u lumezi kusiya swanelo ya hae ya kuluwa mubu o cwalo?

Eeni q Baatili q

- (c) Kana ki kuli kuna ni se silifiwa mwataba ye cwalo?

Eeni q Baatili q

- (d) Kana ku bile ni litukiso ze swanela za kufa buino bo bunca bwa mubu kumutu ya cwalo?

Eeni q Baatili q Ha i tokwahali q

Na ki kuli mukupi u na ni kale swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni kalulo ye ñwi ya mubu i li ye filwe kakuya kaMulao kapa na ki kuli mukupi u sweli mubu o muñwi wa sizo kakuya kaswanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 35(1) ya Mulao?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni” u taluse mufuta wa kalulo ya mubu:

.....

ni kotalusa swanelo ya kuluwa mubu:.....

.....

Na ki kuli kalulo ya sibaka sa mubu si inzi mwahal’a sibaka seo ne si kile sa tumuswa kale kuli ki sibaka sa silelezo kakuya kakalulo ya 24 A ya Mulao o tomilwe ki mubuso wa Silelezo ya za Naheñi, 1975 (Mulao o tomilwe ki mubuso wa No. 4 wa 1975)?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, u fe libizo la sibaka sa silelezo:

.....

Butelele bo bukupelwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano

ye cwalo i fela bu fita fa:.....

Ni tiiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti ni kuli li lukile. Tifo, ye

cwale ka N\$, i lifilwe kale, i li ye ni fezwi pampilinyana ya

bupaki ya no.....lizazi la kufiwa

.....

Kunyatela kwa Mukupi

.....

Lizazi

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 6

KUPO YA SWANELO YA KULUWA KAKULUMELELWA KAMULAO
KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA KUAMANA NI ZA
NJIMO MWASIBAKA SE SI KWANDE A SIBAKA SE SILUMELEZWI
(Kalulo ya 30 ni mulao wa 12)

KuLikwambuyu wa Likolo la Mibu, Buino bo Bunca ni Sikuluho
Private Bag 13343
WINDHOEK

Na,

ya nyatezi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazo
ki muñi (muuna/musali)-

.....buyahi-

libizo la ya nyalani ni yena

.....

mabizo a ba bali mwapabalelo ya mutu.....

.....

.....

ba bapila.....

.....

(u fe keyala ko ba pila)

.....

(u fe keyala ya poso)

ni fitisa kupo ya swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kuamana ni za njimo mwasibaka seo kaufel'a sona kapa kalulo ya sona i kwande a sibaka se silumelezwi i li kuamana ni:

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o kupiwa.....

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo:

.....

(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo:

Kanako ya cwale mubu u sweli kusebeliswa kwa

.....

Kana ki kuli kuna ni mutu yo muñwi ya sweli swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki "Eeni":

(a) U fe libizo ni keyala ya mutu ya bulelwa, hamohocwalo ni mufuta wa swanelo ya sweli:

.....

(ñomela kapa lamateka teñi mukoloko o muñwi haiba sibaka ki se sinyinyani)

(b) Kana ki kuli mutu ya sweli swanelo ye cwalo u lumezi kusiya swanelo ya hae ya kuluwa mubu o cwalo?

Eeni q Baatili q

(c) Kana ki kuli kuna ni se silifiwa mwataba ye cwalo?

Eeni q Baatili q

(d) Kana ku bile ni litukiso ze swanela za kufa buino bo bunca bwa mubu kumutu ya cwalo?

Eeni q Baatili q Ha i tokwahali q

Na ki kuli mukupi u na ni kale swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelalano ye cwalo i fela kuamana ni kalulo ye ñwi ya mubu i li ye filwe kakuya kaMulao kapa na ki kuli mukupi u sweli mubu o muñwi wa sizo kakuya kaswanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 35(1) ya Mulao?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni” u taluse mufuta wa kalulo ya mubu:

.....

ni kotalusa swanelo ya kuluwa mubu:.....

.....

Na ki kuli kalulo ya sibaka sa mubu si inzi mwahal’a sibaka seo ne si kile sa tumuswa kale kuli ki sibaka sa silelezo kakuya kakalulo ya 24 A ya Mulao o tomilwe ki mubuso wa Silelezo ya za Naheñi, 1975 (Mulao o tomilwe ki mubuso wa No. 4 wa 1975)?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, u fe libizo la sibaka sa silelezo:

.....

Butelele bo bukupelwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelwa kamulao kufitela tumelalano

ye cwalo i fela bu fita fa:

Ni tiiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti ni kuli li lukile. Tifo, ye

cwale ka N\$......, i lifilwe kale, i li ye ni

fezwi pampilinyana ya bupaki ya no.lizazi la kufiwa

.....
Kunyatela kwa Mukupi

.....
Lizazi

* Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 7

KALULO YA A

LIÑOLO LA BUPAKI BWA SWANELO YA KULUWA
 KAKULUMELELWA KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE
 CWALO I FELA KUAMANA NI SEBELISO YA MUFUTA
 O MUÑWI KWANDE A YA NJIMO MWASIBAKA SE SI KWANDE A
 SIBAKA SE SILUMELEZWI
 (Kalulo ya 33 ni Mulao wa 16)

KU THISEZWA NITI YA KULI

.....

.....

(ku taluswa kwa swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela
 tumelelano ye cwalo i fela i li ye filwe)

i filwe ku

.....

(mabizo kakutala a mutu ya filwe swanelo ye kuluwa)

ya pila fasibaka sa

.....

(keyala kwa pila mutu ya filwe swanelo ya kuluwa)

.....

(keyala ya poso ya mutu ya filwe swanelo ya kuluwa)

kuamana ni

.....

(kalulo ya mubu ye amiwa ki swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao
 kufitela tumelelano ye cwalo i fela ye filwe)

ya butelele bo bueza

.....
(kakalezo ya butuna bwa mubu)

kanako ye kuma fa

.....
(Butelele bo bukupelwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao
kufitela tumelelano ye cwalo i fela bu fita fa)

Kulumelelwa ki Likwambuyu kwa tokwahala mi ku fumanwi * / ha ku
tokwahali. *

.....
Kunyatela kwa Muinasitulo/Muñoli
wa Katengo

* Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

.....
Lizazi

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 7

KALULO YA B

LIÑOLO LA BUPAKI LA SWANELO YA KULUWA KAKULUMELELWA
 KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA
 KUAMANA NI ZA NJIMO MWASIBAKA SE SI KWANDE A SIBAKA SE
 SILUMELEZWI

(Kalulo ya 33 ni Mulao wa 16)

KU TIISEZWA NITI YA KULI

Swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i
 fela kuamana misebezi ya za njimo i filwe ku-

.....
 (mabizo kakutala a mutu ya filwe swanelo ya kuluwa)

ya pila fasibaka sa

.....
 (keyala kwa pila mutu ya filwe swanelo ya kuluwa)

.....
 (keyala ya poso ya mutu ya filwe swanelo ya kuluwa)

kuamana ni

.....
 (kalulo ya mubu ye amiwa ki swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao
 kufitela tumelano ye cwalo i fela ye filwe)

i li o kaufela ona u fumaneha kwande a sibaka se siketilwe/kalulo ya ona u
 fumaneha kwande a sibaka se siketilwe *

.....
ya butelele bo bueza

.....
(kakalezo ya butuna bwa mubu)

kanako ye kuma fa

.....
(Butelele bo bukupelwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao
kufitela tumelelano ye cwalo i fela bu fita fa)

.....
Kunyatela kwa Muinasitulo/Muñoli
wa Katengo

.....
Lizazi

* Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 8

**KUPO YA SWANELO YA KUAMUHELWA YE AMILWE KUYONA
MWAKALULO YA 35 (10 NI KUFUWA SWANELO YA KULUMELELWA
KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA
(Kalulo ya 35 ni mulao wa 17)**

KuMuinasitulo

Sikanto sa simubuso:

Katengo ka Mubu wa Sizo

ka.....

Sikiliti:.....

Silalanda:.....

Na,

ya nyatezi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazo
ki muñi (muuna/musali)-

.....buyahi.....

libizo la ya nyalani ni yena

.....

mabizo a ba bali mwapabalelo ya mutu.....

.....

.....

ba bapila.....

.....

(u fe keyala ko ba pila)

.....

(u fe keyala ya poso)

ni fitisa kupo ya kulumelelwa kwa lika ze li teñi kale ..

.....

(u fe mufuta wa swanelo ya sweli mukupi kuli a ine/kuyaha famubu sa sizo)

i li wa o ne ni filwe kalizazi la.....kuamana ni:

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o kupiwa a

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo:

.....

(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo.....

ni kufiwa swanelo ye tatama ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela

tumelelano ye cwalo i fela

kakuya kaMulao :.....

.....

Kanako ya cwale mubu u sweli kusebeliswa kwa sika mañi?.....

.....

Kana ki kuli Kuta ya Sizo i file tumelelo ya kulumulela kufa swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela?

Eeni q Baatili q

(U ñomele kwateñi pampili ya bupaki kuamana ni taba ye)

Kana ki kuli kuna ni mutu yo muñwi ya sweli swanelo ya kuluwa kakulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”:

- (a) U fe libizo ni keyala ya mutu ya bulelwa, hamohocwalo ni mufuta wa swanelo ya sweli:

.....

(ñomela kapa lamateka teñi mukoloko o muñwi haiba sibaka ki se sinyinyani)

- (b) Kana ki kuli mutu ya sweli swanelo ye cwalo u lumezi kusiya swanelo ya hae ya kuluwa mubu o cwalo?

Eeni q Baatili q

- (c) Kana ki kuli kuna ni se silifiwa mwataba ye cwalo?

Eeni q Baatili q

- (d) Kana ku bile ni litukiso ze swanela za kufa buino bo bunca bwa mubu kumutu ya cwalo?

Eeni q Baatili q Ha i tokwahali q

- (e) Kana ki kuli kuna ni tifo kapa palo ye ñwi ya masheleñi a swanela kulifwa kuamana ni kuina/kuyaha famubu, a sa lifilwe kanako ya cwale?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, muñali mu fe bupaki bwa pampilinyana ye bonisa kuli ki niti ne mu lifile kuamana ni za teñi, kapa bupaki bo buñwi bo konwa kuamuhelwa ki katengo.

Na ki kuli mukupi u na ni kale swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kuamana ni kalulo ye ñwi ya mubu i li ye filwe kakuya kaMulao kapa na ki kuli mukupi u sweli mubu o muñwi wa sizo kakuya kaswanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 35(1) ya Mulao?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni” u taluse mufuta wa kalulo ya mubu:

.....

.....

.....

ni kutalusa swanelo ya kuluwa mubu:.....

.....

Na ki kuli kalulo ya sibaka sa mubu si inzi mwahal’a sibaka seo ne si kile sa tumuswa kale kuli ki sibaka sa silelezo kakuya kakalulo ya 24 A ya Mulao o tomilwe ki mubuso wa Silelezo ya za Naheñi, 1975 (Mulao o tomilwe ki mubuso wa No. 4 wa 1975)?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, u fe libizo la sibaka sa silelezo:

.....

* Ni ñomelela kapa kutamelela bupaki bo buñozwi kutiiseza bupaki bwa ka

.....

.....

.....

.....

Muñali, mu fumane ze liñolo le liñomelezwi/tamelezwi teñi le lifa kuMulena kapa Kuta ya Sizo ya sicaba sa sizo, i li le life kakutala za litaba ze bulezwi.

Mubu ne u kile wa beiwa mwalukwakwa sina cwalo:

.....

(u fe mo lu potolohiselizwe mubu lukwakwa, haiba lu teñi)

Butelele bo bukupelwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano

ye cwalo i fela bu fita fa:

Haiba kupo ki ya kulumelelwa kuba ni swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kuamana ni za njimo kana ki kuli mubu u inzi mwasibaka se silumelezwi sina mo kusinganyekezwi mwakalulo ya 30(2)?

Eeni q Baatili q

Ni kupa kulumelelwa kusialisa lukwakwa kamukana kapa kalulo ya lukwakwa:

*

.....

.....

Ni tiiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti ni kuli li lukile. Tifo, ye

cwale ka N\$, i lifilwe kale, i li ye ni fezwi pampilinyana ya bupaki ya no.....lizazi la kufiwa

.....
 Kunyatela kwa Mukupi

.....
 Lizazi

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

LIKOLO LA MUBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 9

KALULO YA A

SISUPO SA SIMUBUSO SE SIBONISA BULUWI BWA MUBU
KAKULUMELELWA KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I
FELA I LI KUAMANA NI SWANELO YA KULUWA MUBU KAKULUMELELWA
KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA I LI YE KONA
KUSEBELISWA KAMIKWA YE MIÑWI CWALO KWANDE A ZA NJIMO ZEO I
SI KALULO YA SIBAKA SE SIFILWE

(kalulo ya 45, i baliwe ni kalulo ya 36 ni mulao wa 19)

PAMPILI YA BUPAKI BO BUÑOZWI KUAMANA NI KULUMELELWA
KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA
MWAHAL' A KATENGO KA MUBU WA SIZO wa

.....
Kusona sibaka se, ka yemelwa ki
mwamayemo a hae a buinasitulo/buñoli* bwa katengo ka kabulezwi (I li kao
kasamulaho ka bizwa "katengo kwalineku le liñwi;

ni

.....
(libizo la ya sweli swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela
tumelelano ye cwalo i fela)

.....
(nombolo ya kadi ya buizibahazo)

.....
(keyala ya sibaka kwa pila teñi)

(i li yo kasamulaho a bizwa "ya sweli") kwalineku le liñwi.

KAKUSINGANYEKA NITI YE LI TEÑI ya sweli swanelo u kupile swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela/ swanelo ya kulumelelwa ye amilwe kuyona mwakalulo 35 (1) ya Mulao

* kuli

(u fe libaka la swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela)

kuamana ni.....

(kalulo ya mubu)

ye fumanaha kwasibaka sa.....

(sibaka sa sizo sa) mwasikiliti sa.....

(sicaba sa sizo) se si mwa sikiliti.....

wa butelele bo bueza

(butuna bwa mubu)

NI KAKUSHINGANYEKA NITI YE LI TEÑI katengo ka file swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kufitela tumelano ye cwalo i fela sina kamo ku fezwi, kapa kalibaka la

kuamana ni

(kalulo ya mubu)

o fumanaha mwasibaka sa

(u fe mubu wa sicaba sa sizo ni sikiliti mo u fumanaha mubu)

wa butelele bo bueza
(butuna bwa mubu)

u filwe ku ya sweli swanelo kakulatelela litumelelano ze ñwi;

KACWALO CWALE maneku a mabeli a lumelelani sina cwalo:

1. Tumelelano ye ya kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i ta kala lizazi la kunyatela mi i ta zwelapili cwalo ku nga lilimo ze kuzwa zazi leo.
2. Masheleñi a lifwa ki ya sweli swanelo kuamana ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela ki N\$-(.....madollar a Namibia) kuzwa fa kuñoliswa kuba ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela ye cwalo i fela/kakweli*
3. Haiba kuli ya filwe swanelo a palelwa kuya ka ze filwe mwatumelelano ye mi u palelwa kulukisa kutulwa kwa tumelelano ye cwalo mwahal'a mazazi a 30 (mashumi a malalu kuzwa lizazi la fumana temuso ye ñozwi kuzwelela kwa katengo, katengo ka kona kufelisa tumelelano ye mwanako ye kuswani kapa onafu feela, mi masheleñi kamukana a sa kolotwa ku ba katengo kuamana ni Tumelelano ye ya Kamulao Kufitela Tumelelano ye cwalo i fela a ta lifiwa onafu feela kasamulaho a kufeliswa kwa tumelelano ye cwalo.
4. Ya filwe swanelo u na ni kubona kuli nako ni nako u buluka ni kulatelela likakalezo kaufela ze libani ni milao ye sweli kusebeza.
5. Ya filwe swanelo ha sweneli kukalima kapa kufa kalulo ya swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela, kutuhela kapa kufa maata kamulao, ye ñwi ya liswanelo za hae za kuluwa mubu kamulao kapa kusiya buitamo bwa hae kakuya kalitumelelano za tumelelano ye ya kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kusina kulumelelwa ko kuñozwi ki katengo ka kaamiwa ki taba yeo.
6. Maneku a mabeli ba keta libaka za bona kuba maino a bona kakutala i li falikeyala ze latelela:

ya filwe swanelo:

Ya filwe swanelo

.....

Katengo

.....

7. Tumelelano ye i bupa buitamo kaufela bo bu mwahal'a maneku a mabeli mi ha kuna kucincwa, kuekezwa kapa kutulwa kwa zona ko ku ta tama sibeli sa maneku ao, haisihaiba ku ezizwe cwalo kakuñola mi sibeli sa maneku a mabeli si nyatezi teñi.

8. Buitabiso bwa mufuta ufi ni ufi bo butahiswa ki lineku lifi kapa lifi kwalineku le liñwi ha buna kungiwa kuli ki kufulalela kapa kutulwa kwa lineku leo kwaTumelelano ye ya Kamulao Kufitela Tumelelano ye Cwalo i Fela.

9. Maneku a mabeli a lumela kwamaata a Kuta ya Muatuli wa Kuta ye Nyinyani kuamana ni likezahalo kamukana ze ta simuluha faTumelelano ye ya Kamulao Kufitela Tumelelano ye Cwalo i Fela, kufeliswa kwa yona kapa taba ye ñwi kaufela ye libani ni yona.

10. Kulumelelwa kusiyalisa makwakwa a famubu o kupilwe, kapa kusiyaliswa kwa

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ku lumelezwi/ha kusi ka lumelelwa.*

(u fe kuamana ni mufuta wa makwakwa a lumelelezi kusiya, haiba ha ku
si ka lumelelwa kusiya kwa makwakwa kaufela)

I nyatezwi fa.....kalizazi la.....kweli ya2

BAO I LI LIPAKI

1.

2.

Ya sweli swanelo ya mubu

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

I nyatezwi fa.....kalizazi la.....kweli ya2

BAO I LI LIPAKI

1.

2.

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

LIKOLO LA MUBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 9

KALULO YA B

SISUPO SA SIMUBUSO SE SIBONISA BULUWI BWA MUBU
 KAKULUMELELWA KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I
 FELA I LI KUAMANA NI SWANELO YA KULUWA MUBU
 KAKULUMELELWA KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I
 FELA I LI YE KONA KUSEBELISWA KAMIKWA YE MIÑWI CWALO
 KWANDE A ZA NJIMO ZEO I SI KALULO YA SIBAKA SE SIFILWE
 (kalulo ya 45, i baliwe ni kalulo ya 36 ni mulao wa 19)

PAMPILI YA BUPAKI BO BUÑOZWI KUAMANA NI KULUMELELWA
 KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE CWALO I FELA
 MWAHAL'A LIKWAMBUYU WA MIBU, BUINO BO BUNCA NI
 SIKULUHO

ni

.....
 (libizo la ya sweli ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela
 tumelelano ye cwalo i fela)

.....
 (nombolo ya kadi ya buizibahazo)

.....
 (keyala ya sibaka kwa pila teñi)

(i li yo kasamulaho a ze u ta bizwa "ya sweli swanelo"), kwalineku le liñwi.
 KAKUSINGANYEKA NITI YE LI TEÑI ya sweli swanelo u kupile swanelo
 ya kuluwa mubu kakuya kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo
 i fela kuamana ni za njimo i li sibaka kamukana kapa kalulo ya sona* i li sibaka
 se sili kwande a sibaka se siketilwe* i li swanelo ya kulumelelwa ye amilwe
 kuyona mwakalulo 35 (1) ya Mulao * i li za njimo kuamana ni mubu wo

kamukana kapa kalulo ya ona u fumaneha mwasibaka se sikwande a se

siketilwe kuamana ni

.....

.....

.....

(kalulo ya mubu)

ye fumaneha kwasibaka sa.....

(sibaka sa sizo sa) mwasikiliti sa

(sicaba sa sizo) se si mwasikiliti

ni kuli sibaka kaufela sona si mwasibaka se siketilwe/* kalulo ya sona si mwasibaka se siketilwe sa

.....

sa butelele bo bueza.....

(butuna bwa mubu)

NI KAKUSHINGANYEKA NITI YE LI TEÑI Likwambuyu u file swanelo ya kuluwa mubu kakulumelwa kufitela tumelano ye cwalo i fela sina kamo ku fezwi, kapa kalibaka la

.....

kuamana ni -.....

.....

(kalulo ya mubu)

wa sibaka sa sizo sa

.....

sicaba sa sizo se si mwasikiliti.....

ni kuli sibaka kaufela sona si mwasibaka se siketilwe/* kalulo ya sona si

mwasibaka se siketilwe sa

wa butelele bo bueza

(butuna bwa mubu)

u filwe ku ya sweli swanelo kakulatelela litumelelano ze ñwi;

KACWALO CWALE maneku a mabeli a lumelelani sina cwalo:

1. Tumelelano ye ya kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i ta kala lizazi la kunyatela mi i ta zwelapili cwalo ku nga lilimo ze
.....kuzwa zazi leo.
2. Masheleñi a lifwa ki ya sweli swanelo kuamana ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela ki N\$--.....(.....madollar a Namibia) kuzwa fa kuñoliswa kuba ni swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela ye cwalo i fela/kakweli*
3. Haiba kuli ya filwe swanelo a palelwa kuya ka ze filwe mwatumelelano ye mi u palelwa kulukisa kutulwa kwa tumelelano ye cwalo mwahal'a mazazi a 30 (mashumi a malalu kuzwa lizazi la fumana temuso ye ñozwi kuzwelela kuLikwambuyu, Likwambuyu u kona kufelisa tumelelano ye

mwanako ye kuswani kapa onafu feela, mi masheleñi kamukana a sa kolotwa ku ba katengo kuamana ni Tumelelano ye ya Kamulao Kufitela Tumelelano ye cwalo i fela a ta lifiwa onafu feela kasumulaho a kufeliswa kwa tumelelano ye cwalo.

4. Ya filwe swanelo u na ni kubona kuli nako ni nako u buluka ni kulatelela likakalezo kaufela ze libani ni milao ye sweli kusebeza.
5. Ya filwe swanelo ha sweneli kukalima kapa kufa kalulo ya swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela, kutuhela kapa kufa maata kamulao, ye ñwi ya liswanelo za hae za kuluwa mubu kamulao kapa kusiya buitamo bwa hae kakuya kalitumelelano za tumelelano ye ya kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kusina kulumelelwa ko kuñozwi ko kuzwa kuLikwanbuyu.
6. Maneku a mabeli ba keta libaka za bona kuba maino a bona kakutala i li falikeyala ze latelela:

Ya filwe swanelo

.....

Likwanbuyu

.....

7. Tumelelano ye i bupa buitamo kaufela bo bu mwahal'a maneku a mabeli mi ha kuna kucincwa, kukezewa kapa kutulwa kwa zona ko ku ta tama sibeli sa maneku ao, haisihaiba ku ezizwe cwalo kakuñola mi sibeli sa maneku a mabeli si nyatezi teñi.
8. Buitabiso bwa mufuta ufi ni ufi bo butahiswa ki lineku lifi kapa lifi kwalineku le liñwi ha buna kungiwa kuli ki kufulalela kapa kutulwa kwa lineku leo kwaTumelelano ye ya Kamulao Kufitela Tumelelano ye Cwalo i Fela.
9. Maneku a mabeli a lumela kwamaata a Kuta ya Muatuli wa Kuta ye Nyinyani kuamana ni likezahalo kamukana ze ta simuluha faTumelelano ye ya Kamulao Kufitela Tumelelano ye Cwalo i Fela, kufeliswa kwa yona kapa taba ye ñwi kaufela ye libani ni yona.

10. Kulumelelwa kusiyaalisa makwakwa a famubu o kupilwe, kapa kusiyaaliswa

kwa
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ku lumelezwi/ha kusi ka lumelelwa.*

(u fe kuamana ni mufuta wa makwakwa a lumelelezwi kusiyaalisa, haiba ha ku si ka lumelelwa kusiyaalisa kwa makwakwa kaufela)

Ya filwe swanelo

.....

Katengo

.....

I nyatezwi fa.....kalizazi la.....kweli ya2

BAO I LI LIPAKI

1.

2.

Likwambuyu

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

I nyatezwi fa.....kalizazi la.....kweli ya2

BAO I LI LIPAKI

1.

2.

Ya sweli swanelo

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 10

**PAMPILI YA TEMUSO YA KUYO BA TEÑI KWA PATISISO YA
MAKALELO**

(Kalulo ya 37 ni mulao wa 20 (1))

BoMt./Mf. ba Balateha *
.....
.....

Mu lemuswa kuli ku ta be ku bile ni patisiso ya makalelo kuli ku fumanwe
mayemo a swana ni a bile teñi kuamana ni:

(a) kuinwa, kusebeliswa kapa kuzamaiswa ki mina kwa mubu o tatama:

.....
.....
.....
.....
.....*

(mu fe ze ama mubu kabutungu)

(b) kuba teñi kwa lukwakwa fasibaka sa mubu,*

(c)
.....
.....
.....

(mu fe litaba ze ñwi ze konwa kubatisiswa ki katengo kasibili)*

li ta ezahalela(sibaka) kalizazi lakweli ya2
 ka(nako) ya; mi -

- (a) mu kupiwa kuto ba teñi kwa patisiso ya makalelo i li kuli mu to buzakiwa kuamana ni litaba ze bulezwi mwalitimana za (a), (b) kapa (c); mi
- (b) mu tameha kutahisa fapil'a katengonyana ka patisiso buka kaufela kapa pampili ya bupaki bo buamana ni taba ya patisiso ya makalelo i li ye mu tabela kufa kwa katengonyana ka patisiso.

.....
 Kunyatela kwa Muinasitulo: Katengonyana ka Patisiso
 *Mu swaye kaufela se sisa swaneli

.....
 Lizazi

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 11

**PIZO YA KUYO BA TEÑI FAPIL’A KATENGYANA/KATENGO
KA PATISISO**

Kalulo ya 37 ni milao ya 20 (2) ni 28 (2)

Bo(libizo)

ba.....(keyala ya pisinisi)

.....(keyala ya sibaka se sipilwa kusona)

mu kupiwa kuto ba teñi fapil’a katengonyana kwapatisiso

(sibaka) lizazi la

kweli ya2, (kanako ya*

kuli mu to buzakiwa kaza

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(mu fe litaba ze to batisiswa kapa kupo, sina kamo ku ta bela kaufela)

mi mu elezwa kutaha ni ze mu kato tahisa sina mo ku bulelezi kale, buka kaufela ye mu na ni yona kapa pampili kaufela ya bupaki bo bukolokisizwe mwatasi, mi mo ni mwani mu ta kupiwa kupaka lika kaufela ni ze ñwi cwalo ze mu ziba kuamana ni patisiso kapa kupo ye bulelezi.*

I filwe kalizoho la Muinasitulo wa Katengonyana /Katengo ka Patisiso* Lizazi

le

la kweli ya2.....

.....
Kunyatela kwa Muinasitulo: Katengonyana/Katengo ka Patisiso

Mukoloko wa libuka kapa mapampili a bupaki a ta tahiswa:*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tokomela: Tokomelo ya mina i libiswa kwakalulo ya 37 (6) ya Mulao i li ye baleha sina cwalo:

”(6) Mutu ya bizizwe kakuya kakalulonyana ya (4) u ngiwa kuba ya na ni mulatu haiba-

- (a) ku sina bupaki sakata u palelwa kuto iponahaza fapil’a katengonyana ka patisiso kanako ni sibaka ze filwe mwalipizo kapa kusiala inge a tahanga kufitela a fiwa sibaka sa kusataha kwamukopano ki muinasitulo;
- (b) kanako ya taha fapil’a katengonyana ka patisiso u hana ku konka kapa kuitama kaluci ha kupilwe kueza cwalo ki muinasitulo;

- (c) ha sa ikonkile kapa ha sa itamile kaluci-
- (i) u palelwa kualaba kakutala ni kaswanelo puzo kaufela ya buzizwe hande kamulao;
 - (ii) u palelwa kutahisa buka, pampili mo ku ñozwi bupaki kapa nto ifi ni ifi ya na ni yona kapa ye mwatas'a kamaiso ya hae i li zeo na bizelizwe kuli a li tahise;
 - (iii) u fa bupaki bwa buhata a nze a ziba kuli ki bwa buhata kapa a nze a sa zibi kapa kubulumela kuli ki bwa niti.

Mi mutu ya fumanehile kuba ni mulatu wa mufuta ufi ni ufi o cwalo u swanela kufiwa mulatu wa tifo ye sa fiteleli N\$1 000 kapa kupika tolongo ya nako ye sa fiteleli likweli ze 3”.

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 12

PAMPAPILI YA TEMUSO KAPA ZIBISO YE AMANA NI KUPALELWA
KUYO BA TEÑI FAPIL' A LIPATISISO ZA MAKALELO KAPA
KULATELELA LITAELO ZE CWALO
(Kalulo ya 37 ni mulao wa 23)

BoMt./Mf. ba Balateha *
.....
.....

Mu lemuswa kuli katengo ka patisiso kaka bihile
kuli mu palezwi kuba teñi kala /mu palezwi kulatelela taelo ya katengo ka
patisiso ya ku*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(mu fe taelo /litaelo ze ne filwe ki katengo ka patisiso, haiba i teñi)

Kacwalo mu laelwa kulatelela litokwahalo ze tatama mwahal'a mazazi a.....

..... kuzwa lizazi mu amuhela temuso ye:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tokomelo ya mina i libiswe kwakalulo ya 37 (10) ya Mulao i li ye baleha sina cwalo:

”(10) Haiba ku si na libaka mutu u palelwa kulatelela litokwahalo ze filwe mwatemuso/zibiso ye amilwe kuyona mwakalulonyana ya (9), katengo ka kona kutumusa kuli mutu ya cwalo ha sa na maata a buluwi kuamana ni mubu o bulelwa za teñi”.

.....

Kunyatela kwa Muinasitulo wa katengo

*Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

.....

Lizazi

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 13

KUPO YA KUCINCWA KWA SWANELO YA KULUWA MUBU WA SIZO
(Kalulo ya 45, i baliwe moho ni kalulo ya 38 ni Mulao wa 24)

KuMulena

Sikanto sa Simubuso

Sicaba sa Sizo

Sa.....

Sikiliti

Silalanda

Na,

ya nyatezi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazowa

ki muñi (muuna/musali)buyahi

libizo la ya nyalani ni yena

mabizo a ba bali mwapabalelo ya mutu.....

ba bapila.....

(u fe keyala ko ba pila)

(u fe keyala ya poso)

ni fitisa kupo ya kuli swanelo ya kuluwa mubu wa.....

.....
(u fe swanelo ya kuluwa kalulo ya mubu wa kulima kapa swanelo ya kuluwa kalulo ya mubu wa kuina kapa swanelo ifi ni ifi ya kuluwa kayona i li seo si lumelezwi ki Likwambuyu mi si filwe kakuya katemuso mwaPampili ya Mubuso)

i li ye ne filwe kuna kalakuamana ni:

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o no kupiwa

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo

.....
.....

(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo.....

.....

kuli u fiwe ku.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
(u fe mabizo kakutala, nombolo ya kadi ya buizibahazo, ki muñi (muuna/musali) buyahi, libizo la ya nyalanwi ni yena, mabizo a ba bali mwapabalelo ya mutu, keyala kwa pila mutu ni keyala ya poso ya mutu ya kulubelwa kufiwa)

Kana ki kuli kuna ni mutu yo muñwi ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kuamana ni kalulo yeo ya mubu?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”:

- (a) U fe libizo ni keyala ya mutu ya bulelwa, hamohocwalo ni mufuta wa swanelo ya sweli:

.....

.....

.....

.....

.....

(u ñomele kapa kulamateka teñi mukoloko o muñwi haiba sibaka ki se sinyinyani)

- (b) Kana ki kuli mutu ya sweli swanelo ye cwalo u lumezi kusiya swanelo ya hae ya kuluwa mubu o cwalo?

Eeni q Baatili q

- (c) Kana ki kuli kuna ni se silifilwe mwataba ye cwalo?

Eeni q Baatili q

- (d) Kana ki kuli ku bile ni litukiso ze swanela za kufa buino bo bunca kumutu ya cwalo?

Eeni q Baatili q Ha i tokwahali q

Kana ki kuli ya kulubelwa kufiwa mubu u sweli kale kalulo ye ñwi hape ya mubu ye ne kile ya fiwa kakuya kaMulao kapa na ki kuli u inzi mwamubu o muñwi wa sizo o mwatasi a swanelo ya kuluwa mubu ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28 (1) ya Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, u fe kakutalusa kalulo yeo ya mubu:

.....

ni kutalusa swanelo ya kuluwa mubu:.....

.....

Ni tiiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti ni kuli li lukile.

Tifo ye cwale ka N\$, i lifilwe kale, i li ye ni fezwi pampilinyana

ya bupaki ya no.

lizazi la kufiwa

.....
 Kuyatela kwa ya Sweli Swanelo

.....
 Lizazi

Na,

(mabizo kakutala a ya kulubelwa kufiwa)

ni lumela kucincezwa kuna liswanelo za kuluwa mubu wa sizo.

.....
 Kuyatela kwa ya kulubelwa kufiwa

.....
 Lizazi.

Tokomela: Muñali, mu ñomelele teñi kalulo ye ñwi ya liñolo la bupaki ..
 bwa kuñoliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo.

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 14

**KUPO YA KUCINCWA KWA SWANELO YA KULUWA MUBU WA SIZO
KAKULUMELELWA KAMULAO KUFITELA TUMELELANO YE
CWALO I FELA**

(Kalulo ya 45, i beilwe moho ni kalulo ya 38 ni mulao wa 24)

KuMulena

Sikanto sa Simubuso

Sicaba sa Sizo

Sa

Sikiliti.....

Silalanda.....

Na,

ya nyatezi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazo

ki muñi (muuna/musali) buyahi.....

libizo la ya nyalani ni yena.....

.....

mabizo a bali mwapabalelo ya mutu

.....

.....

.....

.....

ba bapila.....

.....

(u fe keyala ko ba pila)

.....
(u fe keyala ya poso)

ni fitisa kupo ya kuli swanelo ya kuluwa mubu wa.....

.....
(u fe libaka le li fezwi swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela
tumelelano ye cwalo i fela)

i li ye ne filwe kuna kalakuamana ni:

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o no kupilwe

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo

.....
.....
(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo.....

kuli u fiwe ku.....

.....
(u fe mabizo kakutala, nombolo ya kadi ya buizibahazo, ki muñi
(muuna/musali) buyahi, libizo la ya nyalani ni yena, mabizo a b bali
mwapabalelo ya mutu, keyala kwa pila mutu ni keyala ya poso ya mutu ya
kulubelwa kufiwa)

Kana ki kuli kuna ni mutu yo muñwi ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kuamana ni kalulo yeo ya mubu?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”:

- (a) U fe libizo ni keyala ya mutu ya bulelwa, hamohocwalo ni mufuta wa swanelo ya sweli:

.....

.....

.....

.....

.....

(U ñomele kapa kulamateka teñi mukoloko o muñwi haiba sibaka ki se sinyinyani)

- (b) Kana ki kuli mutu ya sweli swanelo ye cwalo u lumezi kusiya swanelo ya hae ya kuluwa mubu o cwalo?

Eeni q Baatili q

- (c) Kana ki kuli kuna ni se silifilwe mwataba ye cwalo?

Eeni q Baatili q

- (d) Kana ki kuli ku bile ni litukiso ze swanelo za kufa buino bo bunca kumutu ya cwalo?

Eeni q Baatili q Ha i tokwahali q

- (e) Na ki kuli litifo kapa mashelañi a mañwi a swanelo kulifwa kuamana ni kuina fasibaka sa mubu, sa lifilwe ka na?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, muñali, mu fe bupaki bwa kapampili tota ka kabonisa kulifiwa ko kucwalo kapa bupaki bo buñwi bo buta amuhelwa ki katengo.

Kana ki kuli ya kulubelwa kufiwa mubu u sweli kale tumelelano ya kuluwa mubu kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni kalulo ye ñwi hape ya mubu ye ne kile ya fiwa kuyena kakuya kaMulao kapa na ki kuli u inzi mwamubu o muñwi wa sizo o mwatasi a swanelo ya kuluwa mubu ye amilwe kuyona mwakalulo ya 35 (1) ya Mulao?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, u fe kakutalusa kalulo yeo ya mubu:

.....
.....

ni kutalusa swanelo ya kuluwa mubu:.....

.....

Na ki kuli kalulo ya sibaka sa mubu si inzi mwahal’a sibaka seo ne si kile sa tumuswa kale kuli ki sibaka sa silelezo kakuya kakalulo ya 24 A ya Mulao o tomilwe ki mubuso wa Silelezo ya za Naheñi, 1975 (Mulao o tomilwe ki mubuso wa No. 4 wa 1975) ?

Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, u fe libizo la sibaka sa silelezo:

.....

Butelele bo bukupelwa swanelo ya kuluwa mubu kakulumelwa Kamulao kufitela tumelelano ye

cwalo i fela bu fita fa:

Ni tiiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti ni kuli li lukile. Tifo ye cwale

ka N\$....., i lifilwe kale, i li ye ni fezwi pampilinyana

ya bupaki ya no.

lizazi la kufiwa

.....
Kunyatela kwa mukupi

.....
Lizazi

Na,
(mabizo kakutala a ya kulubelwa kufiwa)

Ni lumela kucincezwa kuna liswanelo za kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela.

.....
Kunyatela kwa ya kulubelwa kufiwa

.....
Lizazi

Tokomela: Muñali, mu ñomelele teñi kalulo ye ñwi ya liñolo la bupaki bwa kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela

LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 15

KUPO YA KUYAHA LUKWAKWA MWAMUBU WA SIZO
(Kalulo 45, i baliwe moho ni kalulo ya 44 mulao wa 27)

KuMulena

Sikanto sa Simubuso

Sicaba sa Sizo

sa.....

Sikiliti.....

Silalanda.....

Na,

ya nyatezi kwatasi, nombolo ya kadi ya buizibahazowa

.....

.....

(u fe keyala ko ba pila)

.....

(u fe keyala ya poso)

Ya sweli swanelo ya kuluwa mubu wa sizo/swanelo ya kuluwa kakulumelelwa kamulao kufitela

tumelelano ye cwalo i fela *

.....

kuli ku

(u fe libaka le li fezwi swanelo ya kuluwa mubu)

kuamana ni:

(a) Kakalezo ya butuna bwa mubu o kupilwe:.....

(b) Sibaka ko u fumaneha mubu wa sicaba sa sizo

.....
.....

(c) Sikiliti ko u fumaneha mubu wa sizo.....

ni fitisa kupo ya kuyaha lukwakwa/makwakwa fakalulo ya sibaka sa mubu sina kamo ku beezwi mwamulelo o talusizwe o ñomelezwi teñi.

Na ki kuli kalulo ya mubu yeo i mwahal’a sibaka seo ne si kile sa tumuswa kuli ki sibaka sa silelezo kakuya kakalulo ya 24 A ya Mulao o tomilwe ki mubuso wa Silelezo ya za Naheñi, 1975 (Mulao o tomilwe ki mubuso w No. 4 wa 1975)? Eeni q Baatili q

Haiba kuli kalabo ya puzo ye fahalimu ki “Eeni”, mu fe libizo la sibaka sa silelezo se sibulelwa

Ni tiiseza niti ye li litaba kaufela ze tahisizwe mwaPampili ye ki za niti kuli li lukile. Tifo ye

cwale ka N\$......, i lifilwe kale, i li ye ni fezwi pampilinyana ya bupaki ya no.....

Lizazi la kufiwa

.....
Kunyatela kwa mukupi Lizazi

* Mu swaye kaufela se sisa swaneli.

Tokomela: Muñali, mu ñomelele teñi kalulo ye ñwi ya liñolo la bupaki bwa kuñoliswa kwa swanelo ya kuluwa mubu wa sizo kapa liñolo la bupaki la swanelo ya kuluwa mubu kakulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela, sina kamo ku ta bela kaufela

LIKOLO LA MUBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO

PAMPILI YA 16

**KULUMELWA KWA TABA KU YA FA KATULO MWAHAL' A MANEKU
A SA LUMELELANI**
(Kalulo 45, i baliwe moho ni kalulo 30 ya mulao 29)

Ku:
.....
.....
(libizo ni keyala za fa katulo)

Kupo ne i kile ya isywa kwakatengo ka.....

.....

ki

.....

.....

(u fe libizo ni keyala ya mukupi)

kuli ni fiwe swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa Kamulao kufitela
tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni

(a) Kalulo ya mubu:

(b) Sibaka ko i fumanaha kalulo ya mubu wa sicaba sa sizo:

.....

.....

(c) Butuna bwa mubu o kupiw a.....

(d) Sikiliti ko u fumanaha mubu wa sizo.....

kuli u sebeliswe kwa

kanako ye cwale mubu u sweli kusebeliswa kwa

Kuta ya Sizo i hanile kulumelela swanelo ya kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela, kono katengo kana ni maikuto a kuli tumelelo i na ni kufiwa bakeñisa mabaka a tatama:

Buiketelo bwa mina mwataba ye bwa amuhelwa

.....
Kunyatela kwa muñoli wa katengo

.....
Lizazi

Tokomela: Muñali, mu ñomelele teñi kalulo ya bubeli ya pampili (kopi) ya kupo.

ÑAMBEKO YA 2**LIKOLO LA MIBU, BUINO BO BUNCA NI SIKULUHO****LITIFO**

(Kalulo ya 45 ni mulao wa 38)

1. Tifo ye lifelwa kupo ifi ni ifi kakuya kaMulao: N\$ 25-00.
2. Tifo ye lifelwa kufiwa liñolo la bupaki la mufuta ufi ni ufi kapa pampili ye ñwi kakuya kaMuloa: N\$ 50-00.
3. Tifo ye lifelwa kupo ya buipilezo kakuya kaMulao: N\$ 25-00.

**PAMPILI YA MUBUSO
WA
NAMIBIA YE LUKULUHILE**

N\$7.00

WINDHOEK – 12 Muyana 2002

NO. 2787

ZE MWAHALI

TEMUSO YA MUBUSO

Likepe

No. 137 Kupatalazwa kwa Mulao wa Kucincwa kwa Mubu
wa Sizo, 2002 (Mulao wa No. ya 5 wa 2002),
wa Ndu ya Milao 1

Temuso ya Mubuso

OFISI YA NGAMBELA WA NAHA

No. 137

2002

**KUPATALAZWA KWA MULAO
WA NDU YA MILAO**

Mulao wo tatama i li o no kile wa lumelw wa kakutiisezwa ki Ndu ya Milao ni kunyatelwa ki Muteleli wa Naha kakuya kaMutomopuso wa Naha Namibia, wa hatiswa cwale kakuya kaKalulo ya 56 ya Mutomopuso wa Naha.

Wa No. 5 ya 2002.

Mulao wa Kucicwa kwa Mubu wa Sizo, 2002

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****MULAO**

Kutahisa sibaka sa kufa liswanelo za kuluwa kuamana ni mubu wa sizo; kubupwa kwa Tutengo twa Mubu wa Sizo; kutahisa kuli ku be ni maata a Malena ni Likuta za Sizo ni tutengo kuamana ni mubu wa sizo; ni kutahisa kuli kube ni kuitukiseza kuezahala kwa lika ze si ka itukisezwa.

(I nyatezwi ki Mueteleli wa Naha ka la 25 Sikulu 2002)

KULUKISWA KWA LIKALULO**KAUHANYO YA 1 – MAKALELO**

1. Litaluso

KAUHANYO YA 11 – TUTENGO TWA MUBU WA SIZO

2. Kubupwa kapa kutomwa kwa Tutengo twa Mubu wa Sizo
3. Musebezi wa tutengo
4. Palo ye bupa tutengo
5. Kanelo
6. Nako ya kuina fasitulo
7. Mikopano ya tutengo
8. Tutengonyana
9. Kuzibahaza sa na ni sona mutu
10. Tumelo
11. Kufa lituso za masheleñi kwatutengo
12. Kupetwa kwa misebezi ya kamaiso
13. Piho ya kasilimo
14. Sikonkwani sa buikalabelo

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****KAUHANYO YA 111 – LIBAKA ZA MUBU WA SIZO**

15. Fo u kuma mubu wa sizo
16. Kutomiwa kwa sibaka sa mubu wa sizo o munca ni kukeza kapa kutusa kwa litaba za mubu wa sizo
17. Maata fahalimu a mubu wa sizo
18. Kuhaniswa kwa makwakwa

**KAUHANYO YA IV –KUFIWA KWA LISWANELO KUAMANA NI
MUBU WA SIZO**

19. Liswanelo ze konwa kufiwa

Kalulo ya 1 – Liswanelo za mubu wa Sizo

20. Maata a kufa ni kufelisa liswanelo za mubu wa sizo
21. Liswanelo za mubu wa sizo ze konwa kufiwa
22. Kupo ya kufiwa swanelo ya mubu wa sizo
23. Sikonkwani sa butuna bwa mubu o konwa kufiwa kakuya kaliswanelo za mubu wa sizo
24. Tiisezo ya kufiwa kwa swanelo ya mubu wa sizo
25. Kuñoliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo
26. Butelele bo bungwiwa ki swanelo ya mubu wa sizo
27. Kufeliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo
28. Kulumelelwa kwa liswanelo za mubu wa sizo ze li teñi
29. Liswanelo za kufulisa

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

Kalulo ya 2 – swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

30. Maata a kufa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela
31. Kupo ya kufiwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela
32. Likakalezo ze sebeliswa kwaswanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela
33. Kuñoliswa kwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela
34. Butelele bo bungiwa ki swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela
35. Liswanelo ze li teñi za kuina famubu wa sizo
36. Kufeliswa kwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

KAUHANYO YA V – ZA KAMITA

37. Patisiso ya makalelo ye amana ni kuamenena za liswanelo ze li teñi
38. Kucincwa kwa liswanelo
39. Buipilezo
40. Kulifela sinyehelo ye bile teñi bakeñisa zwelopili ye ezizwe
41. Kutatuba mubu wa sizo.
42. Ha kuna ze lumelezwi kulifelwa swanelo ya mubu wa sizo
43. Kuyaha fasibaka sa mubu wa sizo isi kamulao
44. Makwakwa
45. Milao
46. Kucincwa/kufeliswa kwa milao
47. Toho ya taba ye kusufalizwe ni kutatekiwa

I TA BE I HATISIZWE ki Ndu ya Milao ya Namibia ye Lukukuhile, sina cwalo:

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****KAUHANYO YA 1****MAKALELO****Litaluso**

1. MwaMulao wo, haisihaiba se siñozwi si talusa kanzila i sili -
"katengo" i talusa Katengo ka Mubu wa Sizo ka kapangilwe kapa kubupwa kakuya kakalulo ya 2;
"sibaka sa katengo" i talusa sibaka se sitaluszwe mwatemuso ye mwatas'a kalulo ya 2 (5) kuamana ni katengo;
"mulena" i talusa mutu ya lumelezwi kakuya kaMulao wa Likuta za Sizo, 200 (Mulao No. ya 25 wa 200) kuli a be Mulena wa sicaba sa hae sa sizo;
"mafulisezo" i talusa kalulo ya sibaka sa mubu wa sicaba sa sizo i li seo kasizo si sebeliswa kuba mafulisezo a limunanu za sicaba kaufela;
"sibaka sa mubu wa sizo" kakuya kasicaba sa sizo, i talusa sibaka se sina ni mubu wa sizo i li mo ku yahile batu ba sicaba seo;
"mubu wa sizo" i talusa mubu o amilwe za ona mwakalulo ya 15;
"swanelo ya mubu wa sizo" i talusa swanelo kaufela ye amilwe za yona mwatimana (a), (b) ni (c) za kalulo ya 21;
"kalulo ya njimo" i talusa sibaka kapa kalulo ya mubu ye fezwi za njimo i li ye zamaelela moho ni butuna bo bubulezwi mwatasi a Mulao wo ezelizwe za teñi;
"muluwi ya lumelezwi" i talusa mutu ya filwe swanelo ya kuluwa kakulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela mi u filwe cwalo kakuya kaMulao wo;
"Likwambuyu" i talusa Likwambuyu wa Likolo la Mibu, Buino bo Bunca ni Sikuluho;
"Muñoli ya Inelezi" i talusa Muñoli ya Inelezi: Likolo la Mibu, Buino bo Bunca ni Sikuluho;
"se siswanela kusebeliswa" i talusa se siswanela kusebeliswa kamulao o li mwatas'a Mulao wo;

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

“sikiliti” i talusa sikiliti sina mo si taluselizwe mwaMulao wa Tutengo twa Likiliti, 1992 (Mulao No. ya 22 ya 1992)

“katengo ka sikiliti” i talusa katengo ka sikiliti ka katomilwe kakuya kakalulo ya 2 ya Mulao wa katengo ka Likiliti, 1992.

“kalulo ya kuina” i talusa sibaka kapa kalulo ya mubu ye fezwi za kuina kapa kuyaha i li ye zamaelela moho ni butuna bo bubulezwi mwatasi a Mulao wo ezelizwe za teñi

“swanelo ya bulumi bo bulumelezwi” i talusa swanelo ya buluwi bo bulumelezwi kakulumelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela mi i filwe cwalo kakuya kaMulao wo;

“ya nyalanwi ni yena” i ngelezi ya nyalanwi ni yena kapa yo inzi ni yena kakuya kalinyalo la sizo, ha kuna taba kapa “linyalo” li ta talusa cwalo;

“Mulao wo” u ngelezi milao ye ezizwe mwatas’ a ona;

“Kuta ya Sizo” i talusa Kuta ya Sizo ye na ni baeteleli ba sizo ba balumelezwi kakuya kaMulao wa Likuta za Sizo, 2000;

“sicaba sa sizo” i talusa sicaba sa sizo sina mo i taluselizwe mwaMulao wa Likuta za Sizo, 2000.

**KAUHANYO YA 11
TUTENGO TWA MUBU WA SIZO****Kubupwa kwa Tutengo twa Mubu wa Sizo**

2. (1) Kakuya kakalulonyana ya (4), Likwambuyu u tameha kutoma Tutengo twa Mubu wa Sizo kuli tu pete misebezi ye filwe kwa katengo mwaMulao wo mwasibaka se ka bupezwi katengo ni katengo kakuya kaKalulonyana ya (2).

(2) Katengo kakuya kaKalulonyana ya (1) ka kona kutomelwa ze amana ni-

- (a) sikiliti sifi ni sifi kaufela mo u fumaneha mubu wa sizo;
- (b) kalulo ye ketilwe mwasikiliti se sicwalo; kapa

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(c) sibaka se sina ni likalulo ze ketilwe za likiliti ze peli kapa ze fitelela fo.

(3) Kakuya kakalulonyana ya (4) Likwambuyu u kona kucinca miseto ya sibaka sifi ni sifi se sisinganyekilwe kuamana ni katengo mwatas'a kalulonyana ya (1).

(4) Maata a filwe ki likalulonyana za (1) ni (3) a konwa kusebeliswa feela ki Likwambuyu kasumulaho a kulelisana ni likuta za sizo ze ta amiwa ki taba yeo.

(5) Likwambuyu u tameha kufa temuso mwaPampili ya Mubuso-

(a) kaza katengo ni katengo ka kabupilwe kakuya kakalulonyana ya (1), ni kutaluswa hande kwa sibaka se ka bupezwi;

(b) kaza cincho ya mufuta ufi ni ufi ya miseto kapa milulwani ya sibaka sa katengo kafi ni kafi ka ka mwatas'a kalulonyana ya (3).

Musebezi wa tutengo

3.Kakuya kakalezo ya Mulao wo, misebezi ya tutengo ki -

(a) kuba ni kamaiso fahalimu a kufa ni kufelisa liswanelo za kuluwa mubu wa sizo ko kuezwa ki Malena kapa Likuta za Sizo kakuya kaMulao wo;

(b) kuikupula ni kufa buiketelo kuamana ni likupo za swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kakuya kaMulao wo;

(c) kutateka sebeliso ya mukoloko wa mabizo ni kubona kuli mukoloko wo cwalo wa sebeza hande ni kubona kuli kuna ni mukwa wa kuñola ni kubuluka mukoloko wa mabizo a ba bafilwe, ba bacincize ni ba baamuhilwe liswanelo za kuluwa mubu wa sizo ni liswanelo za kuluwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kakuya kaMulao wo;

(d) kueleza Likwambuyu, i kana ya ba muhupulo wa katengo kona keñi kapa wo zwa kuLikwambuyu, kuamana ni kutomwa kwa milao kapa taba ifi ni ifi ya libani ni milibo ya Mulao wo; ni

(e) kusebeza misebezi ye miñwi ye cwale ka ye filwe kwakatengo ki Mulao wo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****Palo ye bupa tutengo**

4. (1) kakuya kakalulo ya 5, katengo ka bupwa ki limembala ze tatama ze beiwa famusebezi ki Likwambuyu.

- (a) muyemeli a li muñwi kuzwelela ku ye ñwi ni ye ñwi ya Likuta za Sizo ze li mwasibaka katengo, i li ya ketilwe ki ye ñwi ni ye ñwi ya Likuta ze cwalo;
- (b) mutu a li muñwi ya yemela sicaba sa balimi ba bana ni sikwata se siba yemela i li ba bali mwasibaka sa katengo;
- (c) muofisa wa sikiliti wa katengo ka mubuso wa sikiliti, ka kaamiwa ki taba ye, mi haiba sibaka sa katengo ka mubu ka pumahanya mululwani/miseto ya likiliti ze peli kapa mane kufita foo, ku ta ngiwa muofisa wa sikiliti se siñwi ni se siñwi se sicwalo;
- (d) Basali ba bane, i li bao kubona –
 - (i) ki basali ba babeli ba baipondile kuza kulima mwasibaka sa katengo ka mubu; ni
 - (ii) ba babeli ba bana ni zibo ye swanela ka za misebezi ya katengo ka mubu;
- (e) Babeleki ba bane ba Sebelezo ya Sicaba i li bao kubona-
 - (i) a li muñwi u tameha kuketwa ki Likwambuyu ya na ni buikalabelo bwa za mubuso wa sikiliti;
 - (ii) a li muñwi u tameha kuketwa ki Likwambuyu ya na ni buikalabelo bwa ze ama za mubu;
 - (iii) a li muñwi u tameha kuketwa ki Likwambuyu ya na ni buikalabelo bwa ze ama za naheñi; ni
 - (iv) a li muñwi ya tameha kuketwa ki Likwambuyu ya na ni buikalabelo bwa za njimo; ni
- (f) haiba kuli kuna ni sibaka sa silelezo kapa libaka za silelezo, ze tumusizwe kakuya kakalulo 24 A ya Mulao o Tomilwe ki Mubuso wa Silelezo ya za Naheñi, 1975 (Mulao o Tomilwe ki Mubuso No. ya 4 wa 1975), ze li teñi mwasibaka sa katengo sa silelezo se siamiwa ki taba ye kapa, mo ku konahalela kaufela, u ketiwa ki libaka za silelezo ze amiwa ki taba ye kakuketa hamoho.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(2) Bakeñisa kubatwa kwa ba baketiwa sina mo ku singanyekezwi mwalitimana za (a), (e) ni (f) za Kalulonyana ya (1) Likwambuyu u tameha kukupa kakuñolela

- (a) Kuta ya Sizo ye fumaneha mwasibaka sa katengo ka mubu;
- (b) Likwambuyu ya amilwe mwatimana ya (e) ya kalulonyana yeo; ni
- (c) sibaka kapa libaka za silelezo ze swanela ze amilwe kuzona mwatimana ya (f)

kuli ba kete kakuya kakalulo ya 5, mutu kuli a be kalulo ya katengo mwahal'a nako ye filwe ki Likwambuyu mwakupo ye ñozwi cwalo.

(3) Likwambuyu u sa kona cwalo, kamulelo wa kukenya famusebezi membala-

- (a) yo a amilwe mwatimana ya (b) ya kalulonyana ya (1), kulelisana ni sikwata sifi ni sifi se siipondile mwamisebezi ya kuzwisezapili litakazo za sicaba sa balimi ba ba mwasibaka sa katengo ka mubu i li seo Likwambuyu a nga kuli si yemela sicaba sa balimi; kapa
- (b) ba baamilwe mwatimana ya (d) ya kalulonyana ya (1), kulelisana ni Mulena kapa Kuta ya Sizo ifi ni ifi kapa mutu ufi ni ufi i li yo Likwambuyu a hupula kuba ni tuso.

(4) Likwambuyu u sa kona cwalo, kuamana ni membala ufi ni ufi yo i li muofisa wa mubuso wa sikiliti ya amilwe mwakalulonyana ya (1) (c), i li kasumulaho a kulelisana ni muofisa wa sikiliti ya bulelwa, u kona kunga mutu ufi ni ufi yo muñwi kuli a to ba famukopano wa katengo kapa mukopano wa katengonyana ka mufuta ufi ni ufi mwasibaka sa muofisa wa sikiliti kanako ya siyo muofisa wa sikiliti, mi mutu ya beilwe kanzila ye cwalo, ha nze a kena mukopano o cwalo, u ta ngiwa kuba membala wa katengo ka kabulelwa.

(5) Haiba kuli Kuta ya Sizo kapa sibaka kapa libaka za silelezo lifi ni lifi li palelwa kuketa mutu kuli a beiwe famusebezi kakulatelela kupo ya Likwambuyu kakuya kakalulonyana ya (2), Likwambuyu u kona kubeya mutu ufi ni ufi i li yo Likwambuyu a hupula kuli wa swanela mi mutu ya kenyzwe kanzila ye cwalo u ta ba mwamayemo ao mane inge ya ketilwe ki Kuta ya Sizo kapa sibaka kapa libaka za silelezo ze amiwa ki taba ye, sina kamo ku ta bela kaufela.

(6) Limembala za katengo li tameha kuketa muinasitulo wa katengo mwahal'a palo ya zona.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****Kanelo**

5. Mutu u hanelwa kukenywa teñi kapa kuhanelwa kuli a siyale kuba membala wa katengo, haiba ki-

- (a) membala wa Ndu ya Milao ya pili kapa wa katengo ka mubuso wa sikiliti;
- (b) mulena;
- (c) mutu ya si na masheleñi ya sa konahali kusikululwa, ha kuna taba kapa na kile a amuhelwa siluo sa hae mwaNamibia kapa kusili; kapa
- (d) na kile a atulelwa kupika tolongo ku sina buiketo bwa kulifa mulatu bakeñisa mafosisa a mufuta ufi ni ufi, ha kuna taba kapa ki mwaNamibia kapa kusili.

Nako ya kuina fasitulo

6.(1) Limembala za katengo li ina fasitulo seo kanako ye likana lilimo ze talu mi ba swanela kukutela kukenywa hape.

(2) Situlo sa membala, kwande a membala ya bulezwi za hae mwakalulo ya 4 (1) (c), si ta siyala mukungulu haiba-

- (a) a siiswa kuba fasitulo kakuya kakalulo ya 5;
- (b) a ikupela kusiya kuba membala kakufa temuso kakuñola ni kufa Likwambuyu;
- (c) mutu kapa bazamaisi ba ba mu ketile kuli a be fasitulo seo, ba felisa keto ye cwalo kakuñola temuso ye ya kuLikwambuyu; kapa
- (d) u zwisizwe fasitulo kakuya kaKalulonyana ya (3).

(3) Likwambuyu wa kona kakuñola temuso, kuzwisa membala fasitulo haiba Likwambuyu, kasamulaho membala sa filwe sibaka se siswanela sa kuutiwa ni kufitisa za bata kutahisa, mi u ikolwisisa kuli ki niti membala ya cwalo-

- (a) na siyo mwahal'a mikopano ya katengo ye milalu ye itatelezi ku sina kukupa sibaka pili kwakatengo mi ku sina mabaka a utwahala; kapa
- (b) u ponganisizwe ki kukula ko kufokolisize maata a hae kapa booko bwa hae kapa kalibaka le liñwi u palelwa kueza misebezi ya hae ya bumembala.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(4) Muinasitulo wa katengo u ba fasitulo seo kanako kaufela ya kuba membala wa katengo, kono u kona kuzwa fasitulo sa buinasitulo haiba kalulo ya bubeli ya ze talu _ ya limembala za katengo ba amuhela mulelo wa kumuzwisa fasitulo.

(5) Katengo ka tameha kuketa a li muñwi mwahal'a, kwande a muinasitulo, i li kuli a zamaise mukopano wa katengo kanako ye ku fitiswa mulelo wo singanyekilwe mwakalulonyana ya (4) ha kunze ku kandekisanwa za teñi ni kuketwa.

(6) Haiba situlo sa membala wa katengo si siala mukungulu, sibaka si na ni kutalelezwa kakukenya mutu yo muñwi, kakulatelela likakalezo za kalulo ya 4 (1), kakufeleleza nako ya mutu ya zwile ye ne sa siezi kuli a be membala.

Mikopano ya Tutengo

7. (1) Mukopano wa pili wa katengo u na ni kubizwa ki Likwambuyu, mi kasumulaho katengo kana ni kukopananga hañwi kasumulaho a likweli ze peli kanako ni sibaka ze ta singanyekwa ki katengo.

(2) Mukopano wa butokwa wa katengo-

(a) u kona kubizwa ki muinasitulo haiba kupo ya kueza cwalo kakuñolela Likwambuyu i fumanwi kuli mukopano u zwelepili;

(b) u tameha kubizwa ki muinasitulo haiba kuli u kupilwe ki Likwambuyu kakuñola kuli a eze cwalo bakeñisa mukwazo wa pisinisi ifi ni ifi ya bata Likwambuyu kuli i fele.

(3) Kuba teñi kwa buñata bwa limembala za katengo ku ta ngiwa kuli ki yona palo ya batu ye lumeleza kukala mukopano wa katengo.

(4) Kakuya kakalulo ya 6 (5), muinasitulo wa katengo, kapa haiba ha kuna muinasitulo, mutu kaufela ya ketilwe mwahal'a palo ya limembala ze li teñi, u na ni kuzamaisa mukopano kanako ya mukopano wa katengo.

(5) Kakulumelelwa ki Likwambuyu, katengo ka kona kumema batu ba basafiteleli ba babeli ba bana ni zibo ni bucaziba bo buswanela kutusa katengo, kapa katengonyana kaufela ka katengo, kanako ye ka sweli kueza misebezi ya kona, kono ha kuna mutu ya cwalo ya lumelezwi kuketa mwahal'a mikopano ya lumelezwi kuba teñi.

(6) Kakuya kakalulo ya 6 (4) lipuzo ze tahiswa famukopano wa katengo

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

li tameha kufezwa kabuiketelo bwa keto ya batu ba bañata ba limembala ze li teñi ni ze swanela kuketa, mi haiba kuba ni kutamana kapa kulikanelela kwaketo, mutu ya zamaisa mukopano u na ni keto ye tatulula kañi kapa kulikanelela.

(7) Buiketelo bo bufritisizwe ki katengo kapa kezo ye petilwe mwatas'a maata a katengo ha i na kungiwa kuli i kwande a mulao bakeñisa kusaba teñi kwamembala wa katengo kapa kalibaka la kuli mutu ya na sa swaneli kuba teñi mwamayemo a kuba membala wa katengo na li teñi famukopano ni za teñi kanako yeo buiketelo bo bucwalo ne bu ngiwa kapa kuli kezo ye cwalo ne i lumelezwi, haiba buiketelo ne bu ngilwe kapa kezo ne i lumelezwi ki palo ye tuna ya limembala ze li teñi ni ba balumelezwi cwalo kuketa famukopano.

(8) Katengo kana ni kubona kuli lipiho za mikopano ze ñozwi li ba teñi kanako ye i sweli kuezahala mikopano

Tutengonyana

8. (1) Katengo ka kona kubupa katengonyana ka kabupwa ki limembala za katengo kamulelo wa kueleza katengo fahalimu a litaba kaufela zeo katengo ka li libisa kwakatengonyana kuli ka yo batisiswa ni kufa kezezo.

(2) Katengonyana kakona kuipangela mihato ya kona ye swanela kulatelwa

Kuzibahaza kapa kupatalaza sa na ni sona mutu

9. (1) Haiba kuli kanako ye ñwi mwahal'a nako ya likezahalo ze lezilwe famukopano ufi ni ufi wa katengo kapa katengonyana kaza teñi ku fumanaha kuli membala u na ni lika ze hapa maikuto a hae kuamana ni misebelezo ya katengo ka kacwalo kapa katengonyana ka li teñi kukona i li ze kona kutisa kulwanisana kwa maikuto kanako ya swanela kupeta misebezi ya hae sina ha li membala wa katengo kapa katengonyana ka kacwalo-

- (a) membala ya cwalo onafu feela u tameha kutumusa mufuta wa takazo ya na ni yona ni kusiya mukopano i li kuli limembala ze siala li kone kuambolisana za taba ni kufumana tatululo ya kuli na ki kuli membala u haniswa kunga kalulo mwamukopano o cwalo bakeñisa libaka la kulwanisana kwa maikuto; mi
- (b) kutumuswa ko kucwalo ni tatululo ye fumani ki limembala ze siezi li na ni kuñolwa mwapiho ya mukopano ye ñozwi kuamana ni mukopano wo cwalo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(2) Haiba kuli membala u palel wa kutumusa kulwanisana kwa maikuto sina kamo i tokwela kalulonyana ya (1) mi u ba teñi mwamukopano wa katengo kapa katengonyana, kapa kanzila ifi ni ifi u ba ni kalulo ya kueza kwa likezahalo ze ezahala mwamukopano, likezahalo ze cwalo i li ze amani ni taba ye bulelwa, onafu feela ku sa fumaneha kuli kuna ni tumuso ye ezizwe, likezahalo ze cwalo li na ni kungiwa kuba kwande a mulao mi kasamulaho li na ni kukutelwa kunyakisiswa ki katengo kapa katengonyana, sina kamo ku ta bela kaufela, membala ya bulelwa kaza hae inge a li siyo.

(3) Membala wa katengo i li yo a nze a ziba, u palelwa kulatelela kalulonyana ya (1) u fumanwa kuba ni mulatu mi u swanela kufiwa mulatu wa tifo ye sa fiteleli N\$8 000-00, kapa kulengwa mwatolongo kanako ye sa fiteleli lilimo ze peli kapa sibeli sa zona i li tifo kapa kupika tolongo.

Tuwelo

10. (1) Limembala za katengo ni batu ba babulezwi mwakalulo ya 7 (5) i li bao ba sa beleki kakutala mwaSebelezo ya Sicaba ba tameha kulifiwa penenyana ya makaba-silabo kuamana ni sebelezo ya bona kakuya ka mwa ta singanyekela Likwambuyu kakulumelelana ni Likwambuyu wa Sikwama sa Lukau.

(2). Makaba-silabo a bulelwa mwaKalulonyana ya (1) a kona kushelana-shelana kakuya kalitulo ze shutana ze ba sweli limembala kapa misebezi ye shutana-shutana ye ba eza.

Kufa lituso za masheleñi kwatutengo

11. (i) Lisinyehelo kamukana ze amana ni kupetwa kwa misebezi ya katengo ka tameha kulifiwa kakuzwisa lisinyehelo ze cwalo kwamasheleñi a lukiselizwe taba ye ki Ndu ya Milao.

Kupetwa kwa misebezi ya kamaiso

12. (1) Misebezi ya kamaiso, kungelela cwalo kulifa ni kuamuhela kwa masheleñi, i li a amana ni kupetiwa kwa misebezi ya katengo i tameha kupetwa-

- (a) ki babeleki ba Sebelezo ya Sicaba ba balukiselizwe musebezi wo ki Muñoli ya Inelezi; kapa

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(b) ki babeleki ba katengo ka mubuso wa sikiliti i li ba babeezwi musebezi wo ki katengo ka sikiliti ka kacwalo kasamulaho a tumelelano mwahal'a Likwambuyu ni katengo ka mubuso wa sikiliti

(2) Muñoli ya Inezezi kapa Katengo ka Mubuso wa Sikiliti, kaufela mo ku ta bela ka tameha kukenya membala ya bulezwi mwaKalulonyana ya (1) famusebezi, kuamana ni katengo ni katengo, kuli a be muñoli wa katengo, i li ya ta peta misebezi ye cwale kamo i ta bulelelwa kapa kufelwa kuyena ki muinasitulo wa katengo.

Piho ya kasilimo

13. (1) Katengo ni katengo ka tameha kufa kuLikwambuyu piho kamo ku petezwi

misebezi ya katengo mwahal'a silimo se sifela pili Sope 31 i si ka fela kale silimo ni silimo.

(2) Likwambuyu u tameha kutahisa kopi (pampili ya bubeli ye swana ni ya pili) ya piho ni piho ye amuhezwi kakuya kakalulonyana ya (1) fapil'a Ndu ya Milao ya Pili mwahal'a mazazi a 28 kasamulaho a kuamuhela, kapa haiba Ndu ya Milao ya Pili ha i sebezi sina kamita, i ta ba mwahal'a mazazi a 28 kasamulaho a kutateka kusebeza kanako ya makalelo.

Sikonkwani sa buikalabelo

14. (1) Mulena kapa Kuta ya Sizo kapa membala wa katengo kapa mutu ya bulezwi za hae mwakalulo ya 12 ha na buikalabelo kabuyena kuamana ni se siezahala kaufela kabusepahali mwa kupetahala kwa musebezi ufi ni ufi o mwatas'a Mulao wo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****KAUHANYO YA 111
LIBAKA ZA MUBU WA SIZO****Fo u kuma mubu wa sizo**

- 15.** (1) Kakuya kakalulonyana ya (2), mubu wa sizo u bupwa ki-
- (a) libaka ze talusizwe ku za Kueza 1 ze fumaneha mwaMulao wo,
 - (b) sibaka sifi ni sifi se situmusizwe kuba mubu wa sizo kakuya kakalulo ya 16 (1) (a); ni
 - (c) mubu ufi ni ufi o tahisizwe teñi kakuya kakalulo ya 16 (1) (b) ni kuba kalulo ya sibaka sa mubu wa sizo u bulezwi za ona mwatimana ya (a) kapa (b).

(2) Haili sibaka mo ku inzi mubuso wa milonganyana kapa ko se u yahilwe kale i li mwahal'a miseto ya sibaka sa mubu ufi ni ufi wa sizo, sibaka sa mubu ona ni mubuso wa milonganyana ye cwalo ha u na kuba kalulo ya sibaka sa mubu wa sizo mi ha u na kuba mubu wa sizo.

Kutomiwa kwa sibaka sa mubu wa sizo o munca ni kueleza kapa kutusa kwalibaka za mubu wa sizo

16. (1) Muteleli wa Naha, kakulumelwa ki Ndu ya Milao ya Pili, u kona kutumusa ze tatama mwaPampili ya Mubuso,-

- (a) kutumusa kalulo ya mubu wa Mubuso wa mufuta ufi ni ufi o atuzwi ni kuketwa i li o sa konahali kucinciwa mayemo a ona kuli se u li sibaka sa mubu wa sizo;
- (b) kutisa kuli kalulo ya mubu wa Mubuso wa mufuta ufi ni ufi o ketilwe i li o sa konahali kucinciwa mayemo a ona kuli u be kalulo ya mubu wa sizo ufi ni ufi o li teñi kale; kapa
- (c) kunga kwamubu ufi ni ufi wa sibaka sa sizo, kakulatelela likakalezo za kalulonyana ya (2), kalulo ifi ni ifi ya teñi ye ketilwe i li o tokwahala kusebeliswa kanzila ifi ni ifi ye ya katato ya sicaba,

mi mwamushaa o cwalo u ta eza linceho ze swanela ku Za Kueza 1 za Mulao wo i li kuli ku ngelelelwe ni kotaluswa kwa sibaka sifi ni sifi sa mubu wa sizo o munca i li o tumusizwe mwatimana ya (a) kapa kukutela kualula sibaka sifi ni sifi sa mubu wa sizo o amilwe ki cinceho ifi ni ifi ye mwatas'a timana ya (b) kapa (c) .

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(2) Mubu ha u koni kungiwa kwasibaka sifi ni sifi sa mubu wa sizo o mwatas'a kalulonyana ya (1) (c), haisihaiba liswanelo kaufela za sweli mutu kakuya kaMulao wo i li ze amana ni mubu o cwalo kapa kalulo ya teñi li kalwa pili kungiwa ki Mubuso ni kulifa feela tifo ya lisinyehelo za kunga liswanelo ze cwalo kumutu ya amilwe ki taba ye.

(3) kulifelwa lisinyehelo za kunga liswanelo i li ze lifiwa mutu kakuya kakalulonyana ya (2) li tameha kusinganyekwa -

- (a) katumelelano mwahal'a Likwambuyu ni mutu ya amilwe ki taba ye; kapa
- (b) kakupaleliswa kwa tumelelano ye cwalo, kanzila ya kufa katulo mwahal'a maneku a sa lumelelani kakuya kakalezo ya Mulao wa Kufa Katulo mwaHal'a Maneku a sa Lumelelani, 1965 (Mulao wa No. ya 42 wa 1965).

(4) Kalulo ifi ni ifi ya sibaka sa mubu wa sizo o ngilwe kakuya kakalulonyana ya (1) (c) ha u sa na kuba mubu wa sizo mi u fetuha kuba mubu o konwa kusebeliswa ni kuluiwa ki Mubuso

Maata fahalimu a mubu wa sizo

17. (1) Kakulatelela likakalezo za Mulao wo, libaka kaufela za mubu wa sizo li mwamaata a Mubuso kakubabalelela sicaba sa sizo se sipila kusona sibaka seo kuli si ikole buswa ni kunanula mayemo a sifumu ni zwelopili ya mipilelo ya batu ba Namibia, sihulu ba basina mubu ni bao ba sa koni kufumana mubu ba basa beleki kapa ba baipondile mwamisebezi ya lipisinisi ze si za njimo

(2) Ha kuna swanelo ya kufiwa kuluwa mubu mahala ye konwa kufiwa kapa kufumanwa ki mutu ufi ni ufi kuamana ni kalulo ya mubu wa sizo.

Kuhaniswa kwa Makwakwa

18. (1) Kwande a kusainiwa ko kucwalo, sina kamo ku ta talusezwa, ha kuna mufuta ufi ni ufi wa lukwakwa-

- (a) wo kasamulaho a kukala kusebeza kwa Mulao wo, lo luta yahiwa kapa kutahiswa kuli lu yahiwe ki mutu ufi ni ufi mwakalulo ifi ni ifi ya mubu ye li mwasibaka sa mubu wa sizo; kapa

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (b) kanako ya kukala kusebeza kwa Mulao wo, lo luta fumaneha kuba teñi mwakalulo ifi ni ifi ya mubu o cwalo, ha kuna kuli lu yahilwe ki mañi, kasumulaho a lizazi le licwalo sina mwa ta lemuseza Likwambuyu katemuso mwaPampili ya Mubuso, lo luta siala mwamubu o cwalo,

haisihaiba ku lumelezwi kamulao kuyahiwa ko kucwalo kapa kusiwa ku lumelezwi cwalo kakuya kakakalezo ya Mulao wo.

KAUHANYO YA IV**KUFIWA KWA LISWANELO KUAMANA NI MUBU WA SIZO****Liswanelo ze konwa kufiwa**

19. (1) Liswanelo ze konwa kufiwa kuamana ni mubu wa sizo kakuya kaMulao wo li aluzwi sina cwalo -

- (a) liswanelo za mubu wa sizo; ni
(b) liswanelo kakulumel el wa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela.

Kalulo ya 1 – Liswanelo za mubu wa sizo ni swanelo ya kufulisa

Maata a kufa ni kufelisa liswanelo za mubu wa sizo

20. (1) Kakuya kalikakalezo za Mulao wo, maata a pili a kufa kapa kufelisa swanelo ifi ni ifi ya mubu wa sizo kuamana ni kalulo ifi ni ifi ya mubu o fumaneha mwasibaka sa mubu wa sizo wa sicaba sa sizo se si li mwamaata a

- (a) Mulena wa Sicaba sa sizo seo; kapa
(b) Haiba Mulena a lata cwalo, Kuta ya Sizo ya sicaba sa sizo seo.

Liswanelo za mubu wa sizo ze konwa kufiwa

21. (1) Liswanelo za mubu wa sizo ze tatama li konwa kufiwa kuamana ni mubu wa sizo –

- (a) swanelo ya kuba ni kalulo ya mubu ya kulima;

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (b) swanelo ya kuba ni kalulo ya mubu ya kuyaha kuyona;
- (c) swanelo ya mufuta ufi ni ufi o muñwi wa kuluwa mubu wa sizo kanako ye filwe i li ye konwa kulumelelwa ni kutaluswa hande ki Likwambuyu katemuso mwaPampili ya Mubuso kakuya kaMulawo.

Kupo ya kufiwa swanelo ya mubu wa sizo

22. (1) Kupo ya kufiwa swanelo ya mubu wa sizo kuamana ni mubu wa sizo i tameha –

- (a) kuezwa kakuñola fapampali ye taluszwe ni kulukisezwa ze cwalo; ni
- (b) kufiwa kuMulena wa sicaba sa sizo mo si fumaneha sibaka sa sizo sa mubu o bulelwa.

(2) Kupo ye bulelwa mwakalulonyana ya (1) i tameha kufa litaba ze tokwahala ni kufa mapampili a ñozwi kamo a tabelela Mulena kapa Kuta ya Sizo i li kuli kupo yeo i kone kuamuhelwa.

(3) Kanako ya kusinganyekwa kaza kupo ye ezizwe kakuya kakalulonyana ya (1), Mulena kapa Kuta ya Sizo i kona -

- (a) kuezwa lipatisiso ni kulelisana ni batu kuamana ni za kupo;
- (b) haiba kuli membala yo muñwi wa sicaba sa sizo u hana kufiwa kwa swanelo, ku be ni mukopano wa kufumana buniti bwa taba i li kuli mukupi ni muhani ba kone kuba ni nako ya kutahisa za bona kuamana ni kupo,

i li kuli i kone kuhanwa, kapa kakuya kakalulonyana ya (4) ni kalulo ya 23, i kone kufiwa kapa kuamuhelwa.

(4) Kanako ya kufiwa swanelo ya kuba ni kalulo ya kuluwa kapa kalulo ya kuyaha Mulena kapa Kuta ya Sizo i kona -

- (a) kufa swanelo kuamana ni kalulo ya mubu ye kupilwe kasibili, kapa kakulumelelana ni mukupi, i kona kuba kalulo ifi ni ifi ya mubu,
- (b) mi kakuya kakalulo ya 23, ku singanyekwe butuna ni miseto ya kalulo ya mubu o felwa swanelo ye cwalo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****Sikonkwani sa butuna bwa mubu o konwa kufiwa kakuya kaliswanelo za mubu wa sizo**

23. (1) Kasamulaho wa kutateka kusebeza kwa Mulao wo, ha kuna mutu, ku sina kulumelelwa ki Likwambuyu kakuñola, ya ta ba ni tukelo ya kufiwa kapa kufumana swanelo ya mubu ufi ni ufi wa sizo kuamana ni mubu wa sizo wo ta fitelela butuna bo bufeleleza i li bo Likwambuyu, kakulumelelana ni Likwambuyu ya na ni buikalabelo bwa litaba za njimo, u kona kulumelela kakulatelela kalulonyana ye.

(2) Kanako ya kufa butuna bo bufeleleza kakuya kakalulonyana ya (1), Likwambuyu u kona kucincanisa -

- (a) kakuya kasibaka ko u fumaneha mubu;
- (b) kakuya kamusebezi o ta sebeliswa mubu; kapa
- (c) mwahal'a batu kakuya kabutuna bwa mubu o muñwi, ha kuna taba kapa ki mubu wa sizo kapa u sili, o mwatas'a bona kakuya kaswanelo ifi ni ifi ye lumelela kusebelisa mubu o cwalo kanzila ye swana ni mo sebelisezwa mubu o luwile kaswanelo ya mubu wa sizo.

Tiisezo ya kufiwa kwa swanelo ya mubu wa sizo

24. (1) Kufiwa kwa mufuta ufi ni ufi kwa swanelo ya mubu wa sizo ko kuezizwe ki Mulena kapa Kuta ya sizo kakuya kakalulo ya 22 ha kuna maata a mulao haisi haiba kufiwa ko kucwalo ku tiisezwa ki katengo ka kaswanela kakuya kalikakalezo za kalulo ye.

(2) Kanako ya kufiwa kwa swanelo ya mubu wa sizo Mulena kapa Kuta ya Sizo ye fa swanelo yeo i tameha onafu feela kuzibisa katengo ka kaswanela kaza teñi ni kufa katengo lika ze tokwahala kaufela ze amana ni kufiwa ko kucwalo.

(3) Kanako ya kuamuhela temuso ni lika kaufela ze bulezwi mwakalulonyana ya (2), katengo ka tameha kusinganyeka haiba kuli kufiwa kwa swanelo mwataba ye ñwi ni ye ñwi ne ku ezizwe kaswanelo kakuya kalikakalezo za Mulao wo.

- 4 Kanako ya kusebelisa litukelo za kona ze li mwakalulonyana (3),

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

katengo ka kona kueza lipatisiso ni kulelisana ni batu bao kamo ka ta bonela kaufela kuli kuna ni tokwahalo ye cwalo kapa kuba ni tuso ku ze eziwa, mi-

- (a) ka tameha kutiiseza kufiwa kwa swanelo haiba ka ikolwisisa kuli kufiwa ko kucwalo ne ku ezizwe kakuya kalikakalezo za Mulao wo;
- (b) ka kona kukutiseza taba hape kuMulena kapa Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye kuli i kutele kusinganyeka kaza teñi kakuya kalikelezo kaufela ze ka kona kueza katengo; kapa
- (c) ka tameha kuhanisa kufiwa kwa swanelo, haiba –
 - (i) swanelo ye filwe i amana ni mubu o no so fezwi kale mutu yo muñwi swanelo;
 - (ii) butuna bwa mubu o bulelwa za ona bu fitelela butuna bo bufeleleza bo butalusizwe kamulao; kapa
 - (iii) swanelo ye filwe i amana ni mubu o no so beezwi kwatuko kuli u sebeliswe ki batu kaufela kapa musebezi o muñwi cwalo kakuya katato ya sicaba.

(5) Haiba kuli katengo ka hanisa kufiwa kwa swanelo kakuya kakalulonyana ya (4) (c) ka tameha kuzibisa Mulena kapa Kuta ya Sizo ni mukupi kakuñola mabaka a kunga buiketelo bo bucwalo.

Kuñoliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo

25. (1) Haiba kuli katengo katiiseza kufiwa kwa swanelo ya mubu wa sizo kakuya kakalulo ya 24 (4) (a) ka tameha-

- (a) kutisa kuli swanelo ye cwalo i ñolwe mwabuka ya mukoloko wa mabizo mwalibizo la mutu ya filwe, ni
- (b) kufa mutu yo liñolo la bupaki bwa kuñoliswa kanzila ni mukwa o swanela ni kuzibahala.

(2) Katengo ka swanela kubuluka kopi (pampili ya bubeli ya ze swana) ya liñolo la bupaki bwa kuñoliswa le lifilwe kakuya kakalulonyana ya (1).

Butelele bo bungiwa ki swanelo ya mubu wa sizo

26. (1) Kakuya kakalulo ya 27, ni kuli haiba swanelo i siwa ki ya i sweli, swanelo ya mubu wa sizo ye filwe kakuya kamulao wo i ta zwelapili kuba teñi kanako ye telele kuya mafelelezo a bupilo bwa mutu ya filwe swanelo yeo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(2) Kanako ya kutimela kwa mutu ya sweli swanelo ye amilwe kuyona mwakalulonyana ya (1) swanelo ye cwalo i kuta ku Mulena kapa Kuta ya Sizo kuli i yo fiwa onafoo feela

- (a) ku ya pila ya na nyalananga ni mutu ya timezi, haiba mutu ya cwalo u na ni swanelo kapa tumelelo ya kufiwa ko kucwalo; kapa
- (b) haiba ha kuna ya pila ya na nyalananga ni mufu, kapa haiba ha swaneli kapa ha na tumelelo ye cwalo sina mo ku singanyekezwi mwatimana ya (a), i ta fiwa kumwana a ya timezi ka mwa ta bonela Mulena kapa Kuta ya Sizo i li ya na ni tukelo ya kufiwa swanelo kakuya kamilao ya sizo

(3) Haiba, kasamulaho a kufiwa swanelo ya mubu wa sizo ku ya pila ya na nyalananga ni nyandi ya bulezwi mwakalulonyana ya (2), mutu ya cwalo wa nyala kapa kunyalwa la bubeli kapa u kena mwalinyalo le liñwi, kona kuli, kanako ya kushwa kwa ya na pila ya na nyalananga ni ya timezi kale, swanelo ye bulela za yona i kuta kuMulena kapa Kuta ya Sizo kuli i yo fiwa onafoo feela-

- (a) ku ya pila ya na nyalananga ni mutu ya timezi, haiba u teñi, i li wa linyalo la bubeli kapa linyalo le liñwi, haiba kuli wa swanela kapa kuba ni tumelelo ya kufiwa ko kucwalo; kapa
- (b) haiba kuli ha kuna ya pila ya na nyalananga ni mufu mwalinyalo la bubeli kapa linyalo le liñwi, kapa haiba ha na swanelo kapa kuba ni tumelelo ya kufiwa ko kucwalo ko kubulezwi mwatimana ya (a), i ta fiwa kumwana, i kona kuba wa linyalo la pili kapa la bubeli kapa kwalinyalo kaufela le lilatelela, kaufela mwa ta bonela Mulena kapa Kuta ya Sizo i li ya na ni tukelo ya kufiwa swanelo kakuya kamilao ya sizo.

(4) Kanako ya kushwa kwa ya na nyalananga ni nyandi wa linyalo la bubeli kapa linyalo le litatama le libulezwi mwakalulonyana ya (3) i li yo na kile a fiwa swanelo ya mubu wa sizo kakuya kakalulonyana yeo, swanelo ye cwalo i kuta kuMulena kapa Kuta ya Sizo, i li bao, kakuya ka kalulonyana ya (5), ba tameha kusinganyeka kuli ki mañi ya ta fiwa swanelo, i li ya ta ngelela

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (a) ku ya pila ya na nyalananga ni mutu ya timezi i li wa linyalo la kwapaata i li leo na kile a ba kulona mutu ya bulelwa za hae mwakalulonyana ki ya latelela kufiwa swanelo kakuya kakalulonyana ya (3);
- (b) kumwanana ufi ni ufi wa linyalo lifi ni lifi le libulezwi mwalikakalezo za kalulo ye; kapa
- (c) kumutu ufi ni ufi yo muñwi.

(5) Kuamana ni kufumana mutu ya tameha kufiwa swanelo ya mubu wa sizo kuamana ni ze bulezwi mwakalulonyana ya (4), Mulena kapa Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye i tameha pili kulelisana ni limembala za lubasi lo lucwalo kapa mabasi a amiwa ki taba ye cwalo i li bao Mulena kapa Kuta ya Sizo i fumana kuba ye swanela kapa kuba ni tuso mwakulelisana kakuya kamulao wa sizo.

(6) Kaufela se sita amiwa mwakalulo ye se siama mwanana si na ni kungiwa kuli si ngelezi mwanana ya añuzwi.

(7) Haiba, kakuya ku ze filwe kaufela mwalikakalezo za kalulo ye felile, ha kuna ya pila ya na nyalananga ni mufu kapa ha kuna banana ba bali teñi ba bakona kufiwa swanelo ya mubu wa sizo, kappa haiba ya pila ya na nyalananga ni mufu ni banana ba bacwalo ba hana kunga kufiwa ko kucwalo, Mulena kapa Kuta ya sizo kona kufa swanelo ye cwalo kumutu ufi ni ufi ya fumana Mulena kapa Kuta ya Sizo i li kuli wa swanela.

Kufeliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo

27. (1) Kakuya kakalulonyana ya (2), Mulena kapa Kuta ya Sizo, kakuya kamulao wa sizo, i kona kufelisa swanelo ya mubu wa sizo, kungelela swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28 (1)-

- (a) Haiba ya sweli swanelo u palelwa kulatelela kanzila ye bonahala kakalezo ifi ni ifi ya filwe kapa za sa swaneli kuezza ze zamaelela moho ni swanelo kakuya kamulao wo;
- (b) haiba kuli mubu u sweli kusebeliswa hahulu kanzila ye si ka lumelelwa kakuya kamulao wa sizo; kapa
- (c) kakuya kamabaka a mañwi a konwa kufiwa.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(2) Kufeliswa kwa mufuta ufi ni ufi wa swanelo ya mubu wa sizo ko kuezwa ki Mulena kappa Kuta ya sizo kakuya kakalulonyana ya (1) ha kuna maata a mulao haisihaiba kufeliswa ko kucwalo kutiisezwa ki katengo ka kaswanela.

(3) Kanako ya kufeliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo kakuya kakalulonyana ya (1), Mulena kapa Kuta ya Sizo ye felisize swanelo ye cwalo, onafoo feela itameha kuzibisa katengo ka kaswanelo kaza teñi ni kufa katengo litaba kaufela ze amana ni kufeliswa kwa swanela ye cwalo.

(4) Katengo ka tameha kutiiseza kufeliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo kakuya kakalulonyana ya (1) haiba kuli ka ikolwisisa kuli kufeliswa ko kucwalo ku ezizwe kaswanelo kakuya kalikakalezo za Mulao wo.

(5) Katengo ka tameha kubona kuli kufeliswa kwa mufuta ufi ni ufi wa swanelo ya mubu wa sizo kakuya kakalulo ye ka ñolwa mwabuka ye talusizwe ya mukoloko wa mabizo.

Kulumelelwa kwa liswanelo za mubu wa sizo ze li teñi

28. (1) Kakuya kakalulonyana ya (2), mutu ufi ni ufi ya na ni swanelo ye amana ni kuyaha kapa kusebelisa mubu wa sizo nakonyana feela pili mulao wo u si ka kala kale kusebeza, i li mufuta wa swanelo ye bulelwa za yona mwakalulo ya 21, mi i li ye ne filwe kapa kufumanwa ki mutu ya cwalo kakuya kamulao ufi ni ufi kapa nzila ye ñwi, u ta zwelapili kuba ni swanelo ye cwalo, haisihaiba –

- (a) bupaki bo bucwalo i li bwa swanelo ya mubu o cwalo i li bo bufilwe ki mutu ya cwalo bu haniwa kanako ya kupo ye singanyekilwe mwakalulonyana ya (2) kapa
- (b) mubu o cwalo u kuta kwaMubuso bakeñisa likakalezo za kalulonyana ya (13).

(2) Kakukala kalizazi le litabe li zibisizwe patalaza ki Likwambuyu, i kona kuba kungelela libaka kaufela kapa kuamana ni sibaka si li siñwi se sibulezwi mwazibiso, mutu ni mutu ya paka kuli u na ni swanelo ye bulezwi mwakalulonyana ya (1) kuamana ni mubu o li mwasibaka se siamiwa ki zibiso, mutu ya cwalo u tokwahala, kakuya kakalulonyana ya (3), ku kupa kakusebelisa pampili ni mukwa ze swanelo ni kulifitisa kwakatengo ka kaswanelo -

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (a) kuli a lumelwe ni kuñoliswa kwa swanelo ye cwalo kakuya kaMulao wo, ni
- (b) mo ku konahala kapa kuswanela, kuli a lumelwe kusialisa lukwakwa kapa makwakwa kaufela a li teñi fasibaka sa mubu, haiba kuli mukupi u tabela kusialisa lukwakwa kapa makwakwa a cwalo.

(3) Kakuya kakalulo ya 37, kupo ye ya kakalulonyana ya (2) i tameha kuezwa mwahal'a nako ya lilimo ze talu kuzwa lizazi la kulemuswa kakuya kakalulonyana yeo, kono Likwambuyu u kona kufa zibiso patalaza ya kushimbululelwa kwapaata kwa nako yeo kakuya kanako ya ta singanyeka Likwambuyu.

(4) Zibiso ye ya kakalulonyana ya (2) kapa ya (3) i tameha kupatalazwa mwaPampili ya Mubuso mi i swanela kufiwa kanzila kaufela ya ta bona Likwambuyu kuba ni tuso.

(5) Kupo ye ya kakalulonyana ya (2) i tameha kuya ni ze tatama:

- (a) bupaki kaufela bo buñozwi, haiba bu teñi, i li bo mukupi a kona kutahisa kutusa bupaki bwa hae;
- (b) liñolo le lizwa kuMulena kapa Kuta ya Sizo ya sicaba sa sizo mo si fumanaha sibaka sa sizo sa mubu o bulelwa, kakufa litaba ze tokwahala.
- (c) litaba kaufela ze ñwi kapa ze ñozwi ze konwa kubatahala kwakatengo.

(6) Kanako ya kusinganyeka kaza kupo kakuya kakalulonyana ya (2), ni kwande a piho ya katengonyana ka patisiso ka kaya kakalulo ya 37 mwataba ya butokwa cwalo, katengo ka kona kueza lipatisiso kapa kubuzaka ni kulelisana ni batu ba bacwalo sina kamo ka ta bonela kuba ni tuso i li kufumana buniti bo buamana ni bupaki bwa mukupi, kungelela-

- (a) lizazi ni mukwa mwa na fumanezi mukupi swanelo ye bulelwa;
- (b) haiba kuna ni mutu yo muñwi ya paka kuba ni swanelo kuamana ni mubu o bulelwa;
- (c) haiba sibaka sa mubu si zamaelela ni butuna bo buswanela;
- (d) ko kuinzi miseto kapa likonkwani za mubu.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(7) Haiba kuli katengo ka ikolwisisa kaza buniti bwa bupaki bwa swanelo ya mukupi, katameha-

(a) kulumelela swanelo ya mukupi kuluwa mubu o bulelwa ni kubona kuli ze amana ni za swanelo yeo za ñolwa mwabuka ya mukoloko wa mabizo ye swanela; ni

(b) kufa mukupi liñolo la bupaki la kuñoliswa.

(8) Haiba kuli mukupi, kakuya kakalulonyana ya (2) (b), u kupile kulumelelwa kusialisa lukwakwa kapa makwakwa kaufela a li teñi fasibaka sa mubu o bulelwa mi katengo ka ikolwisisa kuli-

(a) lukwakwa kapa makwakwa na kile a yahiwa kakuya kamulao wa sizo kapa kakalezo ya mulao ufi ni ufi wa mubuso;

(b) lukwakwa ha lu na kutahisa muisilingo kapa kuhanisa sebeliso ni kuikolwa kwa kukopanela kusebelisa sibaka sa makopanelo ki sicaba sa sizo, mi

(c) haiba kuna ni likezahalo za taba ye ñwi, ze na ni mabaka a li teñi a kulumelela mukupi kusialisa lukwakwa kapa makwakwa a bulelwa, katengo katameha kufa mukupi maata a kusialisa za teñi, kakulatelela likakalezo ze ka kona kufa i li kubona kuli li kona kutusa.

(9) Haiba, kakuamana ni kupo ifi ni ifi ye ya kakalulonyana ya (2), katengo ka hupula kuli –

(a) kuna ni bupaki bo bulwanisana kuamana ni mubu; kapa

(b) kuna ni mabaka a kusaikolwisisa kaza buniti bwa bupaki bwa mukupi, ka na ni kutisa kuli ku be ni mukopano wa kufumana buniti bwa taba kakulatelela nzila ye swanelo ya kutatulula taba, mi ka kona kueza buiketelo bo bucwalo kuamana ni bupaki kamo ka bonela kuli ki yona niti.

(10)Ku sina sishweka kuamana ni maata a filwe ki kalulonyana ya (9), buiketelo bo bungiwa kakuya kakalulonyana yeo bu kona kungelela -

(a) kutiiseza bupaki;

(b) kakuya kakalulonyana ya (11), kuhanwa kwa bupaki;

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (c) kutiisezwa kwa bupaki bo bukona kunyakisiswa kwa mufuta ufi ni ufi kamo ka kona kusinganyekela katengo, kungelela kunyakisisa ko kuama sibaka kapa sibaka ko kufumaneha miseto ya mubu haiba kuli katengo ka singanyeka kuli sibaka sa mubu si fitelela butuna bo bubulelwa kapa kuli sibaka ko kuinzi miseto ha li zamaeleli ni mulao wa sizo; kapa
- (d) kufa swanelo kuamana ni kalulo i sili ya mubu haiba mubu o pakiwa kuba wa mukupi u bonahala kunga kalulo ya mubu wa makopanelo.

(11)Haiba kuli katengo ha ka ikolwisisi kaza buniti bwa bupaki bwa mukupi kaza swanelo ye bulelwa, ha ka si ka tameha kuhana bupaki bo bucwalo kono ka kona kulumela taba kuMulena kapa Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye kuli i yo i nyakisisa kapa mukupi u na ni kulumelelwa swanelo ya mubu wa sizo kakuya kaMulao wo, kapa i kona kuba mubu wa paka mukupi kapa kufiwa kalulo ya mubu u sili.

(12)Kanakano ya kukutiseza bupaki kakuya kakalulonyana ya (11), Mulena kapa Kuta ya Sizo i na ni kuhupula ni kusinganyeka bupaki kuba inge ne li kupo ye nca ya kufiwa swanelo ye bulelwa.

(13)Haisihaiba Likwambuyu kamabaka a tiile u bonisa nzila ye ñwi ye konwa kungiwa, ha kuna mutu ni yo mukana, kanako ya kufela kwa nako ye lumelezwi kufitisa likupo kakuya kakalulonyana ya (3), ya ta ba ni tukelo ya kukupa kulumelelwa ni kuñoliswa kwaswanelo ifi ni ifi ye bulelwa za yona mwakalulonyana ya (1), i li kanako yeo-

- (a) mutu ya sweli mubu u ta ngiwa kuli sa tokolomohile kapa kutuhela kupaka kuli mubu ki wa hae; mi
- (b) mubu o cwalo u ta kutela kwaMubuso mi u ta be u bile wa za kufelwa swanelo ya mufuta ufi ni ufi kakuya kaMulao wo.

(14)Haiba kuli ya na ni swanelo ye bulezwi mwakalulonyana ya (1) a shwa -

- (a) pili nako ye filwe mwakalulonyana ya (3) i si ka fela kale ni kuli mutu ya na si ka eza kale kupo ye bulezwi mwakalulonyana ya (2), ya na nyalananga ni yena ya sa pila, kapa haiba ha yo, mwana mutu ya cwalo, kamo ka ta bonela katengo, kakulelisana ni Mulena kapa

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye, ka kona kuamuhela, kakueza kuli kupo yeo ne i swana inge swanelo ye ne swelwi ki ya timezi ne i filwe ku ya na nyalananga ni yena kapa kumwana ya cwalo, kaufela mo ku ta bela; kapa

- (b) kasumulaho sa ezize kupo yeo kakutala sina kamo i singanyekezwi mwakalulonyana ya (2), kono pili kupo i si ka nyakisiswa kale, kupo yeo i ta ngiwa kuli ne i kile ya ezwa ki ya na nyalananga ni yena ya sa pili kapa haiba ha kuna ya na nyalananga ni yena, i ta ba mwana, kaufela mo ku ta bela, haiba ku bonisa kanzila ye fiwi.

Liswanelo za kufulisa

29. (1) Kakuya kalikakalezo za kalulo ye, mafulisezo a mwasibaka sa mubu wa sizo i li wa sicaba sa sizo u bile teñi kuli u sebeliswe ki bayahi ba balumelezwi kamulao i li ba sibaka se sicwalo kuli ba fuliseze limunanu za bona teñi, kakulatelela –

- (a) likakalezo ze ka fiwa kapa kubeiwa ki Mulena kapa Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye, kungelela likakalezo ze amana ni –
- (i) mifuta ni palo ya limunanu ze kona kufulela teñi; ni
- (ii) kalulo kapa likalulo za mafulisezo ko li kona kufuliswa kakucincana mwalikalulo ze shutana.
- (b) swanelo ya Mulena kapa Kuta ya Sizo kapa katengo ka kaswanela ya kusebelisa kalulo ifi ni ifi ya mafulisezo i li ye tokwahala kuli i felwe swanelo kakuya kaMulao wo; ni
- (c) swanelo ya Muteleli wa Naha kakuya kakalulo ya 16 (1) (c) ya kukutiseza mafulisezo mwamaata a hae ni kubeyala kwatuko kalulo ifi ni ifi ya mafulisezo i li kuli i sebeliswe kwa lika za tato ya sicaba.

(2) Kwande a kalulonyana ya (1), Mulena kapa Kuta ya Sizo i kona kuamuha swanelo ya mafulisezo kumuyahi ufi ni ufi ya -

- (a) palelwa kulatelela kakukuteka kakalezo ifi ni ifi ye bulezwi za yona mwakalulonyana ya (1) (a);
- (b) u tula kakalezo ifi ni ifi ya kalulonyana ya (4); kapa
- (c) u na ni mubu o muñwi, i kona kuba mubu wa sizo kapa u sili, i li wo

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

sweli ki muyahi ya cwalo kakuya kaswanelo ifi ni ifi ya butuna bo buswana kapa kufitelela butuna bo bufeleleza bo bubulezwi ki Likwambuyu kakuya kakalulo ya Sizo i fumana kuli u kona kufa sibaka sa mafulisezo a swanela a limunanu za muyahi ya cwalo.

(3) Kwande a kalulonyana ya (1), Mulena kapa Kuta ya Sizo i kona kufa mutu ufi ni ufi yo i si muyahi ya bulezwi mwakalulonyana yani, ha kupa, swanelo ya mafulisezo, i kona kuba kanako ye kuswani kapa ya kuyakuile, mi mutu kaufela ya cwalo u ta sebelisa swanelo ye cwalo kakulatelela likakalezo ze bulezwi za teñi mwakalulonyana ya (1) (a): Kubona feela kuli Mulena kapa Kuta ya Sizo kanako ifi ni ifi i kona kuamuha swanelo ya mafulisezo a filwe mwakalulonyana ye, haiba ki kalibaka la linanga kapa taba ifi ni ifi ye kona kutisa butata bo buutwahala, mi Mulena kapa Kuta ya Sizo i kona kunga tato ya bayahi ba sicaba sa sizo se siamiwa ki taba ye.

(4) Haisi kakufiwa maata kakuñola a zwa kuMulena kapa Kuta ya Sizo; ni kutiisezwa ki katengo ka kaamiwa ki taba ye, ha kuna mutu ya ta -

- (a) yaha kapa kuina mwamuyaho wa mufuta ufi ni ufi kapa lisebeliso ze ñwi fasibaka sa mafulisezo;
- (b) lima kalulo ifi ni ifi ya mafulisezo;
- (c) yaha ndu kapa kuina fakalulo ifi ni ifi ya mafulisezo
- (d) hanisa kufita kwalibaka za manwelo ze fumaneha kwamafulisezo, kapa kutibela kapa kulika kutibela mutu ufi ni ufi kuka mezi, kapa kunwisa limunanu falibaka za manwelo a mafulisezo, kapa kutaza mezi a mafulisezo masila kapa kuba ni mwisilingo ni kusebeza kwa sikelenge sa moya (windimilu), kainjini ka mezi, mapaipi a mezi, damu kapa tanka ya mezi kapa siluo se siñwi se sibeilwe kapa kuyahiwa fasibaka sa mezi a mafulisezo;
- (e) kueza misebezi ifi ni ifi fasibaka sa mafulisezo, kwande a ze amani ni kufulisezwa kwa limunanu kakuya kamulao, i li misebezi ye ta hanisa bayahi ba sicaba sa sizo se sibulelwa kuikola liswanelo za bona za mafulisezo.

(5) Mutu kaufela ya tula kakalezo ifi ni ifi ya kalulonyana ya (4) u na ni mulatu mi u swanelo kuatulwa ni kufiwa tifo ye sa fiteleli N\$4000-00 kapa kupika tolongo ya nako ye sa fiteleli silimo si li siñwi.

Kalulo ya 2 – Swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****Maata a kufa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela**

30. (1) Kakuya kakalulonyana ya (3) ni (4) ni kalulo ya 31, katengo ka kona, kasamulaho a kupo, kufa mutu swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kuamana ni kalulo ya mubu wa sizo, kono swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i li ye amana ni za njimo i konwa feela kufiwa kuamana ni mubu o fumaneha mwahal'a sibaka se silukiselizwe cwalo i li ye bulezwi za teñi mwakalulonyana ya (2).

(2) Likwambuyu, kasamulaho a kulelisana ni Mulena kapa Kuta ya Sizo ni katengo ka kaamiwa ki taba ye cwalo, u tameha kufa maata kakufa temuso mwaPampili ya Mubuso, kuamana ni sibaka sa mubu wa sizo wa sicaba sa sizo se siñwi ni se siñwi, sibaka se sikonwa kufelwa liswanelo za kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela ki se sifiwa ki katengo kuli si be sa ze amana ni njimo.

(3) Kwande a kalulonyana ya (1) mutu u kona kukupa kulumelelwa kuLikwambuyu kuli a fiwe swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela kuamana ni mubu wo kaufela ona kapa kalulo ya ona u fumaneha kwande a sibaka se siketilwe, mi Likwambuyu u kona kufa kemelo ya kupo haiba Likwambuyu kasamulaho a kulelisana ni Mulena kapa Kuta ya Sizo ni katengo ka kaamiwa ki taba ye, mi u ikolwisisa kuli –

- (a) kufiwa kwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela ha i na kuba ni muisilingo ni o mukana kapa kukusufaza sebeliso ya mafulisezo a ba ikola limembala za sicaba sa sizo; mi
- (b) haiba kuna ni kezahalo ya taba ye ñwi, kuna ni mabaka sakata a li teñi a kufa kemelo kapa kufiwa kwa swanelo.

(4) kakuya ka kalulonyana ya (5), katengo ka kona kufa swanelo ya kulumelelwa kufitela tumelano ye cwalo i fela haisihaiba Kuta ya Sizo ya sicaba sa sizo mo si fumaneha sibaka sa mubu wa sizo i zibisizwe ni kulumela kaza kufiwa kwa swanelo ye cwalo.

(5) Haiba kuli Kuta ya Sizo i hana kufa tumelano kakuya kakalulonyana ya (4) mi kakuya kamaikuto a katengo tumelano i swanela

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

kufiwa, katengo ka kona kuisa taba ku ya fa katulo mwahal'a maneku a sa lumelelani ya bulezwi za hae mwakalulonyana ya (6) kuli a fitise buiketelo, i li ya kona kufa tumelelo mwasibaka sa kuta ya Sizo haiba kuli u ikolwisize kuli Kuta ya Sizo i hana kufa tumelelo kanzila ye sa utwahali.

(6) Likwambuyu u tameha kubeya fasitulo mutu ya swanela kufa katulo mwahal'a maneku a mabeli a sa lumelelani kakuya kakalulonyana ya (5) i li mutu ya amuhezwi ki katengo ni Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba yeo, mi haiba ki katengo kapa Kuta ya Sizo kapa sibeli sa bona -

- (a) ba palelwa kufitisa buiketelo bwa bona kuLikwambuyu kuamana ni mutu ya lumwa-lumwa kapa kukulubelwa kubeiwa fasitulo mwahal'a mazazi a 30 kuzwa fo ba lemuselizwe ki Likwambuyu kaza libizo la mutu, keyala ya hae ni mayemo a hae kaza tuto; kapa
- (b) kanako ya bulalu ba sa fitisa kuhana mutu ya kulubelwa kubeiwa fasitulo se sicwalo;

Likwambuyu u kona kubeela kwatuko litokwahalo za kuamuhelwa ko kutsaluzizwe mwakalulonyana kubona feela taba ye cwalo i ama katengo kapa Kuta ya Sizo kapa sibeli sa zona, kaufela mo ku ta bela.

Kupo ya kufiwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela

31. (1) Kupo ya swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni mubu wa sizo i tameha kuezwa kamukwa wa sizo i tameha kuezwa kamukwa o lumelezwi kwakatengo ka sibaka sa mubu o bulelwa.

(2) Swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i kona kusafiwa kuamana ni kalulo ya mubu o mwamaata a mutu yo muñwi kakuya kaswanelo ya mubu wa sizo, haisi haiba mutu ya cwalo a lumela kutokolomoha swanelo ya hae kuamana ni mubu, kubona feela u lifiwa tifo ya lisinyehelo za kuzwa fateñi sina ka mwa lumelezi mutu ya cwalo mi kuba ni litukiso ze swanela za kumubatela maino a manca.

(3) Katengo ha ka koni, ku sina kamuhelo ye bile teñi kakuñola ye zwa kuLikwambuyu, kufa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni mubu ufi ni ufi -

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (a) o fitelela butuna bo bufeleleza bo bufilwe kuamana ni sebeliso ya mufuta o muñwi wa swanelo ye tokwahala; kapa
- (b) haiba kuli mukupi u lumelezwi kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni kalulo ye ñwi ya mubu o filwe kakuya kaMulao wo kapa u sweli mubu o muñwi wa sizo kakuya kaswanelo ye bulezwi za yona mwakalulo ya 35 (1), haisihaiba kulumelelwa kwa swanelo ye cwalo ku hanezwi kakuya kakalulo yeo.

(4) Pili ku si ka fiwa kale swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kakuya kakalulonyana ya (1) kuamana ni mubu o fumaneha kuli kaufela ona kapa kalulo ya ona i mwasibaka se situmusizwe kale kuba sibaka sa silelezo ya naheñi kakuya kakalulo 24 A ya Mulao wo Tomilwe ki Mubuso wa Sibaka sa Silelezo ya za Naheñi, 1975 (Mulao wo Tomilwe ki Mubuso wa No. ya 4 wa 1975), katengo ka tameha kukuteka milelo ya kamaiso ifi ni ifi ni sebeliso ya za naheñi ze lukisizwe ki katengonyana ka sibaka sa silelezo ka kana ni buikalabelo kuamana ni sibaka sa silelezo ya za naheñi, mi katengo ka kacwalo ha ka koni kufa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela haiba kuli musebezi o lelezwi mubu o cwalo u kulubelwa kusebeliswa kaswanelo ye ta bata kufelisa milibo ye lelezwi kamaiso ni sebeliso ye cwalo.

Likakalezo ze sebeliswa kwa swanelo ya kulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo feela

32. (1) Swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i konwa kufiwa feela ki katengo –

- (a) haiba kuli tifo kamukana ye amana ni swanelo yeo ni lizwelopili za mufuta ufi ni ufi ze ne ezizwe famubu o bulelwa li lifilwe kwa katengo;
- (b) haiba kuli silelezo i filwe kakutala i li kutabisa katengo kaza kulifiwa kwa masheleñi a bulezwi kanako ya kuñoliswa kwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela; kapa
- (c) haiba katengo ka lumelela masheleñi a cwalo kuli a lifiwe kalikalulo –kalulo kanzila ye ta lumelelanwa kayona mwahal'a katengo ni mutu ya fiwa swanelo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(2) Masheleñi kamukana a bulezwi za ona mwakalulonyana ya (1) a na ni kusinganyekwa kanzila ye swanela.

(3) swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i amiwa ki likakalezo ze ñwi ze konwa kutahiswa ki Likwambuyu kungelela lika kaufela kapa kuama ze konwa kuamuhelwa feela ki Likwambuyu kungelela lika kaufela kapa kuama ze konwa kuamuhelwa feela ki Likwambuyu kakuya kataba ye li teñi.

(4) Likakalezo ze bulezwi mwakalulonyana ya (3) li kona kungelela likakalezo ze talusa likezahalo mo muamuheli wa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela -

- (a) u tokwahala kuli a eze kuli mubu o bulelwa u tatubilwe, kakuiponela litifo yena muñi, pili kuñoliswa kwa swanelo ye cwalo mwalibizo la hae ku si ka petahala kale; kapa
- (b) u ta fiwa sibaka sa kutisa kuli mubu o bulelwa u tatubiwe kakuiponela litifo za teñi kaufela.

(5) Masheleñi a lifilwe kuamana ni palo kamukana ye bulezwi mwakalulonyana ya (1) a tameha kubeiwa sikwama se sitahisizwe mwatas'a mulao ufi ni ufi i li kuli a bone za zwelopili ya sikiliti.

Kuñoliswa kwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela

33. (1) Kakuya kakalulonyana ya (2), haiba kuli kupo ya swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i fiwa ki katengo, katengo ka tameha –

- (a) kubona kuli swanelo ye cwalo ya ñoliswa mwalibizo la mukupi kakuñolwa mwabuka ya mukoloko wa mabizo ye swanelo; ni
- (b) kufa mukupi liñolo la bupaki la kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i li kanzila ni mukwa o swanelo.

(2) Haiba kuli mubu o felwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela i filwe ni mubu o tatubilwe u supelizwe fasiswaniso sina kamo ku taluselizwe mwakalulo ya 1 ya Mulao wa kutatubwa kwa Mubu, 1993 (Mulao wa No. ya 33 wa 1993) ni kuli tumelano ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelano ye cwalo i fela ki nako ye fita falilimo ze lishumi

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

kapa kufitelela fo, kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela i tameha kuñoliswa kakuya kalikakalezo za Mulao wa Sisupo sa Simubuso se Sibonisa Kuñoliswa kwa Buluwi bwa Mubu, 1937 (Mulao wa No. 47 wa 1937).

Butelele bo bungwiya ki swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela

34. (1) kakuya kakalulonyana ya (2), swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela i kona kufelwa nako ye cwalo, i li ye sa fiteleli lilimo ze 99, kaufela mo ba ta lumelelanela ba katengo ni muamuheli wa swanelo ya mubu.

(2) Swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela ye filwe kanako ye fitelela lilimo ze lishumi ha i na kuba ye ya kamulao haisi haiba i lumelezwi ki Likwambuyu.

(3) Swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela i konwa kuncafazwa katumelanelo mwahal'a katengo ni ya sweli swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela, kono i tameha kulumelelwa ki Likwambuyu kakuya kataba ye amilwe kuyona mwakalulonyana ya (2).

Liswanelo ze li teñi za kuina famubu wa sizo

35. (1) Kakuya kakalulonyana ya (2), mutu kaufela ya na ni swanelo nakonyana feela pili Mulao wo u si ka kala kale kusebeza, i li wo ne si swanelo kakuya kamulao wa sizo, kuina famufuta ufi ni ufi wa mubu wa sizo, ha kuna taba kapa ne li kufiwa katuso ya maata a mufuta ufi ni ufi mwatas'a mulao ufi ni ufi kapa kanzila ifi ni ifi u kona kuzwelapili kuina famubu o cwalo kakuya kaswanelo yeo, kakulatelela litumelanelo ni likakalezo ze swana ni mwa na inezi famubu nakonyana feela pili Mulao wo u si ka kala kale kusebeza, kufitela –

- (a) swanelo ye cwalo i lumelelwa ni swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela i fiwa kumutu ya cwalo kuamana ni mubu kanako ya kamuhelo ya kufiwa ko kuezizwe kakuya kakalulonyana ya (7);
- (b) bupaki bwa mutu yo bwa kuli u na ni swanelo ya mubu o cwalo ha bu haniwa kanako ya kupo ye bulezwi mwakalulonyana (2);

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (c) mutu ya cwalo ha hana kapa kupalel wa kuamuhela mpo ya swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li ye ezizwe kakuya kakalulonyana ya (7);kapa
- (d) mubu o cwalo ha u kutela kwamubuso bakeñisa kakalezo ya kalulonyana ya (13).

(2) Kukala lizazi le ku tumuswa zibiso ki Likwambuyu, i kona kuba ze ngelezi libaka kaufela kapa kuamana ni sibaka se sibulezwi mwazibiso, mutu kaufela ya paka kuli u na ni swanelo ye amilwe mwakalulonyana ya (1) kuamana ni mubu o li teñi mwasibaka se siamiwa ki zibiso, u ta kupiwa kukupa kamukwa ni nzila ye swanela kwakatengo ka kalukela-

- (a) kuli a lumelelwe swanelo ye cwalo ni kufiwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i li ye li mwatas'a Mulao wo; mi
- (b) haiba kwa swanela ku li a lumelelwe kusialisa lukwakwa kapa makwakwa kaufela a li teñi famubu, haiba mukupi u tabela kusialisa lukwakwa kapa makwakwa a cwalo

(3) Kakuya kakalulo ya 37 kupo ye ya kakalulonyana ya (2) i swanela kuezwa mwahal'a lilimo ze

talu kuzwa lizazi le lizibisizwe kakuya kakalulonyana yeo, kono Likwambuyu u kona cwalo kuzibisa patalaza kuekezwa kwanako yeo kabutelele bwa nako ya ta singanyeka Likwambuyu.

(4) Zibiso ye ya kakalulonyana ya (2) kapa (3) i tameha kupatalazwa mwaPampili ya Mubuso ni kufiwa kanzila kaufela ya hupula Likwambuyu kuli i ta tusa.

- (5) Kupo ye ya kakalulonyana ya (2) i tameha kuyelela ni -
 - (a) bupaki kaufela bo buñozwi, haiba bu teñi, i li bwa kona kutahisa mukupi kutusa bupaki bwa hae;
 - (b) liñolo le lizwa kuMulena kapa Kuta ya Sizo ya sicaba sa sizo mo si fumaneha sibaka sa sizo sa mubu wo bulelwa, kakufa litaba ze tokwahala;
 - (c) litaba ze ñwi kaufela kapa bupaki bo buñozwi kaufela mo ka ta tokwela katengo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(6) Kanako ya kusinganyeka kaza kupo kakuya kakalulonyana ya (2) kwande a piho ya katengonyana ka patisiso ka kaya kakalulo ya 37 mwataba ya butokwa cwalo, katengo ka kona kueza lipatiso kapa kubuzaka ni kulelisana ni batu ba bacwalo sina kamo ka ta bonela kuba ni tuso i li kufumana buniti bo buamana ni bupaki bwa mukupi, kungelela –

- (a) lizazi ni mukwa mwa na fumanezi mukupi swanelo ye bulelwa;
- (b) haiba kuna ni mutu yo muñwi ya paka kuba ni swanelo kuamana ni mubu o bulezwi;
- (c) haiba sibaka sa mubu si zamaelela ni butuna bo buswanela mufuta mo si swanela kusebelisezwa sibaka sa mubu se siswelwi;
- (d) ko kuinzi miseto kapa linkonkwani za mubu;
- (e) haiba mubu u mwalukwakwa ni mufuta wa teñi, butuna ni lizazi la kuyahiwa kwa lukwakwa.

(7) Haiba katengo ka ikolwisisa kaza buniti bwa bupaki bwa swanelo ya mukupi, katengo ka tameha kakuñola -

- (a) kufa mukupi swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni mubu;
- (b) kufa kakutala likakalezo ze swanelwa kulatelelwa kuamana ni kufiwa kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela;
- (c) kufiwa nako , i si ke ya ba mwatasi a mazazi a 90 kuzwa lizazi leo mpo ye cwalo ne i filwe, mwahal'a nako ye swanelwa kuamuhelwa mpo, ni
- (d) kuzibisa mutu ya cwalo kuli haiba a hana mpo kapa u palelwa kuiamuhela mwahal'a nako ye filwe, ha sa tola a ba ni swanelo ya kupaka kuli mubu o bulelwa ki wa hae.

(8) Mutu kaufela ya hana kapa kupalelwa kuamuhela mpo ye ezizwe kakuya kakalulonyana ya (7) ha sa tola a ba ni swanelo ya kupaka kuli mubu o bulelwa ki wa hae, mi taba ye cwalo i ta tisa kuli mubu u kutele kwaMubuso kuli ku fiwe swanelo ifi ni ifi kakuya kaMulao wo.

(9) Haiba mukupi u kupile kakuya kakalulonyana ya (2) (b), kuli a lumelelwe kusialisa lukwakwa kapa makwakwa kaufela a li teñi famubu o bulelwa mi katengo ka ikolwisisa kuli -

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (a) lukwakwa kapa makwakwa ne a kile a yahiwa kakuya kalikakalezo za mulao ufi ni ufi kapa kakulumelelwa ki kamaiso ye swanela;
- (b) lukwakwa ha lu na kuba ni muisilingo kapa kuhanisa kusebelisa ni kuikola liswanelo za mafulisezo kwa limembala za sicaba sa sizo, mi
- (c) mi ha kuba ni kezahalo ya taba ye na ni mabaka a li teñi a utwahala a lumelela mukupi kusialisa lukwakwa kapa makwakwa a bulelwa,

katengo ka tameha kufa mukupi maata a kusialisa za teñi, kubona feela kuba ni likakalezo ze cwale kamo ka ta bonela kuli ki ze kona kutahisa tuso.

(10)Haiba kakuya kakupo ya mufuta ufi ni ufi o ya kakalulonyana ya (20, katengo kana ni maikuto -

(a) a kuli kuna ni bupaki bo bulwanisana kuamana ni mubu; kapa

(b) kuli kuna ni mabaka a li teñi a kusaikolwisisa kaza buniti bwa bupaki bwa mukupi;

ka na ni kutisa kuli ku be ni mukopano wa kufumana buniti bwa taba kakulatelela nzila ye swanela ya kutatulula taba, mi ka kona kuezwa buiketo bo bucwalo kuamana ni bupaki kamo ka bonela kuli ki yona niti.

(11)Ku sina sishweka kuamana ni maata a filwe ki kalulonyana ya (10), buiketelo bo bungiwa kakuya kakalulonyana yeo bu kona kungelela -

(a) kutiiseza bupaki

(b) kakuya kakalulonyana ya (12), kuhanwa kwa bupaki;

(c) kutiisezwa kwa bupaki bo bukona kunyakisiswa kwa mufuta ufi ni ufi kamo ka kona kusinganyekela katengo, kungelela kunyakisisa ko kuama sibaka kapa sibaka ko kufumaneha miseto ya mubu haiba kuli katengo ka singanyeka kuli sibaka sa mubu si fitelela butuna bo bubulezwi kapa kuli sibaka ko kuinzi miseto ha ki sa niti.

(12)Haiba kuli katengo ha ka ikolwisisa kaza buniti bwa bupaki bwa mukupi kaza swanelo ye bulelwa, ha ka si ka tameha kuhana bupaki bo bucwalo kono mwasibaka sa cwalo ka kona kufa ya fa bupaki bwa buluwi swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kakuya kaMulao wo kapa i kona kuamana ni siemba sa mubu i li seo si amiwa ki bupaki bwa mukupi kapa kalulo ya teñi kapa kuamana ni siemba sifi ni sifi sa mubu kakuya kamo ka ta singanyekela katengo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(13) Haisihaiba Likwambuyu kamabaka a tiile u bonisa nzila ye fiwi ye konwa kungiwa, ha kuna mutu ni yo mukana, kanako ya kufela kwa nako ye lumelezwi ya kufitisa likupo kakuya kakalulonyana ya (3), ya ta ba ni tukelo ya kukupa kulumelelwa kwa tukelo ya kukupa kulumelelwa kwa swanelo ifi ni ifi ye amilwe za yona mwakalulonyana ya (1) ni kufiwa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela i li ye li mwatasi a Mulao wo, i li kanako yeo –

- (a) mutu ya sweli mubu u ta ngiwa kuli sa tokolomohile kapa kutuhela kupaka kuli mubu ki wa hae ,mi
- (b) mubu o cwalo u ta kutela kwaMubuso mi u ta be u bile teñi ku za kufelwa swanelo ya mubu kakuya kaMulao wo.

Kufeliswa kwa swanelo ya kulumelelwa kaMulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela.

36. Kakuekeza kwamabaka a kufeliswa ko kufilwe mwasisupo sa simubuso se sibonisa buluwi bwa mubu kakulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela, swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela i konwa kufeliswa ki katengo haiba ya sweli kulumelelwa kamulao kufitela tumelanelo ye cwalo i fela a palelwa kulatelela litokwahalo kapa kukumalela kuza hanisiwa kaufela ze limbekilwe ki mulao kaufela o amana ni kusebeliswa kwa mubu o amiwa ki swanelo yeo.

**KAUHANYO YA V
ZA KAMITI****Patisiso ya makalelo ye amana ni kuamenena kapa kupaka za liswanelo ze li teñi**

37. (1) Likwambuyu, kakulelisana ni katengo u kona kubupela katengo kao katengonyana ka patisiso, ka kana ni limembala zeo a kona kubeya Likwambuyu, -

- (a) kuzamaisa lipatisiso za makalelo ze amilwe za teñi mwakalulonyana ya (2); ni
- (b) kubiha kwakatengo kutuhafo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(2) Kwande a likalulo za 28 ni 35 ni nako ye lumelezwi likupo ze bulezwi mwakalulonyana ya (2) ya sibeli sa likalulo zeo, haiba kuli katengo ha ka si ka singanyeka kaza kupo kuamana ni mubu o yahilwe kuona, kusebeliswa kapa mwendi o zamaiswa ki mutu ni kubeiwa mwalukwakwa, ha kuna taba kapa ne ku kile kwa fitiswa kupo, katengo kanako ifi ni ifi ka kona kulaela katengonyana ka patisiso ka kaamilwe kukona mwakalulonyana ya (1) kuli ka eze patisiso ya makalelo i li kuli ku fumanehe likezahalo ze amana ni -

- (a) kuyaha teñi, kusebelisa ni kuzamaiswa kwa mubu ki mutu yo;
- (b) kuba teñi kwa lukwakwa fasibaka sa mubu, ni
- (c) taba ye ñwi kaufela i li yeo katengo kasibili ka kona kubatisisa kakuya ka ye ñwi ya likalulo zeo kapa ye konwa kuboniswa ki katengo.

(3) Mutu ya ketilwe ki Likwambuyu kuba muinasitulo wa katengonyana ka patisiso u tameha kufa ni haiba mazazi a 30 a temuso kumutu ya amiwa ki patisiso ya makalelo ye ta be i bile teñi, kumuzibisa -

- (a) kaza nako ni sibaka ko i ta yo bela patisiso ya makalelo,
- (b) kuli wa tokwahala kuli a to ba teñi kwapatisiso ya makalelo i li kuli a to buzakiwa lipuzo kalika ze bulezwi mwakalulonyana ya (2) ni
- (c) kuli buka kaufela kapa bupaki bo buñozwi ze amana ni taba ya patisiso ya makalelo i li ya tabela kufa kwakatengonyana ka patisiso i tameha kutahiswa kanako ya yo iponahaza fapil'a katengonyana kao.

(4) Kuamana ni za patisiso ya makalelo-

- (a) muinasitulo wa katengonyana ka patisiso u kona kubiza Mulena kapa baeteleli ba bañwi ba sizo ba sicaba sa sizo se siipondile mwataba ye ni mutu ufi ni ufi i li ya lumelwa kuli u kona kufa litaba kuamana ni taba ya patisiso ya makalelo kapa u na ni se siñwi se sili mwapabalelo ya hae, buka kapa bupaki bo buñozwi i li ze amana ni taba, kutaha fapil'a katengonyana ka patisiso kanako ni sibaka ze filwe kakutaha mwapizo i li ze ka to buzwa kapa kutahisa buka yeo kapa bupaki bo buñozwi;

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(b) katengonyana ka kona kubuza mutu ya taha fapil'a kona kakuitama kaluci kapa kuikonka ko kuzamaiswa ki muinasitulo, ni kutatubiwa kapa kusialiswa kuli a tatubiwe nako ye taha kapa kukiyela libuka kapa bupaki bo bucwalo bo buñozwi mwasibaka se sisepahala kubona feela mutu ya cwalo u fiwa pampilinyana ya bupaki mi u lumelezwi kuezwa kopi kapa kusialisa kopi ya buka kapa bupaki bo buñozwi.

(5) Zibiso ye amilwe za yona mwakalulonyana ya (3) ni pizo ye amilwe kuyona mwakalulonyana ya (4) itameha kunyatelwa ki muinasitulo wa katengonyana ka patisiso ni kufiwa kanzila ye swanela.

(6) Mutu ya bizizwe kakuya kalulonyana ya (4) u ngiwa kuba ni mulatu haiba -

(a) ku sina mabaka a utwahala u palelwa kutaha fapil'a katengonyana ka patisiso kanako ni sibaka se siñozwi mwapizo kapa kusiala inge a li teñi kufitela a fiwa sibaka sa kusataha ki muinasitulo mwalinako za kwapata;

(b) kanako ya hae ya kutaha fapil'a katengonyana ka patisiso u hana kuikonka kapa kuitama kaluci ha kupilwe kuezwa cwalo ki muinasitulo;

(c) ha sa ikonkile kapa kuitama kaluci;

(i) u palelwa kualaba kaswanelo lipuzo kaufela za buzwa kakuya kamulao;

(ii) u palelwa kutahisa buka, bupaki bo buñozwi kapa se siñwi kaufela sa na ni sona kapa se siinzi mwapabalelo kapa kamaiso ya hae i li sa na bulelezwi kuli a tise;

(iii) u fa bupaki bwa buhata inge a ziba kuli ki buhata kapa a sa zibi kapa kulumela kuli ki niti,

mi mutu ya fumanehile kuba ni mulatu wo cwalo u swanela kufiwa tifo ye sa fiteleli N\$ 1000- kapa kupika tolongo ya nako ye sa fiteleli likweli ze 3.

(7) Haiba kwamafelelezo a patisiso ya makalelo katengonyana ka patisiso ka fumana kuli ki kwa butokwa kuli katengo kutuha nako yeo kana ni

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

kuhupula se siñwi kaza bupaki bwa mutu kuamana ni za mubu o bulelwa kapa tukelo ya hae ya lukwakwa lo lu famubu, mi katengonyana ka patisiso ka tameha kulaela mutu ya cwalo kulukisa kaswanelo ni kufa kupo ya hae kumuinasiwalo wa katengonyana, kakuya kakalulo ya 28 (2) kapa 35 (2), kaufela mo ku ta bela, kuamana ni mubu ni lukwakwa i li mayemo a kulumela kwakatengo.

(8) Haiba mutu yo lipatisiso za makalelo li eziwa bakeñisa hae-

- (a) a palelwa kuba teñi famukopano wa patisiso; kapa
- (b) a palelwa kulatelela litaelo za katengonyana ka patisiso kakuya kakalulonyana ya (7),
- (c) katengonyana ka patisiso ka tameha kubulela taba ye cwalo mwapiho ya kona ye ya kwakatengo.

(9) Haiba kuli katengonyana ka patisiso ka bihela katengo kaza kupalelwa kwa mufuta ufi ni ufi ko kuezizwe ki mutu sina mo ku singanyekezwi mwakalulonyana ya (8), katengo ka kona kakuñola temuso ye fiwa kumutu yo kanzila ye swanela-

- (a) kumubulelela kaza piho ya katengonyana ka patisiso kuamana ni za bufokoli bwa hae;
- (b) kumulaela kuli a latelela litokwahalo kaufela sina kamo ka ta beela katengo mwatemuso kuamana ni bufokoli bwa hae, taba ye cwalo i na ni kuezizwa mwahal'a nako ye filwe mwatemuso; ni
- (c) kumuzibisa kaza likakalezo za kalulonyana ya (10).

(10)Haiba kuli mutu ku sina mabaka a utwahala u palelwa kulatelela litokwahalo ze talusizwe mwatemuso ye bulezwi za yona mwakalulonyana ya (19), katengo ka kona kutumusa kuli mutu a amuhiwe liswanelo za bupaki bwa buluwi kuamana ni mubu o bulelwa.

(11)Mutu ya tumusizwe kuli u amuhilwe swanelo ya bupaki bwa buluwi kakuya kakalulonyana ya (10) –

- (a) ha si ka lumelwa kueza kupo kakuya kakalulo ya 28 (2) kapa 35 (2) kuamana ni mubu o bulelwa; ni
- (b) kuli ha sa na swanelo ya bupaki kuamana ni mubu kapa kuyahwa kwa nto ifi ni ifi famubu,

kwande a kuli nako ya kufitisa likupo kakuya ka ye ñwi ya likalulo zeo se i felile.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****Kucincwa kwa liswanelo**

38. Kakuya kakusaamiwa ko kucwalo sina kamo ku kona kotalusezwa, kapa haisihaiba kuna ni likakalezo ze amana ni swanelo ya mubu wa sizo kapa swanelo ya kulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kakuya kaMulao wo li filwe, kwande a cwalo -

- (a) swanelo ya mubu wa sizo i konwa kucincwa feela katumelelano ya kuñola ye zwa kuMulena kapa Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye;
- (b) swanelo ya kulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela i konwa kucincwa feela katumelelano ya kuñola ye zwa kwakatengo ka kabulelwa.

Buipilezo

39. (1) Mutu kaufela ya nyemisizwe ki katulo ye ngilwe ki Mulena kapa ya Kuta ya Sizo kapa katengo kafi ni kafi ka ka mwatas'a Mulao wo, u kona kutahisa buipilezo kanzila ye swanela kuamana ni katulo ye ngilwe ni kuisa kwakatengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe ki Likwambuyu kuamana ni buipilezo bo bubulezwi.

(2) Katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe ka na ni kuba ni palo ya batu ba kona kuketa Likwambuyu, i li batu ba batameha kuba ni zibo ye swanela ni bucaziba kuli ba kone kusinganyeka za buipilezo bo bubulelwa.

(3) Haiba kuli batu ba babeli kapa kufitelela ba ketiwa kakuya kakalulonyana ya (2), Likwambuyu u tameha kusupa a li muñwi kukona kuba muinasitulo wa katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe.

(4) Limembala kaufela za katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe ki ba baeza palo ye swanela kuli mukopano wa katengo ka baatuli ba baketilwe u tateke.

(5) Haiba katengo ka baatuli ba baketilwe ki ka palo ye fitelela membala a li muñwi –

- (a) katulo ye ngilwe ki limembala ze ñata i ta ba yona katulo ya katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe, mi
- (b) muinasitulo wa katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe u na ni keto ye tatulula kañi kapa kulikanelela kukeza faketo ye simuluhile fangambolo haiba kuli ku bile ni kulikanelela kwa keto.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

(6) Katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe ka kona –
kutiiseza, kubeela kwatuko kapa kucinca katulo ye ngilwe i li kalulo ye tizize
kuli ku be ni buipilezo;
kueza taelo ya mufuta ufi ni ufi kuamana ni za teñi kaufela mo ka ta bonela kuli
ki mo ku swanehelela.

(7) Membala wa katengo ka buipilezo ka baatuli ba baketilwe yo i si
mubeleki wa Sebelezo ya Sicaba u tameha kulifiwa kwamasheleñi a beezwi
kwatuko ki Ndu ya Milao i li a amana ni lituwelo kapa makaba-silabo kaufela
mwa ta bonela Likwambuyu kaswalisano ni Likwambuyu wa Sikwama sa
Lukau.

Kulifela sinyehelo ye bile teñi bakeñisa zwelopili ye ezizwe

40. (1) Ha kuna mutu –

- (a) ya na ni swanelo ya mufuta ufi ni ufi ya kuli Mulena, Kuta ya Sizo
katengo kapa Mubuso kuli u mu life sinyehelo ye bile teñi bakeñisa
sa zwelopili ya ezize kapa ye ezizwe ki mutu yo muñwi famubu
bakeñisa kuli mutu ya cwalo u na ni swanelo ya mubu wa sizo kapa
swanelo ya kulumelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela
kakuya kaMulao wo, kungelela cwalo swanelo ye bulezwi
mwakalulo ya 28 (1) kapa 35 (1); kapa
- (b) ya kona kuzwisa kapa kutisa kuli ku zwiswe sika famubu o cwalo,
kapa kusinya kapa kuondonganya kapa kutisa kuli sika si sinyehe
kapa kuondonganywa famubu o cwalo, zwelopili ifi ni ifi ye ezizwe
nako ya siya kapa kuhupula kusiya mubu, ha kuna taba kapa
zwelopili ye cwalo ne i ezizwe ki mutu ya cwalo kapa mutu yo
muñwi, kono katengo ka kaamiwa ki taba yeo, kasumulaho a
kulelisana ni Likwambuyu, ka kona kufa tumelelo ya kuzwiswa kwa
zwelopili ye cwalo.

(2) Kalulonyana ya (1) i si ke ya taluswa kuli i hanisa ya sweli swanelo
ya mubu wa sizo kapa ya sweli swanelo ya kulumelwa kamulao kufitela
tumelelano ye cwalo i fela i li ya bata kutahisa muhupulo wa kucinceza
swanelo ya hae ya mubu wa sizo kapa swanelo ya kulumelwa kamulao
kufitela tumelelano ye cwalo i fela kumutu yo muñwi kakuya kalikakalezo za

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

mulao wo kuli a amuhela tifo ye lifelwa lisinyehelo ze bile teñi bakeñisa zwelopili ye ne ezizwe ki mutu fahalimu a mubu o bulelwa, kakuya katumelelano ye fitilwe kuyona mwahal'a mutu ya sweli swanelo ni mutu yo muñwi.

(3) Kwande a Kalulonyana ya (1), mi sihulu haiba tifo ye lifelwa lisinyehelo ze bile teñi lifilwe kakuya kalikezahalo ze bulezwi mwakalunyana ya (2) kapa kakuya kakalulonyana ya (4), Likwambuyu, kasamulaho a kulelisana ni katengo ka kaamiwa ki taba ye, wa kona kulifa mutu ya felezwi ki swanelo kuamana zwelopili ye swanela ye ne kile ya eziwa ki mutu yo fahalimu a mubu o bulelwa kanako ya kufeliswa kwa swanelo ya mubu wa sizo kapa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela.

(4) Haiba –

- (a) swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela, i feliswa kuamana ni mubu fo kuezizwe zwelopili ya mufuta ufi ni ufi i li ye ne kile ya eziwa ki ya sweli swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fele, mwahal'a nako ya na sweli swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela nako ye cwalo i fela;
- (b) ni yo muñwi a be ni swanelo ye ñwi ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni mubu, mutu ya cwalo u tokwa ki katengo kakuya kakalulo ya 32 (1) kuli a life kaufela se sita hupulwa ki katengo kuamana ni zwelopili ye cwalo ye ne kile ya ezwa,

katengo ka tameha, kuamana ni masheleñi a fumanehile ku za kuzwisezwapili kwa sibaka, kuli tifo ye lifelwa lisinyehelo ze bile teñi ku ya na sweli swanelo kakulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela, palo ya masheleñi kaufela mo ku ta singanyekelwa kakuya kakalulonyana ya (5), haisihaiba taba ya tifo ye lifelwa lisinyehelo ze kile za ba teñi se i lifilwe kale ku ya na sweli swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kakuya kakalulonyana ya (3).

(5) Palo ya masheleñi a tifo ye lifelwa lisinyehelo ze kile za ba teñi i li a lifiwa kumutu kakuya kakalulonyana ya (3) kapa (4) a tameha kusinganyekwa katumelelano mwahal'a katengo ka kaamiwa ki taba ye ni

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

mutu ya cwalo, kono inge i li kakulumelelwa ki Likwambuyu, ha ku pala tumelelano ye cwalo kapa kulumelelwa ki Likwambuyu, i ta eziwa ki ya fa katulo mwahal'a maneku a sa lumelelani i li kakuya kalikakalezo za Mulao wa Katulo mwaHal'a Maneku a sa Lumelelani, 1965 (Mulao wa No. ya 42 wa 1965).

(6) Tifo ye lifelwa lisinyehelo ze kile za ba teñi i li ze lifiwa kumutu kakuya kakalulonyana ya (3) li tameha kulifiwa kamasheleñi a beezwi kwatuko ki Ndu ya Milao bakeñisa taba ye.

(7) Haiba kuli tifo ye lifelwa lisinyehelo ze kile za ba teñi kuamana ni zwelopili ifi ni ifi i lifilwe kwaMasheleñi a Lukau Iwa Mubuso kakuya kakalulonyana ya (3), ni kuama cwalo ku ya ka latelela kufiwa swanelo ya mubu wa sizo kapa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i fela kuamana ni mubu o bulelwa, muamuheli u tokwahala kulifa, mi u lifa kwakatengo kakuya kamo ka ta singanyekela kaufela kuamana ni zwelopili ye ne kile ya ezwa, mi katengo kasamulaho a kuamuhela masheleñi a cwalo ka tameha kukutiseza masheleñi mwaSikwama sa Lukau Iwa Mubuso i li masheleñi a likana ni palo ye kile ya lifiwa kuamana ni tifo ye lifelwa lisinyehelo ze kile za ba teñi kuamana ni zwelopili kapa, haiba masheleñi a amuhezwi i li a na singanyekilwe ki katengo ki a manyinyani, masheleñi, a manyinyani cwalo a konwa kulumelelwa ki Likwambuyu katumelelo ya Likwambuyu wa Sikwama sa Lukau.

Kutatuba mubu wa sizo

41. (1) Katengo ka kona kutisa kuli mubu wa sizo o inzi mwasikiliti sa kona u kone kutatubiwa mi siswaniso ni mapa i na ni kulukiswa kuamana ni sibaka se sitatubilwe, kono taba ye cwalo i na ni kuezwiwa kakukala pili kuamuhelwa ki Likwambuyu, kono inge i li kakuya kakalulonyana ya (2).

(2) Kutatubiwa kwa sibaka sifi ni sifi sa mubu ni kuitukisezwa kwa siswaniso ni mapa kabukuswani kakuya kakalulonyana ya (1), i tameha kuezwiwa kakuya kamapa ye bonisizwe hande i li nto ye tameha kuezwa ki katengo kakuitukiseza hande kaswalisano ni Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye.

(3) Haiba sibaka se silukela kutatubiwa ki sa likalulo za mubu ze ikemezi i li mo kuinzi kapa kusebeliswa ki batu ba mwatas'a swanelo ya mubu wa sizo kapa swanelo ya kulumelelwa kamulao kufitela tumelelano ye cwalo i

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

fela i li ye filwe mwatas'a Mulao wo, kungelela cwalo swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28 (1) kapa 35 (1), katengo ka kona kutisa kuli licinceho ze cwalo li kale kusebeza kakuya kamo li beezwi likalulo za mubu o muñwi ni o muñwi, kaufela mo ku ta fumanehela kuli kwa swanela kakuya kamo kulukiselizwe mo i inezi mapa ya teñi kanzila ye swanela katumelelo ya Kuta ya Sizo ye amiwa ki taba ye ni mutu ufi ni ufi ya ta amiwa ki taba ye swana.

Ha kuna ze lumelezwi kulifela swanelo ya mubu wa sizo

42. (1) Haisihaiba, ki ku ze amiwa ki tifo ye lifelwa lisinyehelo ze bile teñi kuamana ni zwelopili ifi ni ifi ye kile ya ba teñi i li ze lifelwa kakuya ka likezahalo ze singanyekilwe mwakalulo 40, ha kuna kuhupulwa kwa litifo za mufuta ufi kapa ufi, ha kuna taba kapa ki masheleñi kapa ki libyana kapa mupuzo o muñwi o bonisa kuikolwa kwa sifumu, ye ta lifiwa, kutahiswa, kapa kufiwa kapa kupaka kuli ki ya mutu ufi kapa ufi kuli ki tifo ye lifelwa lisinyehelo ze kile za ba teñi kuamana ni kufiwa kwa mubu ufi ni ufi wa swanelo ya sizo kakuya kaMulao wo.

(2) Kalulonyana ya (1) ha i ami tifo ifi ni ifi, teko kapa masheleñi a lumelezwi kulifiwa kuamana ni kupo ya mufuta ufi kapa ufi kapa kufiwa kwa mufuta ufi ni ufi wa liñolo la bupaki kapa bupaki bo buñozwi kapa kuamana ni mufuta ufi ni ufi o muñwi wa se siswanela kuezwa kakuya ni Mulao wo.

Kuyaha /kuina fasibaka sa mubu wa sizo isi kamulao

43. (1) Ha kuna mutu ya swanela kuina kapa kusebelisa mubu ufi ni ufi wa sizo kuamana ni mukwa ufi ni ufi kufita mukwa o i kupezwi swanelo kakuya kalikakalezo za Mulao wo, kungelela swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28 (1) kapa 35 (1).

(2) Mulena kapa Kuta ya Sizo kapa katengo ka kaamiwa ki taba ye ka kona kukala kapa kunga muhato wo lumelelwa kamulao kuzwisa mutu kaufela ya yahile kapa kuina famubu ufi ni ufi wa sizo kakulwanisana ni kalulonyana (1).

Makwakwa

44. (1) Mutu kaufela yo kwande a tumelelo ye lumelezwi kakuya kaMulao wo, ni kakulatelela kusaamiwa kapa kukungulelwa kwatuko ko kucwalo sina kamo ku tokwahalela kaufela –

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (a) u yaha kapa u tisa kuli ku yahiwe lukwakwa lwa mufuta ufi ni ufi famubu ufi ni ufi wa sizo; kapa
- (b) kuba mutu ya amilwe za hae mwakalulo ya 28 (1) kapa 35 (1), u sialisa lukwakwa lwa mufuta ufi ni ufi mwamubu ufi ni ufi wa sizo kasumulaho a kufela kwanako ya mazazi a 30 kuzwa fa kupezi kulumelelwa ko kucwalo kakuya kakalulo ya 28 (2) (b) kapa 35 (2) (b) mi u hanezwi,

u ngiwa kuba ni mafosisa mi ha atuzwi u lukela kulifa tifo ye sa fiteleli N\$4000 kapa kupika tolongo ya nako ye sa fiteleli silimo si li siñwi kapa sibeli sa zona i li tifo ye cwalo ni tolongo ye cwalo.

(2) Haiba kuli mafosisa a atulezwi mutu kakuya kakalulonyana ya (1) a zwelapili kuzwa fa atulezwi, mutu ya cwalo u na ni mulatu wa mafosisa a mañwi mi ha atuzwi u swanela tifo ye sa fiteleli N\$50 kazazi ni zazi mwa zwelapili kufoseza.

(3) Haiba kuli lukwakwa lwa mufuta ufi ni ufi lu fumaneha famubu ufi ni ufi wa sizo kakulwanisana ni kalulonyana ya (1), Mulena kapa Kuta ya Sizo kapa katengo ka kaamiwa ki taba ye cwalo, kakuya ka ze swanelwa kulatelelwa, ba na ni kutahisa kuli lukwakwa lu zwisiwe ni kusebelisa lika kaufela ze ne sebelisizwe kuyaha lukwakwa kanzila ye lumelezwi.

(4) Lisinyehelo kaufela ze fumanwi kuamana ni kuzwiswa kwa lukwakwa kakuya kakalulonyana ya (3) li konwa kufumaniwa kumutu ya yahile lukwakwa kapa ya siyalisize lukwakwa kakulwanisana ni kalulonyana ya (1).

Milao

- 45.** (1) Likwambuyu u kona kupanga milao ye amana ni –
- (a) taba kaufela i li yeo kakuya kaMulao wo i tokwahala kapa i lumelelwa kuli i sebeliswe;
 - (b) mukwa o swanelwa kulatelelwa ha ku ezwa lipatisiso ki ba katengo i li kalibaka la kutalima za kupo kakuya kaMulao wo, ku ngelela kubiziwa kwa lipaki;
 - (c) litifo ze lifelwa kupo ifi ni ifi kapa kufiwa kwa liñolo la mufuta ufi ni ufi la bupaki kapa bupaki bo buñwi bo buñozwi kakuya kaMulao wo;

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (d) mukwa o swanel wa kulatelelwa ha ku ngiwa muhato wa kulumela taba ku ya fa muhato wa kulumela taba ku ya fa katulo mwahal'a maneku a sa lumelelani kakuya kakalulo ya 30 (5);
 - (e) mukwa o swanelwa kulatelelwa ha ku fitiswa likupo za sizo ni likezahalo mo ku sa tokwahala kulumelelwa ko kucwalo;
 - (f) mukwa o swanelwa kulatelelwa ni nako ya kufitisa buipilezo kakuya kakalulo 39 ni tifo ye swanelwa kulifiwa kazeo;
 - (g) litaba ze ama mikwakwa, makwakwa, makwakwa mo ku beiwa likomu ze swelwi, milapo ya mezi, likota ni sebeliso ya mezi, mabumbu, lizupa ni macwe a mubu wa sizo;
 - (h) likakalezo, kukeza falikakalezo ze beilwe kapa ze ya kamilao ifi ni ifi ye miñwi, i li mo ku konwa kuezezwa za kubatwa za milafo kapa kukala kuyepa mikoti mwamubu wa sizo;
 - (i) kulwanisa ni silelezo ya kukukuluka kapa kuyepeha kwa mubu, silelezo ya limbule za mafulisezo ni kukusufaza kwa palo ya limunanu ni kuzamaisa hande mafulisezo a limunanu;
 - (j) kulifiwa kwa tifo ye lifelwa lisinyehelo ze kile za ba teñi kumutu ya amuhilwe liswanelo za kuyaha ni kuina kapa kusebelisa mubu wa sizo, i li ze ne filwe kapa kufumanwa kakuya kaMulao wo, kungelela swanelo ye amilwe kuyona mwakalulo ya 28 (1) kapa 35 (1), i li ze felisizwe bakeñisa kungiwa kwa mubu ufi ni ufi o fumanaha mwasibaka sa mubu wa sizo kalibaka la kuli kueziwa cwalo bakeñisa tato ya sicaba kakuya kaMulao wo; ni
 - (k) taba ifi ni ifi kaufela ya ta fumana Likwambuyu kuli ya swanela kapa kukona kutusa kuli Mulao wo u kone kusebeza ni za kamaiso ya teñi.
- (2) Milao ye pangilwe mwatas'a kalulonyana ya (1) i konwa
- (a) kutumuswa kuli i kona feela kusebeza kwasibaka kapa libaka ze ketilwe kapa kakuya kamufuta kapa mifuta ye ketilwe ya mayemo a batu mi milao ye shutana i konwa kuezwa kuamana ni libaka ze shutana–shutana kapa mifuta-futa ya mayemo a batu;

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

- (b) likoto ze swanela za kutula kapa kupalelwa kulatelela likakalezo za teñi, ki ze sa fiteleli tifo ya N\$4000 kapa kupika tolongo kanako ye sa fiteleli silimo si lisiñwi, kapa sibeli i li tifo ye cwalo ni kupika tolongo ko kucwalo.

Kucincwa/kufeliswa kwa milao

46. Milao ye bulezwi ku za Kueza 2 za Mulao wo ya feliswa kapa kucincwa kakuya kamo ku fezwi mwamukoloko wa bulalu wa kalulo ya za Kueza zeo.

Toho ya taba ye kusufalizwe ni kutatekiwa

47. (1) Mulao wo u bizwa kuli ki Mulao wa Kucincwa kwa Mubu wa Sizo, 2002 mi u ta kala kusebeza kalizazi le lisinganyekilwe ki Likwambuyu kazibiso mwaPampili ya Mubuso.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****MULAO WA KUCINCWA KWA MUBU WA SIZO, 2002****ZA KUEZA 1****KUTALUSWA KWA SIBAKA SA MUBU WA SIZO****SIBAKA SA KAOKO***Sibaka sa 1*

Kuzwa fasibaka fo mamita a + 100 600 y-a kopanya mubamba o fa L0 22/13-
i li mo mukwa wa lipatisiso za tirigonomitali (lipalo ze amana ni kuswana ko
ku mwahal'a liñokolwa ni maneku a liñokolwatalu) li pumahanya fahal'a
Nuka ya Kunene; kutuhafo u liba upa kulatelela fo ku bulezwi kuliba fasibaka
fo u yo pumahanya longitudi (mayemo kapa butelele bwa kuzwa famubamba
wa kuikupulela kuya upa kapa kukuta wiko wa lifasi) ya meridieni (mubamba
wa kuikupulela o zwa Musumo wa Mutulo kuya Musumo wa Mboela, i li o
lalilwe famapa kutusa kubonisa fo si fumaneha sibaka) 14 E 00'00" Upa;
kutuhafo u liba mboela-upa kulatelela mubamba o sa minyauki kuliba sibaka
fo longitudi (mayemo kapa butelele bwa kuzwa famubamba wa kuikupulela
kuya upa kapa kukuta wiko wa lifasi) ya maridieni (mubamba wa kuikupulela
o zwa Musumo wa Mutulo kuya Musumo wa Mboela, i li o lalilwe famapa
kutusa kubonisa fo si fumaneha sibaka) 14E 32'00" Upa u yo pumahanya
latitudi ye bapani ni yona ya u (mayemo kapa butelele famubamba wa
kuikupulela o fahal'a lifasi kuya mutulo kapa kukuta mboela wa lifasi) 18 E
30'00" Mboela, kutuhafo u latelela mubamba o namalalile kuliba
ñokolwa/kona ya sikonkwani sa mboela-upa sa Sasana ya Omatambo Maowe
740; kutuhafo ki mboela-upa kulatelela mubamba o namalalile kuliba siba sa
mezi sa Onaiso; kutuhafo u liba mboela-wiko kulatelela mubamba o
namalalile kuliba sibaka fo ku kopanela museto wa wiko wa mukwakwa o
beezwi kwatuko wa Mukwakwa o Mutuna 67 ni museto wa mutulo wa famu
ya Kowares 276; kutuhafo u liba mboela-upa kulatelela museto wa wiko wa
mukwakwa o beezwi kwatuko o bulezwi kuyo fita sibaka fo u yo pumahanyeza
museto wa mutulo wa Butuna bo Busiezi bwa Tevrede 643, Kutuhafo
onacwalo feela kuliba wiko ni mboela kulatelela miseto ya mafamu

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

a latelela i li kulikungula kuli a si ke a ba kalulo ya sibaka se: Butuna bo Busiezi bwa Tevere 643, Westend 642, Marenphil 641, De Ville 638, Kalulo 1 ni Butuna bo Busiezi bwa Kamdescha 624 ni Famu 621, kuliba sibaka sa fahal'a Nuka ya Ombonde fo i kopanela ni museto wa mutulo-wiko wa famu ye bulezwi mafelelezo (i bata i ba mihato(mita) ye 200 kuzwa kwasikonkwani sa ñokolwa/kona ya malikelelo hahulu); kutuhafo onacwalo feela kuliba mutulo wiko kuliba fahal'a Nuka ya Ombonde ye bulezwi kuyo fita famaalo a yona ni Nuka ya Hoenib; kutuhafo onacwalo feela kuliba mutulo-wiko fahal'a Nuka ya Hoanib kuliba sibaka fo u yo pumahanyeza museto wa mboela-upa wa Sefontein 207; kutuhafo u liba mboela-wiko fahal'a Nuka ya Hoanib kuyo fita fasibaka fo u yo pumahanyeza longitudi ya meridieni 13E 07' 02" Upa; kutuhafo u liba mutulo kulatelela meridieni ye bulezwi kuliba sibaka fo u yo pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 19E 21'57" Mboela famunanga wa mutulo wa Nuka ya Hoanib; kutuhafo u liba mboela-wiko ni kuya cwalo ni munanga wo bulezwi kuyo fita fasibaka ha u pumahanya mihato ye eza -5 300y kulumelelana ni mubamba o fa L0 22/13 -mukwa patisiso ya tirigonometoli; kutuhafo u liba mutulo wiko mwamubamba o namalalile kuliba sibaka sa mihato ye eza +92 200 y kulumelelana ni mubamba wa mukwa o bulezwi i li fo u yo pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 18 E00'00" Mboela; kutuhafo u liba mwamubamba o namalalile kuyo fita fasibaka sa mihato ya +100 600y- kulumelelana ni mubamba wa mukwa o bulezwi i li fo u yo pumahanyeza fahal'a Nuka ya Kunene, sibaka sa makalelo.

Sibaka sa 2

Kuzwa fasibaka sa fahal'a Nuka ya Kunene fo i kopanela ni mubamba wa mukulela wa Liwate la Atlantic, kutuhafo u liba Upa kulatelela fahal'a nuka ye bulezwi kuliba fasibaka fo u yo pumahanyeza mihato + 100 600 y kulumelelana ni mubamba o fa L0 22/13 mukwa wa patisiso ya tirigonometoli; kutuhafo u ya mwamubamba o namalalile kuliba sibaka fo mihato ye eza + 92 200 y - kulumelelana ni mubamba wa mukwa o bulezwi i li fo u yo pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 18E 00' 00" Mboela ; kutuhafo u ya mwamubamba o namalalile kuliba sibaka fo munanga wa mutulo wa Nuka ya Hoanib u yo pumahanyeza mihato ye - 5 300 y - kulumelelana ni mubamba wa mukwa o bulezwi; kutuhafo u liba mboela-wiko kulatelela munanga wa mutulo wo bulezwi kuliba sibaka fo u yo pumahanyeza longitudi ya meridieni 13E Upa; kutuhafo u liba mboela-wiko mwamubamba o namalalile

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

kuliba sibaka koo latitudi ye bapani ni yona ya J9E 32' 00" Mboela i pumahanya mubamba wa mukulela wa Liwate la Atlatic, kutuhafo onacwalo feela kuliba mutulo-wiko kulatelela mubamba wa mukulela o bulezwi kuliba sibaka sa makalelo.

SIBAKA SA BUDAMARA

Kuzwa fasibaka fo longitudi ya meridieni 13E 07' 02" Upa i pumahanyeza fahali a Nuka ya Hoanib; kutuhafo kuliba mutulo-upa kulatelela fahal'a nuka yeo kuliba sibaka koo i yo pumahanyeza museto wa mboela-wiko ya Sesfontein 207; kutuhafo u latelela museto wa Sesfontein 207 ye bulezwi, i li kuli i ingelelwe ni kuba kalulo ya yona, kuliba sibaka koo museto wa mboela-upa u pumahanya fahal'a Nuka ya Hoanib, kutuhafo onacwalo feela kuliba Mboela-upa kulatelela fahal'a Nuka ya Hoanibo kuyo fita maalo a yona ni Nuka ya Ombonde; kutuhafo kulatelela fahal'a Nuka ya Ombonde kuliba sibaka koo i pumahanyeza museto wa mutulo-wiko wa Famu 62 (kubata kuba mihato ye 2000 kuzwa kwasikonkwani sa teñi sa bulikelelo hahulu); kutuhafo onacwalo feela kuliba mutulo ni upa kulatelela miseto ya mafamu a latelela i li kuli a be kalulo ya sibaka: Famu 621, Butuna bo Busiezi ni Kalulo 1 ya Kamdesch 624, De Ville 638, Marenphil 641, Westend 642 ni Butuna bo Busiezi bwa Tevere 643, kuliba sibaka koo museto wa wiko wa mukwakwa o beezwi kwatuko wa Mukwakwa o Mutuna 67 u pumahanyeza museto wa mutulo wa famu ya mafelelezo kwa kubulelwa; kutuhafo u latelela museto wa wiko wa mukwakwa o beezwi kwatuko o bulezwi kuliba sibaka ko u yo pumahanyeza museto wa upa wa Butuna bo Busiezi bwa Marienhohe 639; i li kungelela mafamu a latelela a sibaka se: Butuna bo Busiezi bwa Tevere 643, Kalulo 1 ya Khoabendes 645, Kalulo 6 ya Kaross 237, Butuna bo Busiezi bwa Swartskamp 640, Kalulo 2 ni Butuna bo Busiezi bwa Marienhohe 639; kutuhafo kuliba mboela-upa kulatelela museto wa upa ya famu ye bulezwi mafelelezo kuliba sikonkwani sa yona sa ñokwalwa ya mboela-upa, kutuhafo onacwalo feela kuliba mboela ni mboela-wiko kulatelela miseto ya mafamu a latelela i li kuli a be kalulo ya sibaka se: Butuna bo Busiezi bwa Marienhohe 639, Vadis 625, Watbron 623, Condor 617, Emmanuel 613, Deo Volento 610, Owars-Trek 611, Anker 602, Kakatswa Onguti 236, Kalulo 2 ni Kalulo 1 ya Amkarub 269, Kalulo 1 ni Butuna bo Busiezi bwa Brambach 271, Butuna bo Busiezi ni Kalulo 1 ya Engelbrecht 272, Annabis 677, Spitskop 678, Rockeys 682, Kalulo 1 ni Butuna bo Busiezi bwa Aub 683, Smalruggens 684,

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

Fransfontein 6, Waterval 384, Stille Woning 386 Branfels 387, Famu 388, Renosterkop 389, Löwenfotein 84, Otjiwarongo 150, Okombahe 139, Springbock–fontein 21, Tsumib 20, Kudubis 19, Butuna bo Busiezi bwa Pforte 65, Sansmap–Noord 115, Sandamp 64, Eureka 99, Sukses 90, Hakskeen 89 ni Kalulo 2 ya Trekkope 120, kuliba sikonkwani sa ñokolwa ya mboela hahulu ya famu ye bulezwi mafelelezo, kubata kuba mihato ye eza 1600 mutulo ya sipolo/njanji ya Usakos-Swakopmund; kutuhafo onacwalo feela kuliba mboela–wiko kulatelela mubamba o bata kueza mihato ye 1 600 kuzwa ni kubapana ni sipolo se sibulezwi kuliba sibaka koo u yo pumahanyeza museto wa upa ya Arandis Townlands 170, kakulumelelana ni mayemo a sibupeho sa libaka za lifasi 14 E 59 N 390 Upa ni ZZ E 23 N 250 Mboela, kutuhafo onacwalo feela kuliba mutulo, wiko ni mboela kulatelela miseto ya siluo se sibulezwi mafelelezo, kuliba sibaka se silumelelana ni mayemo a sibupeho sa libaka za lifasi 14E 46 N 550 Upa ni 22E 26 N 490 South, kubata kuba mihato ye 1 600 mutulo wa sipolo sa Usakos B Swakopmund, i li kusiale Arandis Townlands 170 kwatuko kuli i si ke ya ba kalulo ya sibaka se, kutuhafo onacwalo feela kuliba mboela–wiko kulatelela mubamba o bata kueza mihato ye 1 600 kuzwa ni kubapana ni sipolo se sibulezwi kuliba sibaka koo longitudi ya meridieni 14E 53' 33" Upa i yo pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 22E 29' 08" Mboela; kutuhafo u liba mutulo–wiko kulatelela mubamba o namalalile kuliba sibaka se silumelelana ni mayemo a sibupeho sa libaka za lifasi 14E 31N 580 Upa ni 21E 55N 050 Mboela, famuseto wa mboela wa Desert Water South 219, kutuhafo u liba upa, mutulo–upa, mutulo, wiko ni mboela, kulatelela miseto ya Desert Water South 219 ni Desert Water South 218, kuliba sibaka se silumelelana ni mayemo a sibupeho sa libaka za lifasi 14E 31N 330 Upa ni 21E 54N 250 Mboela famuseto wa wiko wa Desert Water South 219; i li kukeluha maluo ao a mabeli kuli a si ke a ba kalulo ya sibaka se: kutuhafo kuliba mutulo wiko kulatelela mubamba o namalalile kuliba sibaka koo longitudi ya meridieni 13E 57' 33" Upa i yo pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 21E 00' 09" Mboela: kutuhafo u liba mutulo–wiko kulatelela mubamba o namalalile kuliba sibaka sa makalelo.

SIBAKA SA BUVAMBO

Kuzwa fasibaka fo longitudi ya meridieni 14E Upa i pumahanya fahali a Nuka ya Kunene; kutuhafo u liba upa kulatelela fahali a nuka yeo kuliba sibaka faSibuba sa Ruacana fahalimu a mutumbwe i li fo fahali fo ku bulezwi

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

kupumahanya latitudi ye bapani ni yona ya 17E 23' 23,73" Mboela; kutuhafo kuliba upa kulatelela latitudi ye bapani ni yona ye bulezwi kuliba sibaka ko i yo pumahanyeza longitudi ya meridieni 18E Upa; kutuhafo u liba mboela kulatelela lingitudi ya meridieni 18 upa ye bulezwi kuliba sibaka ko i yo pumahanyeza museto wa mutulo wa famu ya Last Hope 880; kutuhafo u liba wiko kuliba sikonkwani sa ñokwalwa ya mutulo- wiko wa famu ya Tsi ntsabis 881; kutuhafo u liba mboela kulatelela museto wa wiko wa famu ye bulezwi mafelelezo kuliba sikonkwani sa ñokolwa ya mutulo –upa wa Famu 878; kutuhafo kuliba wiko kulatelela miseto ya mutulo ya mafamu a latelela: Famu 878, Butuna bo Busiezi ni Kalulo 1 ya Concordia 876, Vaalwater 875, Pietersburge ye Siezi 1347, Mankettifeld 1074, Gutwohne Nord 1073, Kumewa 1072, Stoddraai 1071, Grenspos 1070, Geluksanker 1279 ni Operet 1260, kuliba sibaka fo museto wa mukwakwa o beezwi kwatuko wa mboela–wiko wa Trunk Rood 1, Section 10, kupaumahanya museto wa mutulo wa Operet 1260, kutuhafo u liba mutulo–wiko kulatelela museto wa mukwakwa o beezwi kwatuko wa mutulo–upa wa Trunk Road 1, Section 10, kuliba sibaka koo museto wa mukwakwa o beezwi kwatuko wa mutulo –upa u pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 18E 30N 000 Mboela; kutuhafo kuli ba wiko kulatelela latitudi ye bapani ni yona ya 18E 30N 000 Mboela kuliba sibaka fo latitudi ya bapani ni yona ye bulezwi fo i yo pumahanyezwa ki mubamba o namalalile o lalezwi kuliba feela mutulo–upa kuzwa sibaka sa mboela–upa wa Otjivalunda East Salt Pan, i li kuli sibaka sa lizwai se sibulezwi si be kalulo ya teñi; kutuhafo onacwalo feela kuliba mboela–wiko kulatelela mubamba o namalalile kuliba sibaka sa mboela –upa wa Otji valunda East Salt Pan ye bulezwi; kutuhafo onacwalo feela kuliba wiko ni kuliba sikonkwani sa ñokolwa ya mboela upa ya famu ya Station sa Sasana (Quarantine) 742; kutuhafo kuliba wiko kulatelela museto wa mboela wa famu ya station sa Sasana (Quarantine) 742 kwamboela –wiko wa ñokolwa ya sikonkwani; kutuhafo kuliba mutulo –wiko mwamubamba o namalalile kuliba sibaka koo latitudi ye bapani ni yona ya 18E 30N 000 Mboela i pumahanya longitudi ya meridieni 14E 32N 000 Upa; kutuhafo u liba mutulo –wiko mwamubamba o namalalile kuliba sibaka koo longitudi ya meridieni 14E Est i pumahanya fahal'a Nuka ya Kunene, i li sibaka sa makalelo.

KAVANGO

Sibaka sa 1

Kuzwa fasibaka fo longitudi ya meridieni 18E Upa i pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 17E 23' 23, 73" Mboela; kutuhafo u liba upa kulatelela kalulo ye bapani, ni yona ye bulezwi mane kuyo fita sibaka fo u yo pumahanyeza fahal'a Nuka ya Kavango; kutuhafo onacwalo feela kuliba mboela-upa kulatelela fahali fo ku bulezwi mane kuyo fita sibaka fo u yo pumahanyeza museto wa kamita wa Namibia ni Botswana; kutuhafo onacwalo feela kuliba wiko kulatelela museto o bulezwi mane kuyo fita sibaka fo u yo kopanela ni longitudi ya meridieni ya 21 (upa; kutuhafo kuliba mboela kakulatelela longitudi ya meridieni ye bulezwi mane kuyo fita sibaka fo u yo pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 19 (10' mboela; kutuhafo u liba wiko kulatelela latitudi ye bapani ni yona kuyo fita fasibaka fo u yo pumahanyeza museto wa bucabela (upa) wa famu ya Talitha 1006; kutuhafo u liba mutulo kulatelela miseto kono i li kusiya kwande mafamu a tatama: Talitha 1006, Hero 1007, Verskyn 1012, Famu 1013, Wildgrund 1018 ni Wildhagen 1019, kuliba mutulo upa wa ñokolwa ya sikonkwani sa famu ye bulezwi mafelelezo, kutuhafo kuliba wiko kulatelela miseto kono i li kusiya kwande mafamu a latelela: Wildhagen 1019, Famu 1020, Famu 1021, Tiervlei 1166, Na-Oes 1027, Onreg 1028, Tranedal 1033, Famu 1034, Famu 1039, Famu 1040, Wag-_-Bietjie 1046, Famu 1047, Famu 1052, Famu 1164, Famu 1058, Famu 1059, Famu 1061, Randeier 1062, Butuna bo Busiezi bwa Wildernis 882 ni Last Hope 880, kuliba sibaka koo longitudi ya meridieni 18 (upa i yo pumahanya museto wa mutulo wa famu Last Hope 880; kutuhafo u liba mutulo kulatelela longitudi ya meridieni 18 (upa kuliba sibaka fo u yo pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 17 E 23' 23, 73" mboela, i li sibaka sa makalelo.

Sibaka sa 2

Kuzwa fasibaka sa mutulo hahulu wa Soli sa Sibanana, mwaNuka ya Kavango; kutuhafo u liba mutulo-upa mwamubamba o namalalile kuliba Sikokwani 22 i li fo longitudi ya meridieni 23E 18' 00" upa i pumahanya latitudi ye bapani ni yona ya 17E 40' 000" mboela; kutuhafo u liba mboela kulatelela longitudi ya maridieni ye bulezwi mane kuyo fita sibaka koo u yo pumahanya museto wa kamita wa Namibia ni Botswana; kutuhafo onacwalo feela kuliba wiko kulatelela museto o bulezwi mane kuyo fita sibaka fo u yo pumahanyeza fahal'a Nuka ya Kavango; kutuhafo onacwalo feela kuliba mutulo-wiko kulatelela fahali a nuka fo ku bulezwi kuliba sibaka sa makalelo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002****CAPRIVI**

Kalulo ya Namibia ye kwaupa wa longitudi ya meridieni ya 23E 18' 00".

SIBAKA SA BUKWENGO

Kuzwa fasibaka fo museto wa upa ya famu ya Talitha 1006 u pumahanya ni latitude ye bapani ni yona ya 19E 10N Mboela; kutuhafo u liba upa kulatelela latitudi ye bapani yona ye bulezwi ya 19E 10N Mboela kuliba sibaka fo latitudi ye bapani ni yona ye bulezwi pumahanyeza ni museto wa kamita wa Namibia ni Botswana; kutuhafo u liba mboela kulatelela museto wa kamita o bulezwi kuyo fita sibaka fo u yo pumahanya ni latitudi ye bapani ni yona ya 20E mboela; kutuhafo u liba wiko kulatelela latitudi ye bapani ni yona ya 20E ye bulezwi mboela-upa wa ñokolwa ya sikonkwani sa sibaka sa Silelezo sa Otjitou 235; kutuhafo u liba mutulo wiko kulatelela museto wa Sibaka sa Silelezo sa Otjitou se sibulezwi kuliba mboela-upa wa ñokolwa ya sikonkwani sa famu ya Sandveld Game Ranch 1265; kutuhafo kuliba mutulo, mutulo-upa ni lineku la mutulo kulatelela museto, kono kusiya kwateñi mafamu a tatama: Sandveld Game Ranch 1265, Oorkant 953, Onjama 952, Simondeum 991, Rumara 993, Famu 1124, Butuna bo Busiezi ni Kalulo 1 ya Harabe Wes 1139, Hiermtrent 995, Ureugde 1000, Rooidag 1001 ni Talitha 1006, Kuliba sibaka ko museto wa upa wa famu ye bulezwi mafelezo fo i yo pumahanyezwa ki latitudi ye bapani ni yona ya 19E 10N mboela, i li sona sibaka sa makalelo.

SIBAKA SA BUHERERO SA WIKO

Kuzwa fasibaka sa fahal'a Nuka (Omuramba) Otjosondjou fo i pumahanyeza museto wa mboela ya Sibaka se Sibeezwi Basimuluhi ba Upa (Eastern Native Reserve) 792; kutuhafo onacwalo feela kuliba mutulo-wiko kulatelela museto Sibaka se Sibeezwi Basimuluhi ba Upa (Eastern native Reserve) 792 kuyo fita fo i kopanela ni Sibaka se Sibeezwi Basimuluhi ba Upa ya Waterberg (Waterberg East Native Reserve) 341; kutuhafo u liba mutulo-wiko, mutulo-upa ni mboela-upa kulatelela miseto ya, kungelela Sibaka se Sibeezwi Basimuluhi ba Upa ya Waterberg (Waterberg East Native Reserve) 341; se i bulezwi ni Sibaka se Sibeezwi Basimuluhi ba Otjitou 235; kuliba ñokolwa ya sikonkwani se sizibahala hahulu kuliba Sibaka se Sibeezwi Basimuluhi ba Otjitou (Otjitu Native Reserve) 235 ni Sibaka se Sibeezwi Basimuluhi ba Upa

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

792 falatitudi ye bapani ni yona ya 20 E mboela; kutuhafo kuliba sibaka fo museto o bulezwi u yo pumahanyeza fahal'a Nuka (Omwamba) ya Otjosondjou; kutuhafo onacwalo feela kuliba wiko ni mboela-wiko kulatelela fahal'a Nuka ya Otjosondjou kuliba fasibaka fo u yo pumahanyeza museto wa mboela a Sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Upa 792, i li sibaka sa makalelo.

SIBAKA SA BUHERERO SA UPA*Sibaka sa 1*

Kuzwa fañokolwa ya sikonkwani se sizibahala hahulu sa sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Otjiuuo 235 ni Sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Upa 792 falatitudi ye bapani ni yona ya 20 E mboela; kutuhafo kuliba upa mwamubamba o namalalile kulatelela latitudi ye bapani ni yona ya 20 E mboela ye bulezwi kuliba sibaka fo u yo pumahanyeza museto o zibahala hahulu wa Namibia ni Botswana; kutuhafo kuliba mboela kulatelela museto o zibahala hahulu wo bulezwi I li fo u to pumahanyeza latitudi ye bapani ni yona ya 22 E mboela; kutuhafo u liba wiko kulatelela ye bapani ni yona ye bulezwi kuliba sibaka fo u yo pumahanyeza longitude ya meridieni ya 20 E upa; kutuhafo u ba mubamba o namalalile kwa mboela kuliba ñokolwa ya sikonkwani sa mboela – wiko ya famu ya 855; kutuhafo u liba mutulo kulatelela miseto ya, ni kungelela mafamu a tatama: Famu 855, Famu 854, Famu 849, Famu 848, Famu 843, Famu 842, Famu 837 ni Famu 836, kuliba ñokolwa ya sikonkwani sa mutulo-upa wa Famu ye bulezwi mafelelezo. Kutuhafo kuliba mboela-wiko, mutulo ni kuzwelapili cwalo ni wiko kulatelela miseto ya, kungelela Sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Epukiro 329 ni Sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Upa 792 kuliba sibaka koo museto wa Sibaka se Sibeewzi kwatuko se sibulezwi mafelelezo si yo pumahanyeza fahal'a Nuka ya Otjosondjou; kutuha fo u liba mutulo ni mutulo-upa kulatelela fahal'a Nuka ye bulezwi kuliba sibaka fo u yo pumahanyeza museto wa mutulo-upa wa Sibaka se Sibeewzi kwatuko se sibulezwi mafelelezo kuliba ñokolwa ya sikonkwani se sizibahala hahulu sa Sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Otjituo 235 ni Sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Upa 792, i li sibaka sa makalelo.

Sibaka sa 2

Sibaka se Sibeewzi Basimuluhi ba Aminuis 330 Kalulo ya L ya Buiñoliso.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002***Sibaka sa 3*

Kukalela fasikonkwani sa mutulo-upa wa famu 949, kalulo ya L ya Buiñoliso; kutuhafo kuliba mo i zamaela waci kulatelela miseto ya mafamu a tatama i li kuli a be kalulo ya sibaka se: Famu 949 ye bulezwi, Mafamu a 951,953, 955, 957, 959,961, 963, 965, 967, 969, 968, 966, 964, 962, 960, 958, 956, 954, 952, 950, 948 ni 949, kuliba sikonkwani sa se si kwa mutulo – upa wa famu ye bulezwi mafelelezo, sibaka sa makalelo.

SIBAKA SA BUNAMA*Sibaka sa 1*

Kukalela fasibaka, seo i li ñokolwa hahulu ya sikonkwani sa famu ya Uibis 34, kutuhafo onacwalo feela kuliba upa, kulatelela miseto ya mafamu a latelela, i li kuli a be kalulo ya sibaka se; Uibis 34, kalulo A ya famu ya Fleyfeld 33, kalulo B ya Fleyfeld 33, Ubians 32, Ganaus 27, Butuna bo Busiezi bwa Hatzum 11 28, Rosenhof 97, Anis-kubab 96, Sibaka se Sibeezwi Gibeon 76, Kalulo 1 ya new Castle 218, Glencoe 78, Kalulo 1 ya Kriess 219, Kalulo i ya Verloorveld 220, kuliba ñokolwa ya sikonkwani sa mutulo-upa wa famu ye bulezwi mafelelezo, kutuhafo kuliba mboela kulatelela miseto ya mafamu a latelela i li kuli a be kalulo ya sibaka se: Kalulo 1 ni Butuna bo Busiezi ni Kalulo 2 ya Ventershoop 164, Butuna bo Busiezi bwa Springbokvlei 237, Kalulo 1, Butuna bo Busiezi ni Kalulo 2 ya Zoekamakaar 236, Kalulo 1 ya Gross Daberas 17, Kalulo 1, Butuna bo Busiezi ni Kalulo 2 ya Daberas Osf 18, Butuna bo Busiezi bwa Klein Daberas 19, Tses Reserve 169, Blaukehl-Nord 141, Blaukehl-sud 142, kuliba ñokolwa hahulu ya sikonkwani sa mutulo-upa ya famu ye bulezwi la mafelelezo, kutuhafo u liba wiko kulatelela miseto ya mafamu a tatama i li kuli a be kalulo ya sibaka se: Blaukehl-sud 142, Kalulo 1 ya Blau Ost 144, Bloemhof 311, Butuna bo Busiezi, Kalulo 4 ni Kalulo 1 ya Itzawisis 9, kuliba sibaka se sizibahala kwa famu ye bulezwi la mafelelezo, Paradaisi 8 ni Sibaka se Sibeezwi Berseba170, kutuhafo kuliba upa kulatelela miseto ya mafamu a tatama i li kuli a be kalulo ya sibaka se: Sibaka se Sibeezwi Berseba170, Butuna bo Busiezi ni Kalulo 1 ya Gellap-West 4, Sibaka se Sibeezwi Berseba170, kuliba ñokolwa hahulu ya sikonkwani sa mboela ya (Neck, Trigonometric Beacon) ya famu ye bulezwi mafelelezo, kutuhafo kuliba mboela kulatelela miseto ya mafamu a tatama i li kuli a be kalulo ya sibaka se:

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002**

Sibaka se Sibeezwi Berseba170, Garis 74, Schnepfenrivier 37, Kosis 72, Isaaksbrunn 71, Sibaka se Sibeezwi Soromaas 40, kuliba ñokolwa ya sikonkwani mboela-wiko ya famu ye bulezwi la mafelelezo; kutuhafu u liba mutulo, upa ni mutulo kulatelela miseto ya mafamu a latelela i li kuli a be kalulo ya sibaka se, Sibaka se Sibeezwi Soromaas 40, Butuna bo Busiezi bwa Kalulo 1, ya Florsheim 69, Nugoais 65, Pflaz 61, Doachas 57, Landshut 58, Sibaka se Sibeezwi Berseba170, Eidsamub 51, Liebenstein 50, Kalulo 2 ni Kalulo 1 ya Ou Tempelhof 583, Teschenbrugge 48, Kinachas 137, Vergelee 380, Kalulo A ya Kosis 36, Kamagams 35, uibis 34, kuliba ñokolwa hahulu ya sikonkwani sa wiko ya famu ye bulezwi la mafelelezo, i li sibaka sa makalelo.

Sibaka sa 2

Kalulo ye ñwi ya butuna bo busiezi bwa famu ya Sibaka se Sibeezwi Bondelswarts No. 134, Kalulo ya V ye Ñozwi, i li se sifumaneha mwasikiliti sa Muatuli wa Kuta ye Nyinyani ya Karasburg, i li se siluilwe mwatas'a liñolo la bupaki le liñozwi kaNo. 1800/1967; ni

Kalulo ye ñwi ya 23 kalulo ya kalulo 8 ya kalulo A) ya famu ya Kalkfontein West No. 48, Kalulo ya V ye Ñozwi i li ye fumaneha mwasikiliti sa Muatuli wa Kuta ye Nyinyani ya Karasburg, i li ye luilwe kasisupo sa mubuso se sibonisa buluwi bo bungilwe kakucincwa kaNo. 1801/1967;

Sibaka sa 3

Kalulo ye ñwi ya butuna bo busiezi bwa famu ya Warmbad West No. 305, Kalulo ya V ye Ñozwi, i li ye fumaneha mwasikiliti sa Muatuli wa Kuta ye Nyinyani ya Karasburg, i li ye luilwe mwatas'a liñolo la bupaki bwa mubuso bwa kuluwa sika kakuya kamulao No. 1800/1967;

Kalulo ye ñwi ya butuna bo busiezi bwa famu ya Warmbad West No. 305, Kalulo ya V ye Ñozwi, i li ye fumaneha mwasikiliti sa Muatuli wa Kuta ye Nyinyani ya Karasburg, i li ye luilwe kakuya kufiwa mubu T1783/1977; ni

Sibaka sa 4

Famu ya Gainaseb No. 67, Eastwood No. 73, Tsumamas No. 74 ni Kranspoort No. 475, Kalulo ya A ye Ñozwi, i li ye fumaneha mwasikiliti sa Muatuli wa Kuta ye Nyinyani ya Outjo.

WA NO. 5 YA 2002.**MULAO WA KUCICWA KWA
MUBU WA SIZO, 2002***Sibaka sa 5*

Famu ye n̄wi ya Hoachanas No. 120, Kalulo ya M ye N̄ozwi, i li ye fumaneha mwasikiliti sa Muatuli wa Kuta ye Nyinyani ya Mariental, ya butelele bo bueza liyekele ze 14252, 5049.

ZA KUEZA 2**Milao ye Felisizwe
(kalulo 45)**

No. ni silimo sa mulao	Toho ya taba ye kusufalizwe	Mayemo a kufeliswa
Mulao No. 18 wa 1936	Mulao Katengo ka Zwelopili ni Mubu, 1936	Kaufela Ona
Mulao No. 17 wa 1939	Mulao o Cincizwe wa Katengo ka Zwelopili ni Mubu, 1939	Kaufela Ona
Mulao No. 18 wa 1954	Mulao o Cincizwe wa Katengo ka Zwelopili ni Mubu, 1954	Kaufela Ona
Mulao No. 56 wa 1954	Mulao o Cincizwe wa Katengo ka Zwelopili ni Mubu, 1954	Kaufela Ona
Mulao No. 73 wa 1956	Mulao o Cincizwe wa Katengo ka Zwelopili ni Mubu, 1956	Kaufela Ona
Mulao No. 41 wa 1958	Mulao o Cincizwe wa Katengo ka Zwelopili ni Mubu, 1958	Kaufela Ona
Mulao No. 110 wa 1976	Mulao o Cincizwe wa Katengo ka Zwelopili ni Mubu, 1976	Kaufela Ona
Mushaa No. AG. 19 wa 1978	Mushaa wa Kamaiso ya Katengo ka Batu ba bansu mwaMboela wa Africa ka kali mwaMboela Wiko wa Afrika, 178	Kaufela Ona

BITUMELO

Bukanyana ye i hatizizwe ki ba Likolo la Mibu, Buino bo Bunca ni Sikuluho kaswalisano ni ba Namibia Institute for Democracy (NID). I tolokilwe mwamishobo ye tatama: Sindonga, Siherero, Sikhoekhoegowab (Sinama/Sidamara) Sibulu, Sikwangali, Silozi ni Setswana. Muñali, mu lemuhe kuli liñusa le litezi ni kusepahala la Mulao wo ki la puo ya simubuso ya Sikuwa feela.

Katiso ye i konahalile kuba teñi katuso ya masheleñi a zwelela ku ba Konrad-Adenauer-Stiftung.

© October 2003, Ministry of Lands, Resettlement and Rehabilitation and the Namibia Institute for Democracy.

Namibia Institute for Democracy
P.O.Box 11956
Windhoek
Namibia
Tel. (061) 229117/8
Fax (061) 229119
nid@nid.org.na
www.nid.org.na

Ministry of Lands, Resettlement
and Rehabilitation
Private Bag 13343
Windhoek
Namibia
Tel. (061) 285 2111
Fax (061) 228240